

UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

TINA GROŠELJ  
Mentorica: asist. dr. Tanja Kamin

SPLETNA TELEVIZIJA ZA GLUHE IN NAGLUŠNE

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA 2007

## ZAHVALA

Za vzpodbudo in pomoč pri izdelavi mojega diplomskega dela se zahvaljujem mentorici, asistentki dr. Tanji Kamin.

Iskrena hvala tudi moji družini, ki me je vztrajno spodbujala, da sem dosegla svoj pomembni cilj.

Hvala tudi mojim sodelavcem v uredništvu spletne televizije za gluhe in naglušne, da so me spustili v svet tišine.

## **SPLETNA TELEVIZIJA ZA GLUHE IN NAGLUŠNE**

Gluih in naglušni so senzorni invalidi, ki se vsakodnevno srečujejo s premagovanjem komunikacijskih ovir. Raziskave so pokazale, da je znakovni jezik pomembni del totalne komunikacije, ki zajema vse možne oblike izražanja, sporazumevanja, posredovanja in sprejemanja informacij. Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (v nadaljevanju ZDGNS) zato nenehno izpopolnjuje oblike informiranja svojih uporabnikov s pomočjo najsodobnejših tehnologij. Izvaja socialne programe in jih prilagaja vedno novim spoznanjem surdološke prakse ter tako pomaga pri zagotavljanju pravic posameznika do informiranja v prilagojenih tehnikah. Kot pomemben element sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije se na področju izobraževanja in informiranja gluhih in naglušnih uveljavlja video posnetek s podnapisi in tolmačem za slovenski znakovni jezik. V svojem diplomskem delu sem predstavila spletno TV ZDGNS, njene posebnosti, način delovanja in programsko shemo video prispevkov. Izvedla sem tudi raziskavo, s katero sem želela odgovoriti predvsem na dve vprašanji: (1.) ali spletna TV zapolnjuje informacijsko vrzel s temami, o katerih noben drug medij ne sporoča, in (2.) če so gluhi in naglušni uporabniki zadovoljni s kakovostjo njenih storitev. Rezultati so pokazali, da spletna TV izpolnjuje pričakovanja uporabnikov, ker jim omogoča razumljivo informiranje. Izražajo ji visoko podporo, ker imajo možnost, da so informirani v slovenskem znakovnem jeziku, in zato prispeva k večjemu razumevanju podanih vsebin. Raziskava je pokazala tudi, da so uporabniki sicer zadovoljni s programsko shemo, a si želijo pestrejših vsebin.

**KLJUČNE BESEDE:** informiranje gluhih in naglušnih, prstna abeceda, slovenski znakovni jezik, spletna televizija.

## **WEB TELEVISION FOR DEAF AND HARD OF HEARING**

Deaf and hard of hearing people suffer from sensual disability. That is an invisible handicap. They have to cope with communicational obstacles in daily life. Research has shown that Sign language is a substantial part of the total communication, including all possible forms of expression, communication, transmission and reception of information. The representative disability organization – the Deaf and hard of hearing Clubs Association of Slovenia (hereinafter ZDGNS) is aware of these facts and is therefore continually fulfilling the utmost technology into classic ways of informing their users. ZDGNS performs social programs, always adapting them to new findings. In this way, it enables deaf and hard of hearing people to exercise their rights upon access to information by means of special adapted technology. Video records accompanied by subtitles and Slovene Sign language interpreting have become the most important element of modern information-communication technology in the field of education and informing of deaf and hard of hearing people.

Thesis represents the web TV of ZDGNS, its particularities, operating system, and the video program scheme. In the empirical part of the Thesis was my primary scope to find out whether or not the web TV fulfills the information gap with the themes that no other mass media report about, as well as to estimate the satisfaction of deaf and hard of hearing users with the quality of this information service.

The results of research showed the web TV meets expectations of the users who expressed to be highly satisfied with information in Slovene Sign language that contributed to a better understanding of the reported contents. Research also showed the users appreciated this program scheme but wished a grater variety of contents.

**KEY WORDS:** informing of deaf and hard of hearing people, finger alphabet, Slovene Sign language, web TV.

# KAZALO

<b>1. UVOD</b> .....	<b>7</b>
<b>2. INVALIDSKE ORGANIZACIJE</b> .....	<b>11</b>
2.1 NEVLADNE ORGANIZACIJE.....	12
2.2 FINANCIRANJE INVALIDSKIH ORGANIZACIJ .....	14
2.3 ZVEZA DRUŠTEV GLUHIH IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE .....	15
2.4 DRUŠTVA ZVEZE GLUHIH IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE.....	16
<b>3. GLUHI IN NAGLUŠNI</b> .....	<b>18</b>
3.1 PRELINGVALNO GLUHE OSEBE .....	19
3.2 POSTLINGVALNO GLUHE OSEBE .....	19
3.3 NAGLUŠNE OSEBE .....	20
3.4 POSLEDICE IZGUBE SLUHA.....	20
<b>4. KOMUNICIRANJE KOT SISTEM SPORAZUMEVANJA</b> .....	<b>22</b>
4.1 RAZLIČNI NAČINI SPORAZUMEVANJA GLUHIH IN NAGLUŠNIH.....	25
4.1.1 BRANJE Z UST .....	25
4.1.2 ZNAKOVNI JEZIK GLUHIH .....	25
4.1.3 PRSTNA ABECEDA .....	28
4.2 O JEZIKOVNIH NAPAKAH PRI PISNEM IZRAŽANJU GLUHIH SREDNJEŠOLCEV .....	28
<b>5. MNOŽIČNI MEDIJI ZA INFORMIRANJE GLUHIH IN NAGLUŠNIH</b> .....	<b>30</b>
5.1 INFORMIRANJE GLUHIH IN NAGLUŠNIH .....	30
5.2 VIDEO ČASOPIS.....	31
5.3 GLASILO – IZ SVETA TIŠINE.....	31
5.4 SPLETNA STRAN ZDGNS .....	32
5.5 INFORMIRANJE GLUHIH IN NAGLUŠNIH S STRANI SLOVENSKE NACIONALNE TELEVIZIJE (TV SLO) .....	33
<b>6. SPLETNA TELEVIZIJA ZVEZE DRUŠTEV GLUHIH IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE (WWW.ZVEZA-GNS.SI)</b> .....	<b>36</b>
6.1 KULTURA NA SPLETNI TELEVIZIJI.....	39
6.2 ŠPORT NA SPLETNI TELEVIZIJI.....	40

6.3 ZAKONODAJA NA SPLETNI TELEVIZIJI .....	41
6.4 TEHNIČNI PRIPOMOČKI NA SPLETNI TELEVIZIJI .....	41
6.5 ZDRAVSTVENO VARSTVO IN ZAVAROVANJE NA SPLETNI TELEVIZIJI .....	42
6.6 AKTUALNI DOGODKI NA SPLETNI TELEVIZIJI.....	43
6.7 ZNAKOVNI JEZIK NA SPLETNI TELEVIZIJI .....	44
6.8 PODATKI O GLEDANOSTI SPLETNE TV .....	49
<b>7. METODOLOGIJA.....</b>	<b>51</b>
7.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA .....	54
<b>8. INTERPRETACIJA REZULTATOV IN RAZPRAVA.....</b>	<b>55</b>
8.1 DEMOGRAFIJA .....	55
8.2 ANALIZA MEDIJSKIH NAVAD GLUHIH IN NAGLUŠNIH .....	57
8.3 UPORABA SPLETNE TELEVIZIJE .....	59
8.4 KJE UPORABNIKI NAJPOGOSTEJE DOSTOPAJO DO SPLETNE TELEVIZIJE.....	60
8.5 POGOSTOST SPREMLJANJA PRISPEVKOV SPLETNE TV .....	65
8.6 MOTIVI ZA SPREMLJANJE SPLETNE TELEVIZIJE.....	68
8.7 KATERE VRSTE PRISPEVKOV UPORABNIKI IZBIRAJO NAJPOGOSTEJE	71
8.8 ODNOS UPORABNIKOV DO SPLETNE TELEVIZIJE.....	79
8.9. MNENJE UPORABNIKOV O PROGRAMU SPLETNE TELEVIZIJE .....	85
8.10 NAČIN PODAJANJA INFORMACIJ, KI UPORABNIKOM NAJBOLJE USTREZA .....	88
<b>9. ZAKLJUČEK.....</b>	<b>90</b>
<b>10. LITERATURA IN VIRI .....</b>	<b>96</b>
<b>11. PRILOGA.....</b>	<b>99</b>

## 1. UVOD

Dolgoletni predsednik Svetovne federacije gluhih (WFD), Dragoljub Vukotič, pravi, da je eden izmed problemov gluhotе slaba informiranost (Vukotič 1986: 10–11). Zaradi doživljenjske ovire pri govorno-socialni komunikaciji je gluhotа med najtežjimi invalidnostmi. Pri slušno prizadetih se kaže v trajni izoliranosti v sliščem okolju. Javni mediji (radio in televizija) niso v enaki meri dostopni populaciji senzornih invalidov kot slišči populaciji. Gluhi so po slušni poti prikrajšani za sprejemanje informacij. Ker televizije in radia ne slišijo, ne dobivajo enakega števila informacij iz okolja kot slišči. To pomeni, da so ovirani pri zadovoljevanju svojih vitalnih komunikacijskih potreb in interesov. Slišči ljudje lahko po televiziji in radiu spremljamo vrsto informativnih, izobraževalnih, razvedrilnih in drugih oddaj. Gluhi in naglušni informacij po tej poti ne morejo dobiti, ker povedanega ne slišijo. Zato se morajo posluževati drugih oblik pridobivanja informacij, ki jim pomagajo premostiti komunikacijsko oviranost. Gluhi so marginalizirana skupina občinstva javnih množičnih medijev. Gluhi preko javnih medijev ne dobijo dovolj informacij, ki se nanašajo na njihovo problematiko, na njihove dosežke, na dogajanja na različnih področjih – kulturnem, športnem, na zakonodajnem itd.

V svojem diplomskem delu želim raziskati, ali na novo nastala spletna televizija (na domači strani Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije) za gluhe in naglušne zapolnjuje informacijsko vrzel s temami, o katerih noben drug medij ne sporoča: o športu gluhih, o kulturnih dogodkih gluhih, o spremembah zakonodaje, ki se nanašajo na gluhe in naglušne, o uveljavljanju pravic, ki izhajajo iz invalidnosti, o tehničnih pripomočkih, o spremembah zakonodaje s področja zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja, ki prinašajo spremenjene pravice ali dolžnosti gluhih in naglušnih o pravicah učencev, dijakov in študentov s posebnimi potrebami itd.

Za populacijo gluhih je značilna slaba izobrazbena struktura. Gluhi člani društev (Zveza društev gluhih in naglušnih združuje 13 društev) so v povprečju slabše izobraženi kot celotna populacija v Republiki Sloveniji (Juhart 2006: 60). Največ gluhih ima srednjo poklicno šolo (55 %), če se doda še gluhe, ki nimajo izobrazbe ali imajo dokončano največ

osnovno šolo, znaša delež takšnih ljudi kar 89 %. Gluhi med vsemi vrstami invalidov dosegajo najnižjo stopnjo izobraženosti. V procesu izobraževanja dosegajo slabše rezultate pri branju, pisanju in govornem sporočanju. Ker je pridobivanje znanj na katerikoli stopnji izobraževanja pogojeno z verbalnimi veščinami, je neznanje verbalnega jezika usoden komunikacijski primanjkljaj, ki se na vsakem koraku v vsakdanjem življenju odraža predvsem v komunikaciji s sliščo populacijo.

Vzroki za tako izobrazbeno strukturo izvirajo tudi iz preteklosti, ko gluhi na različnih stopnjah izobraževanja po zakonu še niso bili upravičeni do prisotnosti tolmača. Največkrat so se lahko odločali le za poklicne šole, ki jih je bilo možno izbrati v segregiranem modelu izobraževanja, kjer jim je bil pouk prilagojen.

S sprejetjem Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika leta 2002 so gluhim dostopnejši različni študijski programi in bi lahko v prihodnje uspešneje stopali višji izobrazbi naproti. Tudi pisanih medijev gluhi ne morejo razumeti v enaki meri kot bolj izobražena populacija sliščih. Predvsem je problem v razumevanju zahtevnejših stavčnih struktur, v povezovanju stvari in dodatnih informacij za ustrezno razumevanje. Odpira se vprašanje, ali prebrano dejansko razumejo in primerno ovrednotijo. Verjetno posamezne napisane besede razumejo. Vendar, ali potem, na koncu prebranega, dejansko razumejo pomen povedi? Ob tem Pomisleku je potrebno predvsem upoštevati dejstvo, da je materni jezik gluhih slovenski znakovni jezik (v nadaljevanju SZJ). Za gluhe je znakovno izražanje ena najlažjih in najnaravnejših oblik izražanja, saj je to njihov prvobitni jezik, ki so se ga naučili spontano v času svojega razvoja (Projekt 1990: 20). SZJ vsebuje le približno 2500 kretenj, kar je nekajkrat manj kot ima slovenski jezik besed (Projekt 1990: 21). Znakovni jezik gluhih je šibak pri prenosu informacij oziroma znanja, informacijska vrednost je nizka (Košir 1997: 107) Za nekatere besede slovenski znakovni jezik še nima ustrezne kretnje, zato jih gluhi črkujejo. Gluhi komunicirajo in pridobivajo informacije pretežno samo preko kretenj.

Naslednje dejstvo, ki je neizogibno za razumevanje komuniciranja gluhih s kretnjo, je, da za znakovni jezik sicer obstaja Osnutek slovničnih pravil slovenskega znakovnega jezika (Žele 2004: 2), vendar ta pravila še niso dosegla širšega kroga uporabnikov. Prav tako še

naprej potekajo tečaji znakovnega jezika, kjer vsebine iz tega priročnika še niso v zadostni meri vključene, kar pomeni, da uporabniki SZJ tvorijo povedi na drugačen način. Posamezne elemente povezujejo in jih prikažejo v smiselni celoti.

Na spletni televiziji za gluhe in naglušne se vse informacije podajajo v slovenskem znakovnem jeziku, zraven pa simultano tečejo še podnapisi. Ta način dela se v prvi vrsti uveljavlja zato, ker je to materni jezik gluhih, in z namenom, da se povečata znanje in obseg kretenj. Poleg tega noben drug medij ne uporablja takega načina komunikacije, pa tudi gluhi imajo najraje kretnjo, svoj materni jezik. Upošteva se tudi dejstvo, da bi bila hitrost govorjenja in menjavanje podnapisov prehitra, če bi bil prispevek le podnaslovljen. Ugotovljeno je bilo, da gluhi ne morejo tako hitro brati podnapisov, kot lahko slišечи poslušamo govor.

V svojem diplomskem delu želim raziskati, ali je tak način podajanja informacij gluhim razumljivejši, so z njim zadovoljni, in tudi, ali je doseženo celovitejše razumevanje podanih informacij.

V svojem diplomskem delu želim, med drugim, tudi raziskati, katere informacije gluhe in naglušne najbolj zanimajo. Ali so to informacije s področja športa gluhih, kulture, o spremembah zakonodaje, informacije s področja invalidskega varstva, informacije s področja zdravstvenega zavarovanja, tehničnih pripomočkov ali zabave.

Eden pomembnejših ciljev mojega raziskovanja je, ugotoviti želje in potrebe gluhih in naglušnih uporabnikov. Dobljeni rezultati oz. ugotovitve bodo služili kot usmeritev, da bo program spletne televizije v čim večji meri vsebinsko ustrezno pokrival področja, za katera bi se gluhi in naglušni najbolj zanimali. Namen ugotavljanja najbolj želenih informacij je tudi ta, da bi razširili uredništvo tako, da bi zaposlili več novinarjev. To pa je pogojeno tudi s finančnimi sredstvi. Vsak novinar bi strokovno pokrival posamezno področje in se specializiral za posamezne teme. Na ta način bi dosegali boljšo kakovost prispevkov.

Preden bom nadaljevala z nadaljnjo razpravo, želim prikazati tabelo, ki ponazarja obisk spletne strani [www.zveza-gns.si](http://www.zveza-gns.si), kjer se nahaja spletna TV, v mesecu maju, po posameznih dnevih.



Tabela 1.1: Obiskanost spletne TV po dnevih v mesecu maju

**Promet po dnevih v mesecu**

Dan	Št. obiskov	Strani	Zadetekov	Promet
01 Maj 2007	85	1542	4774	57.35 MB
02 Maj 2007	121	2489	7345	75.31 MB
03 Maj 2007	163	22142	28860	131.88 MB
04 Maj 2007	164	20037	26553	125.63 MB
05 Maj 2007	110	4799	9113	75.08 MB
06 Maj 2007	98	2619	10555	51.20 MB
07 Maj 2007	131	21605	27935	137.16 MB
08 Maj 2007	136	89235	94135	99.97 MB
09 Maj 2007	119	32141	36840	89.65 MB
10 Maj 2007	145	21866	27638	169.82 MB
11 Maj 2007	111	2318	6429	84.21 MB
12 Maj 2007	76	1055	3645	38.70 MB
13 Maj 2007	77	1748	5151	60.51 MB
14 Maj 2007	141	2707	8338	70.61 MB
15 Maj 2007	153	13297	19184	110.18 MB
16 Maj 2007	129	23437	30079	141.71 MB
17 Maj 2007	158	53222	62890	234.31 MB
18 Maj 2007	143	21798	28914	133.28 MB
19 Maj 2007	87	27368	30336	86.20 MB
20 Maj 2007	102	6189	11010	69.99 MB
21 Maj 2007	153	12969	19980	116.38 MB
22 Maj 2007	142	25795	32934	102.90 MB
23 Maj 2007	175	12848	19300	132.35 MB
24 Maj 2007	159	4095	11876	82.47 MB
25 Maj 2007	140	3045	7939	84.53 MB
26 Maj 2007	87	4828	8962	96.11 MB
27 Maj 2007	119	5898	11000	64.86 MB
28 Maj 2007	151	5604	11736	201.78 MB
29 Maj 2007	158	4713	12521	89.90 MB
30 Maj 2007	150	10825	16643	147.14 MB
31 Maj 2007	185	9523	17646	126.82 MB
Povprečno	131.23	15217.97	20976.16	106.06 MB
Skupaj	4068	471757	650261	3.21 GB

Vir: Števec obiskov spletne strani ZDGNS.

Iz tabele lahko razberemo, da si je spletno TV v mesecu maju vsak dan ogledalo več kot 100 obiskovalcev. Skupno število obiskov strani v mesecu maju pa znaša 4068.

## 2. INVALIDSKE ORGANIZACIJE

Invalidske organizacije delujejo v skladu z državno strategijo razvoja invalidskega varstva in mednarodnimi standardi na področju invalidskega varstva, kot so Standardna pravila za izenačevanje možnosti invalidov, ki so bila sprejeta na Seji Generalne skupščine ZN decembra 1993 (ZinvO, 1.–8. člen).

Obstoječe invalidske organizacije so ustanovili na podlagi Zakona o društvih in so po pravno-formalni ureditvi društva oziroma njihove zveze. Ustanavljajo jih invalidi in drugi državljani zaradi svojih specifičnih potreb in interesov, pri čemer uveljavljajo svojo ustavno pravico do združevanja (ZinvO: 17)

Invalidske organizacije so prostovoljne in neprofitne organizacije, ki jih ustanovijo invalidi in njihovi zakoniti zastopniki z namenom zadovoljevanja posebnih potreb in interesov invalidov, ki izhajajo iz vrste invalidnosti (Pravila FIHO, 4. člen).

Navedena opredelitev invalidskih organizacij je izpeljana iz Zakona o socialnem varstvu (Ur. l., 54/92, 13.1.1992), ki v 62., 63. in 64. členu opredeljuje namen, zaradi katerega je ta organizacija ustanovljena. In sicer:

Invalidske organizacije so prostovoljne in neprofitne organizacije, ki jih ustanovijo invalidi in drugi posamezniki v skladu z zakonom, da v njih izvajajo posebne socialne programe in storitve, utemeljene na značilnostih invalidnosti po posameznih funkcionalnih okvarah, ki ogrožajo socialni položaj invalidov. Dejavnosti invalidskih organizacij lahko zajemajo tudi posamezne sestavine dobroteljnosti in samopomoči (ZSV, 64. člen).

Invalidske organizacije so najbolj razpoznavne po izvajanju posebnih socialnih programov, in v tem delu pomembno dopolnjujejo državno organizirano skrb za invalide, zaradi česar je njihova dejavnost v javnem interesu. Večina posebnih socialnih programov se je razvila iz specifičnih potreb invalidov. Tako so, na primer, gibalno ovirani invalidi med drugim razvili svojo lastno mrežo prevozov z zanje prilagojenimi vozili ter s tem presegli svojo

zmanjšano mobilnost. Slepí in slabovidni so razvili informacijski sistem v brailici, gluhi in naglušni pa so razvili svoj informacijski sistem z vključevanjem tolmačev in podnapisov.

Posebni socialni programi invalidskih organizacij so pomembna dopolnitev socialno-varstvene dejavnosti, ki jo v Sloveniji izvaja javna služba. S svojo dejavnostjo uresničujejo specifične potrebe invalidov. Organiziranost invalidov s svojo izvajalsko funkcijo bistveno presega ljubiteljsko ter interesno združevanje, ki je značilno za druga društva, zato se na tej točki invalidske organizacije bistveno razlikujejo od drugih društev. To je bil tudi razlog, da je Skupnost socialnega varstva Slovenije leta 1983 s sporazumom določila, katera invalidska društva, glede na vsebino svoje dejavnosti, sodijo v krog invalidskih organizacij. S sporazumom o ustanovitvi invalidskih organizacij je uredila tudi njihovo financiranje iz dohodka od iger na srečo.

Zakon o invalidskih organizacijah, kot *lex specialis*, predpisuje smiselno uporabo določb Zakona o društvih, posebej pa ureja področje delovanja invalidskih organizacij ter njihove posebne pravice in obveznosti (ZinvO, 1.–8. člen).

## **2.1 NEVLADNE ORGANIZACIJE**

Invalidske organizacije so del širokega spektra organizacij, ki jih imenujemo nevladne/zasebne, neprofitno-volonterske organizacije. Te imajo tri osnovne skupne značilnosti, po vseh ostalih značilnostih pa se med seboj bolj oziroma manj razlikujejo. Njihove skupne lastnosti so:

- izvajanje posebnih socialnih programov;
- lastnost zasebnosti/nevladnosti, kar pomeni, da so njihovi ustanovitelji zasebne fizične (in pravne) osebe, akterji zasebnega prava, in ne akterji javnega prava;
- lastnost neprofitnosti pomeni, da je temeljni smisel njihovega obstoja delovanje v splošno družbenokoristne namene, »služenje« splošnemu družbenemu interesu. Splošni družbeni interes je operacionaliziran kot javni interes in/ali kot skupni interes (članov določene skupine/organizacije);

- lastnost formalne organiziranosti, ki pomeni določeno organizacijsko strukturo in pravila, ki veljajo za vse, ki so vanje vključeni; po tej lastnosti se te organizacije razlikujejo od neformalnih socialnih mrež/skupin, kot so družina, sorodstvo, sosedstvo, skupine prijateljev (Kolarič, Černak-Meglič, Vojnovič 2002: 22–23).

Če smo natančnejši, potem moramo uvrstiti invalidska, dobrodelna in samopomočna društva in njihove zveze med tiste neprofitno-volonterske organizacije, ki po mednarodni klasifikaciji (ICNPO – International Classification of Nonprofit Organizations) prvenstveno delujejo na področju socialnega varstva in zdravstva. Primarnost področja delovanja (ki je kriterij za klasifikacijo) seveda ne pomeni, da te organizacije ne izvajajo tudi, npr. kulturnih, izobraževalnih in drugih dejavnosti, ali pa ne delujejo na področjih športa in rekreacije, na področju izobraževanja in raziskovanja, na področju prava, na področju mednarodnega sodelovanja ter na področju poklicnega združevanja (Kolarič, Černak-Meglič, Vojnovič 2002: 10–29).

Celoto vseh tipov (društva/zveze, zavodi, fundacije, zadruga, socialna podjetja itn.) in vseh vrst (glede na področja – športne, kulturne, socialno-varstvene, zdravstvene itn.) organizacij označujemo s pojmom zasebni/nevladni neprofitno-volonterski sektor.

Predstavo o razvitosti zasebnega neprofitno-volonterskega sektorja v posamezni družbi si lahko ustvarimo na osnovi podatka o deležu letnega proračuna vseh neprofitnih organizacij (celotnega sektorja) v družbenem bruto proizvodu. V vseh slovenskih nevladnih neprofitnih organizacijah (v celotnem sektorju) je zaposlenih približno 0,73 % vseh zaposlenih v državi, kar nas med dvaindvajsetimi državami, kjer je na prvem mestu Nizozemska z 12,4 % postavlja na rep. Podatki kažejo, da je v Sloveniji število zaposlenih najvišje v športnih in gasilskih društvih, pa tudi v invalidskih zvezah in društvih (Kolarič, Černak-Meglič, Vojnovič 2002: 12–29). Delež obsega je najverjetneje odvisen od obsega sredstev, ki so jih organizacije sposobne zagotoviti.

## 2.2 FINANCIRANJE INVALIDSKIH ORGANIZACIJ

Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij (v nadaljevanju FIHO) v Republiki Sloveniji je javna fundacija, ki jo je na osnovi Zakona o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije (Uradni list RS.št. 44/96) z odlokom (Uradni list RS, št.9/98) ustanovila država z namenom, da preko nje so/financira splošno družbenokoristne dejavnosti. To so tiste dejavnosti, ki so v neposredno korist posameznikov, prispevajo k izboljšanju njihovega socialnega položaja in k ustvarjanju možnosti za čim bolj neodvisno in samostojno življenje (Pravila FIHO, 2.člen, Uradni list RS št.9/99).

Splošne družbenokoristne dejavnosti, ki jih so/financira FIHO, izvajajo invalidske in humanitarne organizacije; FIHO tako finančno podpira delovanje in razvoj teh organizacij (naložbe v osnovna sredstva in njihovo vzdrževanje) ter izvajanje programov, in sicer:

- posebne socialne programe invalidskih organizacij, ki prispevajo k realizaciji pravic invalida državljana in k njihovi nediskriminaciji;
- socialne programe humanitarnih organizacij, ki blažijo stiske in težave posameznikov in skupin. (Pravila FIHO, 3.člen)

Loterija je bila ustanovljena za financiranje slepih in gluhih državljanov že leta 1946. V 70. in 80. letih se je v njeno financiranje vključilo večje število invalidskih in manjše število humanitarnih organizacij.

Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju FIHO), ki je bila ustanovljena leta 1998 z namenom, kot je zapisano v 10. členu Odloka o ustanovitvi Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (Ur. List RS, št.9/1998), da financira oziroma sofinancira:

- izvajanje posebnih socialnih programov in storitev invalidskih organizacij oziroma programov humanitarnih organizacij za reševanje socialnih stisk in težav oziroma reševanje socialnih potreb posameznikov;
- delovanje invalidskih oziroma humanitarnih organizacij;
- naložbe v osnovna sredstva invalidskih oziroma humanitarnih organizacij ter njihovo vzdrževanje (32. redna skupščina ZDGNS, 2007).

Do leta 1998 je veljalo delitveno razmerje: 90 % sredstev Loterije je bilo namenjenih invalidskim organizacijam, 10 % sredstev pa humanitarnim organizacijam. Leta 1998 je bil sprejet Zakon o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije, država pa je ustanovila dve fundaciji, in sicer FIHO in FŠO (Fundacija športnih organizacij). Ob ustanovitvi je bilo 20 % sredstev namenjenih športni fundaciji in 80 % FIHU. V FIHU pa je bilo določeno razmerje: 75 % invalidskim organizacijam in 25 % humanitarnim organizacijam. V skoraj 10-letnem delu je FIHO sprejel številne potrebne akte (ki jih je potrjeval Parlament), razmerje pa se je spremenilo v 65 % sredstev za invalidske organizacije in 35 % sredstev za humanitarne organizacije, kar kaže na zmanjševanje sredstev invalidskim organizacijam in večanje sredstev humanitarnim organizacijam.

### **2.3 ZVEZA DRUŠTEV GLUHIH IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE**

Poskusi organiziranja odraslih gluhih segajo v leto 1909. Prvo društvo je bilo uradno ustanovljeno leta 1931 v Ljubljani. K temu je precej prispevalo temeljno (osnovno in strokovno) šolsko in poklicno izobraževanje ter usposabljanje gluhih in naglušnih v Ljubljani ter kasneje v ostalih šolskih centrih (v Portorožu in Mariboru). Iz vsebine Pravil društva gluhonemih Dravske banovine (1931) lahko natančno razberemo cilj samoorganiziranja. Ta se kaže v medsebojni pomoči, izmenjavi informacij, pravni pomoči in zaposlovanju ter v materialni pomoči v posebnih pogojih. (Redžepovič 1995: 12)

Danes je Zveza društev gluhih in naglušnih (v nadaljevanju ZDGNS) krovna organizacija trinajstih medobčinskih društev. Temeljni cilj te nevladne organizacije je ustvarjanje pogojev za popolno vključevanje gluhih in naglušnih oseb v življenjsko in delovno okolje ter v družbeno življenje. (ZBORNİK 2006: 9)

Na podlagi 128. in 207. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 80/99, 52/02 in 73/04) in 22. člena Zakona o invalidskih organizacijah (Uradni list RS, št. 108/02), je minister za delo, družino in socialne zadeve izdal odločbo, ki invalidski organizaciji Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije priznava reprezentativnost za invalide – gluhe in naglušne osebe, s prirojeno ali pridobljeno okvaro sluha.

S to odločbo se je ZDGNS vpisala v register reprezentativnih invalidskih organizacij pod zaporedno številko RIO – 05.

ZDGNS je nevladna, nestrankarska in strokovna organizacija, ki si prizadeva za enakopraven položaj in pravice gluhih in naglušnih. Je krovna organizacija 5.267 gluhih in naglušnih članov, združenih v trinajst medobčinskih društvih. Poleg tega je tudi izvajalka številnih posebnih socialnih programov na državni ravni (ZBORNIK 2006: 5). Ta krovna organizacija si tudi prizadeva za enakopraven položaj in za pravice gluhih in naglušnih ter sodeluje s pristojnimi vladnimi organi in telesi tako, da se vključuje v strokovne razprave s predlogi, opozorili in mnenji.

*»Cilji in poslanstvo naše organizacije je v tem, da poskušamo narediti most med gluhoto in polnočutnostjo, most, preko katerega poskušamo priti do programov, ki jih terja gluha skupnost od nas.« ( ZBORNIK 2006: 1)*

## **2.4 DRUŠTVA ZVEZE GLUHIH IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE**

ZDGNS vključuje trinajst društev gluhih in naglušnih uporabnikov. Društva izvajajo posebne socialne programe za uporabnike na lokalni ravni. V društvih dobijo člani individualno pomoč, ki jo potrebujejo v svojem življenju in delu. Temeljni cilj združevanja je ustvarjanje pogojev za popolno vključitev gluhih in naglušnih v življenjsko in delovno okolje ter v družbeno življenje. Poleg tega društva omogočajo svojim članom razvijanje lastne pozitivne samopodobe, vključevanje v njihovo socialno okolje, ustvarjanje specifične kulture gluhih in lažjo integracijo v slišče okolje. Društva so gluhim in naglušnim osebam drugi dom.

V Sloveniji je trinajst društev: Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana (ustanovljeno 1931), Društvo gluhih in naglušnih Maribor (od leta 1933), Društvo gluhih in naglušnih Celje (od leta 1948), Društvo gluhih in naglušnih Koroške (od leta 1948), Društvo gluhih in naglušnih severne Primorske (od leta 1953), AURIS – Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih za Gorenjsko (od leta 1955), Društvo gluhih in naglušnih Dolenjske in Bele

krajine (od leta 1956), Društvo gluhih in naglušnih Pomurja – Murska Sobota (od leta 1956), Društvo gluhih in naglušnih Posavja – Krško (od leta 1962), Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih Velenje (od leta 1963), Mestno društvo gluhih Ljubljana (od leta 1999) in Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih občin Slovenske Konjice (od leta 2003) (ZBORNIK 2006: 7).

*»Življenjske izkušnje ljudi z okvaro sluha so različne. Naš svet doživljamo vsak dan na svoj način. Je pa življenje lažje in bolj znosno, če te izkušnje in doživetja lahko delimo s sebi enakimi. Prav zato imamo svoja društva, radi jih imamo in bodimo ponosni na njih. Ob tem pa ne pozabimo, da jih bomo v prihodnje ohranili le, če bomo složni, prijateljski in strpni eden do drugega«. (Zapisala gluha oseba.)*



### 3. GLUHI IN NAGLUŠNI

Glede na mednarodno klasifikacijo okvar, prizadetosti in oviranosti, ki jo je pripravila Svetovna zdravstvena organizacija, je gluha tista oseba, ki je izgubila sluh na frekvencah 500, 1000 in 2000 Hz povprečno na nivoju 91 dB ali več. Vse te okvare so biološke, fiziološke in nepovratne. (Košir 1999: 9) Klasifikacija govori o prizadetosti, ki jo posameznik doživlja zaradi okvare. Za gluhe osebe se štejejo tudi tiste osebe, ki za sporazumevanje uporabljajo znakovni jezik.

Gluhost in naglušnost je nevidna invalidnost, ki ni samo telesna (anatomska in fizična) poškodba, ampak vključuje tudi psihično pomanjkanje slušnega doživljanja, kar ima številne posledice: somatske, psihične in socialne ter posledice pri glasovno-jezikovni komunikaciji med sogovorniki. Vse negativne posledice na mentalnem in socialnem področju doživljanja so izražene v njihovi individualni oviranosti (»surdološki sindrom«<sup>1</sup>) ali stigmi in habitusu gluhih in naglušnih oseb (Juras 1970: 10–43). Pogosto jih imenujejo »osebe s poškodovanim sluhom«, kar pa ni vselej natančno, saj vsaka gluha ali naglušna oseba svojo poškodbo doživlja na svojevrsten način. Lahko trdimo, da so gluhi in naglušni heterogena populacija invalidov, ki jih je treba obravnavati selektivno ali celo individualno, glede na čas, kvaliteto in kvantiteto poškodbe sluha, zmožnosti govorno-socialne komunikacije, predvsem pa glede na zmožnost glasovno-jezikovnega sporazumevanja s slišječimi osebami.

Glede na našete surdološke kriterije se obravnavana populacija deli na tri skupine:

- prelingvalno gluhe osebe,
- postlingvalno gluhe osebe in
- naglušne osebe (prelingvalno in postlingvalno).

Vsaka od naštetih skupin ima specifične potrebe, še posebej glede govorno-socialne komunikacije in društvenega organiziranja.

---

<sup>1</sup> »Surdološki sindrom« in »gluha stigma ali habitus« sodita med kompleksne pojave pri gluhih in naglušnih osebah. Le-ti se odražajo na telesnem, psihičnem in socialnem nivoju življenja ljudi s poškodovanim organom sluha, nezmožnostjo poslušanja zvočnih dražljajev okoli sebe in nezmožnostjo govornega komuniciranja z glasovno – jezikovno obliko.

### **3.1 PRELINGVALNO GLUHE OSEBE**

V to skupino spadajo gluhe osebe brez psihosocialnega doživljanja zvočnega sveta, ker so izgubile sluh takoj po rojstvu ali najkasneje do tretjega leta starosti. Poleg tega je zanje značilno, da se niso naučile glasovno-jezikovnega sporazumevanja na podlagi slušnega doživljanja. Večina jih je zaradi tega skoraj nemih, zato jih zaradi te izrazito negativne posledice zgodnje izgube sluha imenujejo »gluhoneme« osebe. Ker pri njih ni »avditivne in lingvistične zaznave«, je njihova osrednja komunikacija zaznavanje z vidom. Za govorno-socialno sporazumevanje uporabljajo neverbalni sistem komunikacije, predvsem kinetične oblike (gib, mimika, pantonima). (Redžepovič 1994: 23).

Gluhe osebe se zaradi gluhosti počutijo psihosocialno osamljene (»mentalni robinzonizem«), kar je še potencirano, kadar se znajdejo v družbi slišočih, ki med seboj komunicirajo samo z glasovnim govorom. Prelingvalno gluhe osebe je najtežje razumeti. Težko so sprejete ne le med slišočimi, ampak tudi med naglušnimi in postlingvalno oglušelimi osebami.

Prelingvalno gluhe osebe so od vseh slušnih invalidov najbolj ovirane, ker zaradi govorno komunikacijskih ovir ne morejo dobivati življenjsko pomembnih informacij iz svojega družbenega okolja. Zelo pogosto živijo na robu družbenega življenja. Do njih so pogosti neupravičeni predsodki, češ da so manj vredni, celo neumni. Veliko ljudi z njimi odklanja vsak družbeni stik. (Redžepovič 1994: 23)

### **3.2 POSTLINGVALNO GLUHE OSEBE**

Sem sodijo vse kasneje oglušele osebe, ki so pred tem spontano, s poslušanjem, osvojile glasovno-jezikovno sporazumevanje. Te sicer obvladujejo avditivne in lingvistične zaznave, vendar je zanje v dani situaciji pri glasovno-jezikovnem sporočilu sogovornika odločilen avditivni segment. Treba jih je predvsem naučiti, kako naj iz sogovornikovega obraza in ustnic »preberejo« glasovno sporočilo. (Redžepovič 1994: 26)

Ne smemo pa mimo dejstva, da je verbalno sporazumevanje postlingvalno gluhih oseb skromno in zadovoljuje predvsem funkcionalno komunikacijo v zvezi z delom, na delovnem mestu in v vsakdanjem življenju, nikakor pa ne zadošča potrebam gluhih v osebni/socialni komunikaciji, kjer se zato počutijo v družbi slišočih osamljene in izolirane. (Košir 1997: 109)

### **3.3 NAGLUŠNE OSEBE**

Naglušne osebe, ki imajo določene koristne (s slušnim aparatom ali brez njega) ostanke sluha, s katerimi delno ali celovitejše slušno doživljajo zvočni svet in glasovne kode, tvorijo posebno skupino znotraj populacije oseb s poškodovanim sluhom.

Naglušnost se po linearni redukciji sluha (ISO) stopnjuje od lažje (do 40 dB) preko srednje (do 60 dB) do težje naglušnosti (preko 80 dB). Če se je naglušnost pojavila po rojstvu, ko se glasovni kod še ni povsem spontano razvil na osnovi deficitnega sluha, je pri takih otrocih treba izvesti celovito demutizacijo, pri čemer se maksimalno izkoristi ostanke sluha (s pomočjo slušnega aparata ali brez njega). Ta postopek je prav gotovo toliko hitrejši in uspešnejši, kolikor so koristni ostanki sluha večji in bolj uporabni. (Redžepović 1994: 27)

### **3.4 POSLEDICE IZGUBE SLUHA**

Posledice gluhotе so odvisne od vzrokov in okvar in kako se je oseba po okvari rehabilitirala. Gluhota na splošno povzroča osamljenost, oseba zavrača podporo okolice, ima stalen občutek izoliranosti, brez podpore sveta. Gluhe osebe so nagnjene k umiku v notranjost zaradi zaščite lastne celovitosti. (Savič 1998: 39–40)

Gluha oseba je vseskozi stisnjena v kot informacijske blokade, kar posledično vpliva na nezaupanje do slišočih (Košir 1999: 9–10). Gluha oseba se vseskozi bori sama s seboj, saj je zaradi komunikacijske oviranosti v podrejenem položaju in ima venomer občutek odvisnosti. To močno vpliva na psihični razvoj človeka, saj nikoli ne more “zadihati svobodno”. Občutek odvisnosti močno vpliva tudi na medsebojne odnose, predvsem pa na odnos gluhih do slišočih. Velikokrat se počutijo ogrožene. V veliko primerih se tudi slišče

osebe, ki so del osebnega intimnega prostora gluhe osebe, upravičeno bojijo tovrstnih vpadov v osebnost, žal pa mnogokrat niti nimajo izbire. Pomanjkljivo zgodnje komuniciranje v družini posameznika prikraja za številne izkušnje in možnosti učenja, ki so jih deležni slišiči vrstniki in so samoumevne. Pri gluhih otrocih se kaže večja nesamostojnost, manjša samoiniciativnost, slabše predvidevanje posledic svojih dejanj in so v povprečju manj socialno zreli kot slišiči vrstniki. (Juhart 2006: 12)

Zato je sporazumevanje gluhih v svojem jeziku (slovenskem znakovnem jeziku), na svoj način v kulturi gluhih, katere del so, s sebi enakimi ali z drugimi s pomočjo tolmača ali drugih komunikacijskih pripomočkov, ključnega pomena pri zagotavljanju osnovnih življenjskih potreb. Brez tega ni kvalitetnega življenja. Zaradi pomanjkanja ustreznega in prilagojenega sporazumevanja izhajajo posebne težave na področju mentalnega zdravja in gluhot.

## 4. KOMUNICIRANJE KOT SISTEM SPORAZUMEVANJA

Človeško komuniciranje se odvija na simbolni in pojmovni ravni. To je možno zaradi razvoja govora, ki omogoča, da se predmeti, pojavi, dogodki razvrščajo v abstraktni in posplošeni obliki ali pojmu, ki omogoča, da se globlje razume njihov pomen. (Berlogar 1999: 50–68, 245–250) O komunikaciji med ljudmi lahko govorimo tedaj, ko med partnerji v socialni interakciji teče kontinuiran tok sporočil. Sporočila, ki si jih podajamo, so podana v nekem kodu, v znakovnem sistemu, ki omogoča prenašanje pomena. Da bi bila komunikacija možna in uspešna, morajo partnerji v komunikaciji imeti enak ali zelo podoben kod sporočanja (Ule 1996: 24–25). Kodi, ki jih uporabljajo gluhi in nekateri naglušni, so v marsičem drugačni od tistih, ki jih za sporazumevanje uporabljajo slišneči. Za komunikacijo gluhih je bistvena uporaba simbolov ali znakov, ki predstavljajo stvari, procese, ideje ali dogodke. Simboli so umetni znaki, vendar so običajno združeni v posebne sisteme, ki vsebujejo določena pravila njihovega sestavljanja v nove, kompleksnejše simbole. (Ule 1996: 25). Znakovni sistem, ki jih uporabljajo gluhi in nekateri naglušni, se imenuje Slovenski znakovni jezik.

Človekova komunikacija je nedvomno povezana z govorom, ki predstavlja njegovo osnovno predpostavko. V najširšem smislu pomeni pojem komunikacije izmenjavo sporočil med dvema ali več osebami. Osebe, od katerih sporočila izvirajo, so tvorci ali posredniki sporočil. Osebe, ki sporočila sprejemajo, so prejemniki. Komunikacija med posredovalcem in prejemnikom je lahko uspešna le, če sta jo oba enako razumela. Če je na eni strani uspešen prenos sporočila najvažnejši vidik komunikacije, je na drugi strani prav sporočilo samo izvor največjih problemov in težav. Tako lahko prihaja med posredovalcem in prejemnikom do nesporazumov, nerazumevanja ali do popačenega sporočila. Glavni problem komuniciranja je ravno nesporazum v komuniciranju ali pa tako imenovani šum v komunikaciji, ki povzroči popačen prenos pomena. Tako prejemnik ne dobi istega sporočila, kot ga je prenosnik želel posredovati. Vsako sporočilo pa ima svojo vsebino in obliko, prenosnike in sredstva preko katerih se širi.

Vsako sporočilo ima tvorca in cilj, h kateremu je usmerjen. Preko sporočila se širijo tako emocionalni dražljaji kot tudi intelektualne vsebine. Najpogostejša oblika sporočila je oralna, ki jo v artikulirani obliki prejemnik prejme po akustični poti. Pisna oblika sporočila je specifična za ljudi. Človek jo prejme vizualno. Gestovna oblika sporočila izraža misli in občutke s krettno in mimiko delov telesa, predvsem rok in obraznih mišic. Prejemnik sporočila sprejema vizualno.

Razumeti in biti razumljen je osnova vsake dobre komunikacije in želja vsakega posameznika. Vsaka komunikacija, ki poteka med govorcem – tvorcem in poslušalcem – naslovnikom, obsega štiri sporočila: predstavo; tisto, kar povemo; tisto, kar slišimo in tisto, kar mislimo, da nam je govorec želel posredovati. Komunikacija je zaradi različnih izkušenj in zaznavanj posameznikov velikokrat motena. Do motenj v komunikaciji prihaja celo med enako izobraženimi in enako mislečimi osebami, še pogosteje pa med ljudmi različnih nazorov in mišljenj ter z različno stopnjo izobrazbe. Še mnogo več motenj v komunikaciji nastaja pri izmenjavi informacij z razvojno motenimi osebami. Ko je oseba z zaostankom v razvoju zaradi možganskih poškodb tudi gluha, ima znižane intelektualne sposobnosti, motnje spomina ter disleksijo in disgrafijo, je izmenjava informacij zelo otežkočena. (Filipčič – Dolničar 1997: 10)

Pri možganskih poškodbah je pogosto prizadeta predvsem skladnja jezika in ne toliko glasovna struktura. Pri nobeni poškodbi možganov pa ne gre za lezijo, ki bi vplivala le na en vidik jezika. Jezik je organizirana in kompleksna struktura. Kadar je prizadet tudi sluh in govorna motorika, je razvoj govora in jezika še bolj otežen. (Filipčič – Dolničar 1997: 10–12).

Za večino gluhih je osnovno ali celo edino komunikacijsko sredstvo znakovni jezik. *»Slišiš otrok se uči jezika s poslušanjem. Gluhi pa mora te izkušnje pridobiti preko vida, s pomočjo ogledovanja«.* (Filipčič – Dolničar 1997: 10–12)

Pomena jezika kretenj smo se v Sloveniji počasi začeli zavedati šele v drugi polovici 20. stoletja pod vplivom tuje literature in tujih raziskovalnih prizadevanj. V Sloveniji so zaenkrat opravljene šele tri resne jezikovne analize, ki primerjajo slovenski knjižni in kretalni jezik. (Košir 1997: 106–110) Vse ugotavljajo mnoge razlike med obema jezikoma. Izšla pa sta dva slovarja s približno 2500 „besedami“, kjer so kretnje fotografirane in na videu je posnetih nekaj besednih lekcij. Literatura o jeziku slovenskih kretenj je zelo skopa. Ne uporablja notacije, ki bi omogočala trajnost ustvarjalnih dosežkov njenih uporabnikov. Predvsem so pomanjkljiva spoznanja o pomenoslovju, besedotvorju in oblikoslovju. (Košir 1997: 106–110)

Znakovni jezik je za gluhe osebe najpomembnejše sredstvo sporazumevanja, ki ga uporabljajo za sporočanje najrazličnejših namenov in vsebin. Zato je sprejetje Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika, leta 2002, prineslo velik korak naprej. Napredek se kaže v tem, da Zakon posebej opredeljuje pravico gluhih oseb do uporabe znakovnega jezika na naslednja dva načina: prvi določa pravico gluhih do uporabe znakovnega jezika v postopkih pred državnimi organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javnih služb. Drugi način pa opredeljuje pravico do uporabe znakovnega jezika v vseh drugih življenjskih situacijah, v katerih bi gluhi osebi gluhotu pomenila oviro pri zadovoljevanju njenih potreb. Natančneje to pomeni, da imajo gluhe osebe pravico do uporabe slovenskega znakovnega jezika (v nadaljevanju SZJ) v komunikaciji, da se informirajo v njim prilagojenih tehnikah, in obseg ter način uveljavljanja pravice do tolmača za SZJ pri enakopravnem vključevanju gluhih oseb v življenjsko in delovno okolje. Pravica zajema tudi vse oblike družbenega življenja, ob enakih pravicah in z enakimi možnostmi, kot jih imajo osebe brez okvare sluha. (Uradni list št. 96, 2002).

Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika je odprl vrata gluhim v marsikatero javno ustanovo. Zakon prinaša pravico gluhim do prisotnosti tolmača v zdravstvenem domu, na sodišču, v banki, na predavanjih ali drugih oblikah izobraževanja. Zakon v 4. členu opredeljuje tolmača za znakovni jezik kot osebo, ki gluhim osebam tolmači slovenski govorni jezik v znakovni jezik in slišječim osebam tolmači znakovni jezik v slovenski govorni jezik. V 5. členu pa označuje tolmača kot osebo, ki mora biti polnoletna, ki ji je bil

izdan certifikat v skladu s predpisi, ki urejajo nacionalne poklicne kvalifikacije, in je vpisana v register tolmačev za znakovni jezik. Register tolmačev za SZJ vodi ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo. Izpostaviti moram tudi 10. člen Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika, ki pravi, da ima gluha oseba pravico biti informirana v njej prilagojenih tehnikah in v skladu s posebnimi predpisi. Poleg tega so tudi vsi izvajalci javnih služb dolžni zagotoviti gluhi osebi pravico iz prvega odstavka 10. člena tega zakona v vseh primerih, ko sporazumevanje v prilagojenih tehnikah gluhi osebi ne omogoča enakopravnega sodelovanja v postopkih. (Uradni list št. 96, 2002)

## **4.1 RAZLIČNI NAČINI SPORAZUMEVANJA GLUHIH IN NAGLUŠNIH**

### **4.1.1 BRANJE Z UST**

Branje z ust je v bistvu ugibanje z uporabo različnih strategij (Savič 1998). Naglušni ljudje bolj razumejo govor, ko gledajo osebo v obraz in ustnice, kot če jo samo poslušajo. Največje težave v vizualnem prepoznavanju sporočila se nanašajo na abstraktne pojme, na besede, ki se redko uporabljajo, posebej pa takrat, ko je govor hiter. Možno je razviti lastne strategije izborov odgovarjajočih besed med možnimi besedami, kar olajša ugibanje in ga postavlja v verjetno obliko. (Posvet z mednarodno udeležbo 1986) Vendar v praksi zelo malo gluhih bere le z ust. Branje z ust dopolnjujejo z znakovnim jezikom.

### **4.1.2 ZNAKOVNI JEZIK GLUHIH**

Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika opredeljuje slovenski znakovni jezik kot vizualno-znakovni sistem z določeno postavitvijo, lego, usmerjenostjo in gibom rok in prstov ter mimiko obraza. (Uradni list št. 96, 2002)

Znakovni jezik gluhih temelji na uporabi rok, mimike obraza, oči in ustnic ter gibanju telesa. Prstna abeceda se lahko uporablja skupaj z znakovnim jezikom. Znakovni jezik je za



gluhe jezik sporazumevanja. V njem se lahko izražajo, poleg tega pa jim le ta način sporazumevanja omogoča njihov optimalni razvoj. Znakovni jezik nima enake slovnice kot govorni jezik na istem geografskem območju, saj je znakovni jezik neodvisen od govornega in se razvija znotraj skupnosti gluhih. (Projekt 1990:10)

Kretnje se izvajajo s premikanjem prstov in rok. Večinoma so dinamične, samo nekaj je mirujočih. Kretnje se dopolnjujejo tudi z mimiko obraza, ki poudari pomen kretnje. Že kazanje s prstom pomeni kretnjo, če pokažemo na predmet v prostoru (ta, to, tu) ali če pokažemo na osebo (jaz, ti, on, ona). Izraz na obrazu mora biti povezan z vsebino, ki jo sporočamo. Lahko je čustven ali vprašujoč, npr., če rečemo: »Žal mi je, da se je to zgodilo.« - lahko to spremljamo z žalostjo na obrazu. Če pa vprašamo: »Ali greš domov?« - to izrazimo z dvignjenimi obrvmi in vprašujočim izrazom. Kretnje velikokrat oponašajo delo oziroma gibanje, npr.: kretnja za šiviljo oponaša šivanje s šivanko, kretnja za kolo oponaša premikanje kolesa. Pri kretnjah za živali velikokrat pokažemo zunanjo značilnost živali, npr. krava - rogovi, slon – rilec. (Projekt, 1990: 15)

V Sloveniji imamo Svet za slovenski znakovni jezik. Ta Svet imenuje Vlada Republike Slovenije. Naloge tega organa določa 24. člen Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika in pravi, da ima Svet naslednje naloge: skrbi za razvoj SZJ, skrbi za uveljavljanje in enakopravnost SZJ, spremlja izobraževanje, usposabljanje in delo tolmačev za SZJ ter dinamiko pridobivanja certifikatov, sodeluje z ustreznimi organi na področju vzgoje in izobraževanja, informiranja, zdravstvenega varstva itn. (ZUSZJ, 2002)

Prve omembe znakovnega jezika v svetu beležimo v 18. stoletju, ko so ustanovili prvo šolo za gluhe. In ravno zaradi vpliva iz tujine je korake v tej smeri naredila tudi Slovenija. Zveza je bila tudi pobudnik in izdajatelj prve knjige o kretnjah, imenovane Govorica rok. Ta priročnik sta napisali Ljubica Podboršek in Meri Moderndorfer. Priročnik je že leta 1990 doživel ponatis. V letu je 1994 je bilo že več usposabljanj za tolmače znakovnega jezika, kar se je pokazalo ob koncu leta, ko smo v Sloveniji dobili 16 novih tolmačev. Čeprav so novi tolmači velikokrat naleteli na odklonilna stališča uporabe totalne metode, je vendar danes totalna komunikacija sprejeta kot ena generalnih metod dela in sporazumevanja z

gluhimi. Da bi poglobili to dejstvo, je ZDGNS skupaj s šolskimi centri leta 1986 sklicala posvet o usposabljanju slušno prizadetih na Slovenskem. Še vedno pa so obstajale dileme in razhajanja ob tem problemu. Stroka, zbrana v izobraževalnih institucijah, še vedno ni podpirala uvajanja znakovnega jezika v izobraževanje gluhih in ni sprejela predloga predstavnikov gluhih in Zveze za uvajanje znakovnega jezika v šole. Zveza je zaradi tega v sodelovanju z jugoslovansko zvezo še isto leto organizirala posvet z mednarodno udeležbo o problematiki totalne komunikacije in organiziranju gluhih in naglušnih. Naloga posvetovanja je bila celostno obravnavanje slovenske in mednarodne problematike o govorni komunikaciji gluhih in naglušnih oseb z vidika totalnega pristopa ter z namenom, te osebe čim uspešneje vzgajati, izobraževati, rehabilitirati in socialno integrirati. Predsednik organizacijskega odbora je bil mag. Aljoša Redžepovič. V organizacijskem odboru so sodelovali še uporabniki in številni strokovnjaki iz tedanje skupne države. Na posvetovanju je bilo 462 udeležencev iz Jugoslavije, Danske, Nemške demokratične republike, Velike Britanije, Italije in ZDA, in mnogi drugi ugledni strokovnjaki. Po končanem posvetu so bila sprejeta številna priporočila, med katerimi je bilo tudi priporočilo, naj se sprejme filozofija totalne komunikacije kot najbolj human strokovno - znanstveni dosežek na področju surdologije in rehabilitacije gluhih in naglušnih oseb. Jezik znakov in gest se sprejema enakopravno z glasovnim jezikom. Je naravni jezik sporazumevanja prelingvalno gluhih in hudo naglušnih. Številni časopisi v mnogih državah so pisali o tem posvetu. Med njimi tudi časopis Kraljevskega narodnega inštituta za gluhe (December 1986, št. 11). Povzemam: *»Komunikacija za vse je koncept, ki se zdi nesporen. Vsi bi morali imeti pravico izbirati, ali želimo komunicirati, in v okviru razumnih meja, tudi izbirati, kako bomo to opravili. Tak koncept je totalna komunikacija.«*

(Bistvo totalne komunikacije je bilo predmet mednarodnega posveta v Ljubljani v organizaciji Zveze slušno prizadetih Slovenije, leta 1986.) Sporočilo konference je bilo jasno. Gluhi imajo pravico izbirati njim najustreznejšo metodo komunikacije, ne pa da jim jo diktirajo strokovnjaki. (ZBORNIK 2006)

Danes je v Sloveniji standardiziranih približno 2500 kretenj. K boljšemu poznavanju le-teh in približevanju sveta tišine polnočutnim osebam pa veliko pripomoreta oddaja Prisluhniko tišini in novo nastali projekt – spletna televizija za gluhe in naglušne. Tako oddaja kot tudi

spletna televizija širita uporabo kretnje. Vse prispevke, ki jih lahko vidimo v oddaji Prisluhnimo tišini in na spletni televiziji, tolmačijo gluhi voditelji. S tem izkoriščajo možnost uveljavljanja in poenotenja lastnega jezika.

#### **4.1.3 PRSTNA ABECEDA**

S premikanjem prstov lahko pokažemo 25 in več različnih položajev prstov, pri čemer vsak položaj pomeni eno črko abecede. Enoročna prstna abeceda se uporablja v skoraj vseh državah, razen v Angliji, na Škotskem in v Avstriji, kjer je v uporabi dvoročna abeceda. Pri nas se je začela uveljavljati šele pred nekaj leti, do tedaj pa je bila bolj v uporabi dvoročna abeceda, ki jo danes obvladajo tudi mnogi slišči. Nekaj črk prstne abecede si lahko zapomnimo, če si predstavljamo, da so kot male in velike tiskane črke, to so: C, D, I, L, O, V. Nekaj črk si zapomnimo zato, ker jih zarišemo po zraku: j, č, z, ž. Ostale črke si lahko z malo domišljije predstavljamo, da so male tiskane črke: a, b, e, f, k, m, n, p, s, t, u (PROJEKT 1990:14).

## **4.2 O JEZIKOVNIH NAPAKAH PRI PISNEM IZRAŽANJU GLUHIH SREDNJEŠOLCEV**

Pri poučevanju slovenskega jezika in književnosti na Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana uporabljajo metodo poučevanja slovenščine kot tujega jezika. Pri pouku uporabljajo kretnje in govor, pri čemer govorno slovenščino dobesedno prevajajo v kretnje (Bauman 2002: 9–10). Navedla bom kot primer le nekaj napak, ki so povprečnemu bralcu in uporabniku slovenskega jezika prepoznavne: napačna uporaba sklonske oblike (pomagal sem moja mama – pomagal sem moji mami), oblikoslovno – skladijske (šel sem na gledališče v nogometu – šel sem gledat nogomet), pravopisne napake (sinten – siten, pašeteta – pašteta), napačna raba velike začetnice (italija – Italija), do vrste drugih napak, ki pa so za tovrstno pisanje preveč podrobne.

Navedeno besedilo gospe Bauman o jezikovnih napakah pri pisnem izražanju gluhih srednješolcev kaže na njihovo izredno slabo poznavanje slovenskega jezika. Izsek iz analize stanja sem navedla zato, da podkrepim pomembnost posredovanja in sprejemanja sporočil oziroma informacij gluhih in naglušnih v znakovnem jeziku. Odpira se namreč vprašanje, kako so lahko gluhi in naglušni informirani preko tiskanih medijev. Poraja se vprašanje, ali sploh razumejo napisano. Ali napisane tvorbe besedil dobijo besedni pomen? Ali pomen besed v njih dejansko zaživi in ali je bil prepoznan v zavesti? Vsa ta vprašanja težko statistično preverimo, vendar pa lahko trdimo, da gluhi osmišljajo svet preko kretenj. Preko svojega prvega jezika. Zato je izredno pomembno, da se uresničuje ustavna pravica, informiranje v njim prilagojenih tehnikah, v slovenskem znakovnem jeziku.

## **5. MNOŽIČNI MEDIJI ZA INFORMIRANJE GLUHIH IN NAGLUŠNIH**

### **5.1 INFORMIRANJE GLUHIH IN NAGLUŠNIH**

Oviranost v komunikaciji zaradi okvare sluha gluhih in naglušnim otežuje predvsem dostop do informacij, ki jih posredujejo radijske in televizijske postaje. Za gluhe in naglušne so potrebne posebne tehnične prilagoditve, kar pomeni, da je treba vizualno informacijo podpreti s tolmačem v slovenskem znakovnem jeziku, s prilagojenim podnaslavljanjem in z različnim slikovnim gradivom.

ZDGNS je na področju izvajanja informativne dejavnosti že v preteklosti dosegla izjemne uspehe. Na slovenski nacionalni televiziji pripravlja televizijsko oddajo Prisluhnimo tišini za gluhe in naglušne v totalni komunikaciji že več kot četrto stoletja. Prva oddaja je šla v eter leta 1980. (Redžepovič 1995: 126) Oddaja ni pomenila samo uresničevanja ustavne pravice gluhih do obveščeniosti, ampak je sčasoma postala tudi oblika in orodje emancipacije kulture gluhih in naglušnih v sliščem svetu. Pri snovanju in izvedbi oddaj so od začetka sodelovali številni gluhi in naglušni člani. Usposobili so tudi gluhe napovedovalce in napovedovalke ter snemalce. V snovanje oddaj so tudi danes vključeni številni gluhi uporabniki in strokovnjaki z različnih področij. Življenjske zgodbe gluhih in naglušnih, prikazane na televiziji, pripovedujejo, ne samo gluhih, ampak tudi sliščim, o svetu tišine, ki je lep in trpek, pester in prvinski. (ZBORNİK 2006: 18)

Podatki iz leta 2002 kažejo, da oddajo Prisluhnimo tišini redno (vsakokrat, ko je na sporedu) spremlja 34 % anketirane populacije, tretjina anketiranih (52 %) oddajo gleda včasih; večji delež občasne gledanosti je pri mlajši populaciji (61 %). Poleg tega podatki kažejo, da anketirani gluhi in naglušni (52 %) ocenjujejo, da se je oddaja „prijela“ tudi med sliščimi in je pripomogla, da slišči bolje spoznajo težave gluhih. (Redžepovič 2002: 51)

Razvejan medijski sistem ZDGNS je pomemben vir informacij za gluhe in naglušne, za njihove družinske člane in tudi za najrazličnejše strokovne institucije, ki se profesionalno ukvarjajo z invalidsko problematiko.

V okvir informativnih dejavnosti, ki jih izvaja ZDGNS, sodijo še: video časopis, spletna televizija, založništvo in strani teleteksta.

## **5.2 VIDEO ČASOPIS**

Video časopis izhaja enkrat mesečno. Gre za zanimiv način prenašanja informacij ZDGNS svojim članom. Vsaka številka video časopisa vsebuje pregled najpomembnejših dogodkov, ki so posneti na DVD in distribuirani društvom. Seveda so vse novice posredovane na prilagojen način, s kretjno in s podnapisi. Vsako številko si ogleda približno 2.000 članov. (ZBORNIK 2006: 19)

## **5.3 GLASILO – IZ SVETA TIŠINE**

Glasiło Iz sveta tišine izhaja enkrat mesečno. Ima kar 3.700 naročnikov. Vsi naročniki ga dobivajo na dom, brezplačno. Gre za najstarejšo obliko informiranja gluhih in naglušnih, saj izhaja že od leta 1979. V vsaki publikaciji lahko uporabniki najprej preberejo članek sekretarja, mag. Aljoše Redžepoviča, ki na kratko predstavi vse dogodke, ki so se zgodili v tekočem mesecu. Poleg tega si uporabniki lahko preberejo, kaj se je dogajalo v življenju gluhih in naglušnih, kakšne spremembe so se pojavile in za kaj se njihova krovna organizacija, ZDGNS, zavzema. Poleg tega vsaka številka vsebuje tudi številne strokovne članke stalnih sodelavcev ZDGNS, ki razpravljajo o razvoju in problemih gluhih in naglušnih.

## 5.4 SPLETNA STRAN ZDGNS

Spletna stran ZDGNS je bila postavljena leta 1998. Vse do leta 2007 je ta stran vsebovala le osnovne informacije o ZDGNS: kakšno je njeno poslanstvo, katere so temeljne dejavnosti, ki jih izvaja, in informacije s športnega področja gluhih, dogajanjih po društvih in pomembnejših srečanjih. Torej so bile uporabnikom na voljo le skope informacije o delovanju njihove krovne organizacije in še te velikokrat niso bile obnovljene.

Izsledki raziskave, opravljene leta 2002, v kateri je raziskovalka ugotavljala obiskanost spletne strani, pogostost obiskov, vzroke, zakaj spletnih strani gluhi in naglušni ne obiskujejo, o tem, katere informacije jih najbolj zanimajo, so pokazali, da so bili gluhi in naglušni z možnostmi, ki jih je prinesel nov medij, premalo seznanjeni. Problem, ki so ga anketiranci pogosto navajali, je bil tudi, da nimajo računalnikov in dostopnosti do interneta. (Redžepovič 2002: 55)

Zveza sicer ne more zagotavljati individualne nabave osebnih računalnikov in njihovega omreženja na svetovni splet. S tovrstno programsko opremo pa je opremila vsa regijska društva, kjer je vsem zainteresiranim članom omogočena uporaba računalnika in svetovanje. To seveda ni dovolj, računalnik in dostop do interneta bi moral imeti vsak posameznik doma.

Zgoraj omenjena raziskava je pokazala, da si gluhi in naglušni uporabniki najbolj želijo informacij s področja športa. Verjetno zato, ker je za mnoge gluhe šport tisto področje, kjer čutijo največjo moč, so uspešnejši in se lahko najbolj identificirajo z uspehi gluhih športnikov, ki v svetovnem merilu invalidskega športa dosegajo vidne rezultate. Množični mediji slovensko javnost zelo malo informirajo o športnih dosežkih gluhih športnikov, zato so spletne strani ZDGNS edini vir, ki te informacije gluhim posreduje v širšem obsegu.

Več predlogov za vsebine na internetni strani se je nanašalo na seznanjanje gluhih in naglušnih z dejavnostmi v društvih. Ker je bil spletni medij gluhim in naglušnim v letu 2002 še relativno nepoznan, so izrazili tudi željo, da bi se usposobili za komuniciranje na

tak način. Vendar je bila takrat to v večini le želja mlajših anketirancev. Večina anketirancev tudi ni imela nobenih novih predlogov za vsebinsko dopolnitev spletne strani, kar bi lahko tudi pomenilo, da jim je bila ta oblika informiranja še dokaj tuja in tudi nedostopna.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve pripravlja Zakon o izenačevanju možnosti invalidov. ZDGNS je ministrstvu posredovala različne predloge za izboljšanje kvalitete življenja gluhih in naglušnih. Naj navedem le nekaj teh predlogov: informiranje o invalidih naj bo v skladu z resolucijo OZN in Atensko deklaracijo, čim več informativnih oddaj naj vključuje tolmača, gluhi in naglušni nasprotujejo sinhronizaciji filmov v slovenski jezik (predlog Ministrstva za kulturo). Populacija gluhih in naglušnih bi bila prikrajšana, ker bi ji bila vsebina filmov na TV nerazumljiva. Poleg tega je ZDGNS posebej opozorila na posebno ustavno pravico gluhih, ki jo vsebujeta tudi Zakon o medijih in Statut RTV Slovenija, da tolmači za znakovni jezik »prevajajo« v znakovnem jeziku soočenja kandidatov v vseh volilnih oddajah na državni televiziji (državne volitve, predsedniške volitve, županske volitve, itd.). (Interni vir ZDGNS, 2007)

## **5.5 INFORMIRANJE GLUHIH IN NAGLUŠNIH S STRANI SLOVENSKE NACIONALNE TELEVIZIJE (TV SLO)**

Na televiziji Slovenija skrbi za upravljanje in nadzor, med drugimi, tudi Programski odbor za problematiko programskih vsebin za invalide oziroma za ljudi s posebnimi potrebami. Sicer ta odbor zastopa in varuje interese javnosti, vendar pa je posebej osredotočen na zagotavljanje interesov ljudi s posebnimi potrebami. Zato mora, skladno z načeli demokratične družbe, vplivati na strukturo in vsebino programov televizije Slovenija in nenehno skrbeti za zagotavljanje in napredovanje ravni vsebinskega in tudi tehničnega prilagajanja programov Televizije Slovenija specifičnim potrebam ljudi s posebnimi potrebami. (Statut RTV SLO)



V kolikor se programskih standardov in programsko-produkcijskega načrta ne uresničuje na področjih, ki zadevajo ljudi s posebnimi potrebami, mora Programski odbor o tem pisno obvestiti Programski svet RTV. Slednji je zavezan, da ukrepa in odpravi kršitve. Poleg tega je tudi Programski odbor zavezan, da obravnava pripombe in predloge gledalcev v zvezi s programskimi vsebinami. Prav tako mora nadzirati uresničevanje razširjanja programskih vsebin, ki so namenjene ljudem z okvaro vida in sluha v njim prilagojenih tehnikah.

Tako »pravi«*»* statut RTV. Kako pa je z izvajanjem v praksi?

Aljoša Redžepovič (sekretar ZDGNS) je bil dvanajst let član RTV sveta v vlogi predstavnika, ki je zastopal vse invalide. Med drugim je dosegel, da imajo gluhi in naglušni možnost spremljanja različnih vsebin programa s podnapisi, preko teleteksta (Stran 771). O tem, kako je z dejanskim uresničevanjem pravice gluhih in naglušnih do tehničnega prilagajanja programov, mi je več povedala ga. Frida Planinc, ki je gluha članica Programskega odbora za problematiko programskih vsebin za invalide na TV SLO. Predvsem je izpostavila *površno podnaslavljanje s teletekstom. Veliko je tehničnih napak. Informativni program, ki poteka v živo, ni opremljen s podnapisi.* Neustreznost in pomanjkljivosti pri podnaslavljanju v živo so se pokazale tudi med predvolilnimi soočenji, saj so se podnapisi prejšnjega govorca. pojavljali šele pri naslednjem. Nezaslišano je tudi dejstvo, da podnapisi ne vsebujejo vsega povedanega, ampak se jih krajša. *Slike tolmača skoraj ni več videti ali pa je tako majhna, da je nemogoče oziroma zelo težko razumeti, kaj tolmač prevaja. Velikokrat se zgodi, da je na sporedu oddaja, za katero je objavljeno, da bo opremljena s podnapisi, potem pa spodaj tečejo podnapisi druge oddaje, ali pa jih sploh ni.*

Takšnih in podobnih napak je toliko, da bi lahko naštevala v nedogled. Izkušnje gluhih in naglušnih z informativnimi oddajami na TVS so na splošno zelo slabe. Delno je mogoče upoštevati dejstvo, da je sinhronizacija govora in podnapisov včasih nemogoča. Nekateri govorce govori tako hitro, da je nemogoče, da bi podnapis ostal na ekranu vsaj štiri sekunde, kar je približen čas, ki ga oseba porabi, da prebere dvovrstični podnapis. Večinoma je podnaslovljenih le 60 % informacij, ker vesti pred informativno oddajo niso podnaslovljene, vklapljanja s terena tudi niso podnaslovljena, včasih pride do programske spremembe pri izvedbi informativne oddaje in posledično ni pripravljenih podnapisov za

nove prispevke, ki so uvrščeni na program v zadnjem trenutku. Mnogo gluhih meni, da bi morale biti informativne oddaje prevedene v znakovni jezik. Podnaslavljanje TV oddaj je za gluhe in naglušne pomembna socialna storitev, ki mora obstajati, in je ustavna pravica. Kvaliteta te storitve se bo morala na TV Slovenija izboljšati.

Nekvalitetno sprejete informacije, zaradi tehničnih in organizacijskih razlogov oddajnika informacij (TVS), povzročajo gluhih osiromašeno sprejemanje medijskih vsebin. Zato je projekt podnaslavljanja na Televiziji Slovenija izredno pomemben in se mora kvalitativno izboljšati.

Odgovorni na TVS morajo imeti posluš za težave in potrebe gluhih in naglušnih, da bo tej populaciji ljudi omogočeno, da preko podnapisov in s prevajanjem, v znakovnem jeziku, spremljajo program nacionalne televizije. Le tako bi se lahko govorilo, da so gluhi in naglušni državljani Slovenije na področju informiranja v enakopravnem položaju. In le tako se bo lahko trdilo, da standarde demokratične družbe, Ustavo RS in Zakon o RTV Slovenija izvaja ustrezno oziroma enakopravno za vse državljane Slovenije.

## **6. SPLETNA TELEVIZIJA ZVEZE DRUŠTEV GLUHIH IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE (WWW.ZVEZA-GNS.SI)**

Prve omembe spletne televizije je bilo možno v literaturi zaslediti že v letih 1979 in 1980. V tuji literaturi pa se je pojavila trditev, da je to medij prihodnosti za gluhe. (Redžepovič 1995: 127)

ZDGNS ima spletno stran postavljeno že od 1998. leta. Izvajanje tovrstnega programa sodi med temeljne človekove pravice. Standardna pravila OZN o izenačevanju možnosti invalidov posebej omenjajo v 5. točki, »da naj imajo invalidi dostop do vseh informacij v oblikah, ki so jim dostopne.« Ta pravila zavezujejo tudi državo, da mora razviti strategijo, ki bo omogočala različnim kategorijam invalidov dostop do informacij. Pravila posebej omenjajo ljudi s slušnimi okvarami ali s težavami pri sporazumevanju.

Na ZDGNS Standardna pravila OZN upoštevajo in se zavedajo, da spletna televizija ponuja izredno veliko možnosti pri izvajanju informativnih programov za njene člane, saj nove tehnološke možnosti in tehnična opremljenost ZDGNS omogoča permanentno informiranje uporabnikov. S pridobitvijo novih avdio-vizualnih strežnikov, ki so jih namestili na ZDGNS leta 2006, so ponudili brezplačno uporabo teh strežnikov tudi vsem trinajstim društvom.

Spletna televizija je dragocen pripomoček pri permanentnem izobraževanju, informiranju gluhih in naglušnih oseb ter za dokumentiranje. Poleg tega ponuja možnost vključevanja filmskih gradiv v sistem (tele kino). To možnost ZDGNS že koristi, saj lahko na spletni strani najdemo filme, ki so jih ustvarili gluhi režiserji. Gre za kratke filme, ki so bili prikazani na tujih televizijah ali pa so tekmovali na različnih filmskih festivalih v konkurenci gluhih ustvarjalcev.

Za informiranje gluhih in naglušnih oseb je sistem spletne televizije zelo primeren, ker omogoča izmenjavo video zapisov ter lastno proizvodnjo. Medtem ko polnočutni ljudje (slišišči) dobijo v televizijskih sistemih avdio-vizualno informacijo, morajo biti za gluhe in naglušne takšne informacije vizualne. To pomeni, da se mora govorni del televizijske informacije vgraditi kot svetlobno-kodiran znak v obstoječo televizijsko sliko. Od različnih rešitev, ki so na razpolago (vgrajevanje sprejetega besedila, vstavljanje slike tolmača v televizijsko sliko, podnaslavljanje), se na spletni televiziji ZDGNS uporabljajo naslednji načini podajanja informacij:

- tolmač kreta vse napovedi v slovenskem znakovnem jeziku, zraven simultano tečejo podnapisi,
- nikoli se ne prikazuje slike (video material) skupaj s tolmačem, ker (po trditvah gluhih in naglušnih) ni mogoče gledati slike in tolmača hkrati, kar je logično, a polnočutnim osebam morda ne takoj razumljivo.

Namen in cilj spletne televizije za gluhe in naglušne je predvsem premagovanje komunikacijskih ovir gluhih in naglušnih s pomočjo dodatnega in njim prilagojenega informiranja, ki je sodoben in ga najnovejši medij omogoča. Medij posredno osvešča slišiščo javnost o gluhoti. Spletna televizija se zaradi globalnih možnosti uvršča med najbolj inovativne oblike informiranja gluhih in naglušnih. Omogoča dostopnost informacij na hiter način in v obliki, ki gluhe ne ovira v sporazumevalnih zmožnostih.

Cilj nastanka spletne televizije je bil v prvi vrsti gluhe informirati v razumljivi obliki, s posebnim poudarkom na vizualni informaciji. Prednost sodobne informacijske tehnologije je uporaba širšega informacijskega sistema z množičnimi podatkovnimi bazami, ki odpirajo gluhim številne nove možnosti pridobivanja informacij v njim prijazni in sprejemljivi obliki.

Na straneh spletne televizije Zveza objavlja pomembne prispevke s področja življenja gluhih in naglušnih, tako njihove dosežke kot tudi problematiko iz vsakdanjega življenja, ki jim marsikdaj predstavlja težavo, da bi bili enakovredno vključeni v polnočutno življenje.

Na spletni televiziji lahko uporabniki najdejo prispevke o aktualnih zadevah, prispevke informativne narave, ki so pomembni za njihovo obveščenost in tudi širšo javnost, prispevke o športu gluhih, o kulturi, o dogajanjih v društvih po Sloveniji, o tehničnih

pripomočkah, o invalidski problematiki in zakonodaji s področja invalidov. Poleg tega uporabniki lahko na strani spletne televizije najdejo tudi strokovne članke, uradne informacije ZDGNS, prispevke z domačih in mednarodnih srečanj, seminarjev, konferenc, kongresov, delavnic, festivalov itd. Omogočene so povezave z vsemi svetovnimi asociacijami WFD (World federation of deaf – Svetovna zveza gluhih), IFHOH (International federation hard of hearing – Mednarodna zveza naglušnih), ESOD (European deaf sport organization – Evropska športna zveza gluhih), EUD - Evropska zveza gluhih).

Informacije so posredovane skoraj vsakodnevno, na njim prilagojen način. To je prvenstveno poslanstvo projekta, ki izhaja iz uredniške politike. Gluhim in naglušnim se podajajo informacije, ki so koristne in poučne. Spremljajo jih kretnja in podnapisi. Informacije so kratke in enostavne, vsebujejo natančne in nazorne podatke v zgoščeni obliki.

Prednost internetne televizije za gluhe in naglušne je tudi v tem, da je to spletni medij, kar pomeni, da jim je dostopen kadarkoli in kjerkoli, 24 ur na dan, 365 dni na leto.

Naslednja stvar, ki jo spletna televizija omogoča uporabnikom, je tudi popularizacija in aktualizacija znakovnega jezika. Vse napovedi in informacije se podajajo s kretnjo, zraven pa istočasno tečejo še podnapisi. S tem načinom se gluhi, ki uporabljajo kretalni jezik, omogoča, da informacije dobivajo v svojem maternem jeziku, naglušnim pa, da lahko berejo podnapise. Sinhrono oddajanje, s kretnjo in podnapisi, omogoča tako gluhi kot tudi naglušnim dostop do informacij na njim prilagojen način.

Ne smemo mimo dejstva, da informiranje sodi med temeljne človekove pravice. Standardna pravila OZN o izenačevanju možnosti posebej opredeljujejo zagotavljanje dostopa do informacij za gluhe osebe. Slaba izobrazbena struktura in nedostopnost številnih medijev zaradi komunikacijske oviranosti zahtevajo dostopnost informacij, ki jih spletne strani ponujajo. Poseben pomen spletne televizije je v uporabi totalne komunikacije, kot načina sporočanja. Povezovanje z informacijskimi sistemi in ustvarjanje podatkovnih baz omogočata nove možnosti socializacije.

## 6.1 KULTURA NA SPLETNI TELEVIZIJI

V program vključujemo mnogo prispevkov s področja kulture. Zakaj?

Odrasli gluhi v Sloveniji že od leta 1931 gojijo svojo specifično kulturo – kulturo gluhih. Z njo gluhi razvijajo talente, obenem pa sliščečo populacijo ozaveščajo o gluhoti. Že leta 1935 so pod vodstvom Berte in Vinka Rupnika ustanovili Dramsko-umetniško družino gluhih. Razlogov je bilo več. Javnost je premalo poznala svet gluhih, malo so vedeli o njihovih zmožnostih in potrebah ter o možnostih njihovega usposabljanja za življenje.

Eden od ciljev ZDGNS je razvijanje in ohranjanje kulturnih potencialov gluhih z zahtevnejšimi in obsežnejšimi nacionalnimi kulturnimi programi. Za vse podrobnosti skrbi Odbor za kulturo ZDGNS, ki omogoča dostop gluhim od gledaliških predstav, obiska muzejev do drugih kulturnih dogodkov, ki se jih udeležujejo slišče osebe. Velik pomen dajejo razvoju lastne kulturne ustvarjalnosti: kiparstva, slikarstva, fotografije, igre, poezije, odrske umetnosti, pantomime, petja, plesa, osebnih konjičkov, ročnih del itd. (Redžepovič v Rezar 2004: 9).

Področje kulture gluhih se vsebinsko bogati. Na državni ravni deluje gledališka skupina »Tihe stopinje«, ki uspešno nastopa v javnosti. Odbor za kulturo spodbuja formiranje manjših gledaliških skupin, ki bi predstavile življenje in delo gluhih. Razpisuje fotografske natečaje. Z njimi želi vzpodbuditi gluhe in naglušne, da preko umetniških in amaterskih fotografij izrazijo svoje poglede na svet tišine in svoje okolje. ZDGNS organizira tudi likovne kolonije, v katerih udeleženci rišejo portrete, tihožitja, naravo, karikature, se spoznajo s tehniko sitotiska in oblikujejo izdelke iz gline.

## 6.2 ŠPORT NA SPLETNI TELEVIZIJI

V program spletne televizije vključujemo veliko prispevkov o športu. Gluhi in naglušni imajo tudi v tej dejavnosti zelo pestro zgodovino. Ob ustanovitvi društva gluhtonemih leta 1931 je bila ena od prvih akcij društva vključevanje gluhih v telovadno društvo Sokol, pod vodstvom Avgusta Humarja.

To društvo lahko štejemo za prvo športno organizacijo gluhih v Sloveniji. Zveza slušno prizadetih Slovenije je po drugi svetovni vojni ustanovila šahovsko sekcijo in gimnastično društvo.

Anton Kogovšek je na zimskih olimpijskih igrah gluhih (zimska olimpiada) leta 1953 v Oslu osvojil srebrno medaljo v slalomu in bronasto v kombinaciji. Tako kot je bila prva medalja Kogovška zgodovinska, pa je brez dvoma taka tudi prva medalja v samostojni državi Sloveniji, marca 1992. Na evropskem prvenstvu v alpskem smučanju, od 13. do 21. 3. 1992, v Franciji sta Sabina Hmelina in Samo Petrač osvojila prvi medalji za Slovenijo na uradnih tekmovanjih. Vendar o tem dosežku skoraj noben medij ni obveščal.

Leta 1992 je bila na podlagi CISS (Svetovna federacija športa gluhih) ustanovljena Športna zveza gluhih. V tej Zvezi deluje odbor, ki opredeli, katere individualne in kolektivne športe se bo v Sloveniji podpiralo. Poleg tega Športna zveza gluhih Slovenije organizira državna prvenstva v različnih panogah: v košarki, smučanju, nogometu, odbojki, streljanju, plavanju, kolesarstvu, atletiki, bowlingu, šahu, namiznem tenisu itd. V športno zvezo gluhih je včlanjenih 325 članov iz enajstih športnih klubov, ki delujejo v svojih matičnih društvih. (Arhiv ZDGNS)

Šport gluhim pomeni nekaj več, saj se z njim uspešno socializirajo med polnočutne ljudi. Tudi rekreativno se z njim ukvarja mnogo gluhih. V mnogih društvih imajo organizirano rekreativno vadbo. Redno igrajo tenis, odbojko, namizni tenis, kar pomeni, da so gluhi na področju rekreacije in športne aktivnosti verjetno med najbolj aktivnimi invalidi. Leta 1995 so na ZDGNS izvedli anketo o športni aktivnosti gluhih – o rekreaciji. Rezultati so pokazali, da se s športno rekreacijo ukvarja veliko gluhih. (Arhiv ZDGNS)

### **6.3 ZAKONODAJA NA SPLETNI TELEVIZIJI**

Na spletni TV gledalcem poskušamo na razumljiv in pregleden način prikazati pravice invalidov, in sicer na področjih zaposlovanja in dela, zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja, starševskega varstva in družinskih prejemkov, socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja, dostopnosti do olajšav in oprostitev, uveljavljanja in varstva pravic itd.

V Sloveniji vprašanja, povezana z življenjem invalidov, ureja več kot šestdeset zakonov. (Uršič 2007: 7) Zato je skorajda nemogoče, da bi kdorkoli, pa naj bo to invalid, strokovni delavec ali pa delodajalec, lahko poznal vse pravice, ukrepe, dolžnosti, možnosti itd., ki so zapisane v zakonih, pravilnikih, uredbah in navodilih. Vse to so razlogi, ki nas pri vsakdanjem delu v uredništvu spletne TV spodbujajo, da na poljuden način predstavljamo temeljne predpise, ki naj bi jih poznali. Našim gluhim in naglušnim gledalcem želimo približati temeljne informacije o pravni ureditvi njihovih pravic v različnih zakonih, podzakonskih aktih in avtonomnih aktih nosilcev sistema socialne varnosti.

### **6.4 TEHNIČNI PRIPOMOČKI NA SPLETNI TELEVIZIJI**

V program spletne televizije vključujemo tudi informacije s področja tehničnih pripomočkov.

Med tehnične pripomočke za gluhe sodijo: telefoni za gluhe, svetlobni indikatorji, baby cry, računalniki, web camere za sporazumevanje v znakovnem jeziku preko interneta. Med slušnimi aparati sta na voljo: slušni aparat za v uho in zaušesni slušni aparat itd.

Tehnični pripomočki za naglušne pa so naslednji: indukcijska zanka, svetlobni indikatorji, telefonski ojačevalci, radijske in brezžične slušalke za poslušanje TV in radio programa, pripomočki za spremljanje predavanj in sestankov. (ZBORNIK 2006)

Indukcijska zanka se mora montirati zraven televizijskega sprejemnika. Naglušna oseba, ki nosi aparat, si mora nastaviti isto frekvenco na zanki in aparatu, in potem lahko zaradi funkcije te zanke posluša televizijski sprejemnik na sobni jakosti. Dogaja pa se že, da je indukcijska zanka nameščena v javnih prostorih. Morda bo to natančneje določil Zakon o



izenačevanju možnosti invalidov, ki bo stopil v veljavo predvidoma do konca leta 2007. Takrat bomo lahko zapisali, da je indukcijska zanka že prisotna v vseh javnih ustanovah (zdravstvenih domovih, bankah idr.). Sejna soba na ZDGNS je s tovrstno zanko že opremljena, prav tako tudi vsi domovi za ohranjevanje zdravja ZDGNS.

Gluhi so edina invalidska populacija, ki nima priznane pravice do tehničnih pripomočkov, saj jih Pravila obveznega zdravstvenega zavarovanja ne priznavajo. Kljub razvoju tehnologije, ki omogoča prijaznejše dostope, pa temu ne sledijo pravice.

Informacije, ki jih vključujemo v program spletne TV, naj bi uporabnike seznanile z razpoložljivo tehnologijo, ki jim je na voljo, in bi lahko osebam s poškodovanim sluhom omogočile lažje vključevanje v socialno okolje. Poleg tega jih seznanjamo tudi s postopki pridobivanja posameznih tehničnih pripomočkov in jih obveščamo o razvoju novih tehnologij.

## **6.5 ZDRAVSTVENO VARSTVO IN ZAVAROVANJE NA SPLETNI TELEVIZIJI**

Zdravstveno varstvo po Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (v nadaljevanju ZZVZZ) obsega sistem družbenih skupinskih in individualnih aktivnosti, ukrepov in storitev za krepitev zdravja, preprečevanje bolezni, zgodnje odkrivanje, pravočasno zdravljenje, nego in rehabilitacijo zbolelih in poškodovanih. Poleg tega zdravstveno varstvo obsega tudi pravice iz zdravstvenega zavarovanja. (Zore 2007: 47) Na spletni TV poskušamo uporabnike informirati o vseh spremembah na področju zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja, ki se nanašajo nanje. Poleg tega pa želimo uporabnike seznaniti s pravicami, ki izhajajo iz obveznega zdravstvenega zavarovanja. Največkrat v program spletne TV vključimo prispevke o pravici do medicinsko-tehničnih pripomočkov. Gre namreč za to, da so zavarovani osebi zagotovljeni medicinsko-tehnični pripomočki z naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja. Za naglušne osebe je slušni aparat medicinsko-tehnični pripomoček, ki jim pripada po ZZVZZ (Zore 2007: 50). Vsa natančna navodila, kako pridobite slušni aparat so na spletni strani na

voljo uporabnikom, sproti pa jih obveščamo o spremembah, ki se dogajajo na področju medicinsko-tehničnih pripomočkov in na področju zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja.

## **6.6 AKTUALNI DOGODKI NA SPLETNI TELEVIZIJI**

Uredniška politika spletne TV je takšna, da uporabnike tekoče obveščamo o dejavnostih ZDGNS in o aktivnostih društev. Vsak petek poteka uredniški sestanek, na katerem se dogovarjamo o programski zasnovi v prihodnjem tednu in o dogodkih, ki sledijo. Dogovorimo se, kdaj in kje bomo snemali dogodke in jih potem objavili. Med aktualne uvrščamo vse dogodke, ki se zgodijo v tekočem tednu. Tako smo, na primer avgusta 2007, poročali o prvi urgentni mobilni številki policije in zdravnika v Sloveniji, ki pa zaenkrat velja le za občino Slovenske Konjice. Pobudo za enako storitev smo poslali tudi komunikacijskemu centru policije v Ljubljani. Mobilna urgentna številka policije in zdravnika pomeni velik korak naprej v večji samostojnosti gluhih in naglušnih oseb. V Ljubljani lahko reševalno vozilo naročijo preko faksa, a vendar so to možnost gluhi in naglušni prej poznali le v majhnem številu (intervju ZDGNS 2007). Ob mojem prihodu v uredništvo spletne TV sem sprožila to vprašanje in ob nadaljnjem raziskovanju ugotovila, da uniformiranega obrazca za pošiljanje faksa ni dostopnega nikjer na spletu in da v nekaterih društvih niso vedeli o tej možnosti. Kasneje smo natančen postopek izpolnjevanja in pošiljanja obrazca, sam obrazec ter številko faksa urgentnega reševalnega vozila objavili na spletni TV. Menim, da je to le ena od vitalnih informacij, ki morajo biti dostopne populaciji gluhih in naglušnih. Morajo biti obveščeni o novostih, ki jim omogočajo lažje in samostojno vključevanje v polnočutno družbo.

Med aktualne dogodke sodijo tudi seminarji, skupščine Zveze in razprave, ki jih organizira ali ZDGNS ali druge institucije, ki delujejo na področju socialnega varstva, ali na sorodnih področjih, ki so pomembna za njihovo življenje in delo. Poleg tega uporabnike obveščamo o delavnicah, o pomembnih dogodkih idr. Zaradi omejenih sredstev zaenkrat še ne poročamo o vseh dogodkih, ki se zgodijo na državni ravni, ampak se zaenkrat

osredotočamo le na pokrivanje področja invalidov, predvsem gluhih in naglušnih, ker s tega področja v drugih medijih skoraj ni informacij.

Naj samo kot zanimivost omenim, da javni časopisi niso omenili dobrih rezultatov gluhih športnikov na letošnjih zimskih olimpijskih igrah v Salt Lake Cityju ali dogodka, ko so gluhi leta 2006 praznovali 75-letnico svojega obstoja. Kljub sklicani tiskovni konferenci ni niti en tiskan medij v naši državi o tem poročal. (Intervju ZDGNS 2007)

Poleg tega Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve pripravlja izredno pomemben, že prej omenjeni, Zakon o izenačevanju možnosti invalidov. Tudi o tej zelo pomembni temi za življenje te populacije nisem zasledila nobenega članka v javnih medijih. V uredništvu spletne TV stremimo k temu, da naše uporabnike ažurno obveščamo o vseh dogodkih, aktivnostih in dejavnostih ZDGNS in drugih reprezentativnih in sorodnih institucij, tako da lahko sami sodelujejo ali pa so o njih obveščeni. Pri delu nas poleg osebnega interesa vodi in spodbuja ter obvezuje tudi Zakon o medijih (Zmed). Ta zakon v 1. členu določa pravice, obveznosti in odgovornost pravnih in fizičnih oseb ter javni interes Republike Slovenije na področju medijev (Zmed, Ur. list RS, št. 35). 3. odstavek 4. člena pa pravi, da Republika Slovenija posebej podpira ustvarjanje in razširjanje programskih vsebin, namenjenih slepim in gluhonemim v njim prilagojenih tehnikah ter razvoj ustrezne tehnične infrastrukture (Zmed, Ur. List RS, št. 35). Podajanje informacij v prilagojeni tehniki pomeni, da vse informacije podajamo v slovenskem znakovnem jeziku, zraven pa sočasno tečejo podnapisi. Več o tem bom povedala v nadaljevanju.

## **6.7 ZNAKOVNI JEZIK NA SPLETNI TELEVIZIJI**

Vsi video prispevki na spletni televiziji za gluhe in naglušne so podani v slovenskem znakovnem jeziku. To delo opravljajo gluhi tolmači. Po sedmih mesecih delovanja spletne televizije se je pojavilo strokovno vprašanje, ali lahko gluhi tolmač kreta napovedi in prispevke v slovenskem znakovnem jeziku na podlagi napisanega članka ali naj kreta v stilu naravnega jezika gluhih?

Kaj je naravni jezik gluhih? Tega izraza sicer v Slovarju slovenskega knjižnega jezika ni, tako so ga poimenovali gluhi delavci, ki za uredništvo spletne televizije tolmačijo prispevke

v slovenski znakovni jezik. Naravni (domači) jezik gluhih je zanje jezik, ki poteka v sproščenem in pogovornem slogu. V tem stilu »govorijo« svoj vsakdanji znakovni jezik, tak, ki je gluhim tudi najbolj razumljiv. Takšen način komuniciranja pripomore k zanesljivejšemu pretoku informacij do gluhe (in naglušne) osebe. Z informacijami, ki jih pridobijo na takšen način, najlažje in najhitreje nadgrajujejo svoje znanje, kar je tudi osnovni namen spletne televizije. Način sporazumevanja bi lahko poimenovali »mehko« sporazumevanje.

Do sedaj so bile vse napovedi prispevkov in prispevki podajani na, lahko bi rekli, »trši« način sporazumevanja. Ta oblika znakovnega jezika se precej razlikuje od mehkejše. Po mnenju gluhih tolmačev spletne TV je trša oblika tudi manj razumljiva. V obzir je potrebno vzeti, da znakovni jezik ne vsebuje toliko kretenj, kot je besed v slovenskem knjižnem jeziku. Vsi novinarski prispevki so sicer napisani na enostavnejši način, a po mnenju gluhih tolmačev napovedovanje v »trdnem« stilu ni posredovanje informacij gluhim v slovenskem znakovnem jeziku, temveč gre za simultano prevajanje slovenskega knjižnega jezika v kretalni jezik.

Napovedovanje gluhih tolmačev poteka tako, da tolmačijo besedilo, ki se jim v živo predvaja na bobnu. Boben je nameščen pred kamero, tolmač bere besedilo in ga simultano tolmači s kretnjo.

Gluhim gledalcem je ljubše branje v »mehkem« stilu SZJ, vsaj tako meni nekaj gluhih uporabnikov, ki smo jih vprašali, katere napovedi so jim bližje. Gluhi tolmači so povedali, da so sposobni simultano prevajati novinarski tekst v »mehkem« stilu SZJ. Pravijo tudi, da bi pomen besedila kljub temu ostal nespremenjen.

#### Razlika med »mehkim« in »trdim« stilom:

Na razliko med trdim in mehkim stilom pokaže sprejetost sporočila. Robert Lah, ki je na Zvezi društev gluhih in naglušnih zaposlen kot tolmač in montažer in je gluh, pravi, da mehki stil gluhi lažje razumejo, ker je prisoten v vsakdanji govorici. Ne moremo prezreti, da znakovni jezik ni enak besednemu jeziku. Strukture stavkov so v jeziku, ki ga govorimo sliščeji, veliko bolj zapletene. Zato, pravi Robert Lah, bi bilo bolje, da se informacije

posredujejo v stilu, ki je gluhim bližji, še posebej, če izhajamo iz osnovnega namena, da je informiranje v prvi vrsti namenjeno gluhim in naglušnim. Če se informacije podajajo na njim najbližji način, obstaja večja verjetnost, da bodo jasno razumeli celotno sporočilo.

V kolikor pa informacije podajamo tako, da se celotne novinarske prispevke samo prenese v boben in se jih tolmači, dobesedno prevaja v kretnjo, govorimo o »trdem« stilu. Pri gluhih se pojavi problem, da ne razumejo celotnega sporočila. Informacija zanje predstavlja le niz besed in besednih zvez, iz katerih ne morejo izluščiti pomena. Torej gre za mrežo nepovezanih stavkov, v kateri se smisel informacije izgubi. Slišočim je ta ugotovitev verjetno težko razumljiva. Ravno zato je za uspešnost projekta spletne TV pomembno, da pri nastajanju, snovanju prispevkov in informacij vedno sodelujejo tudi gluhi in naglušni, ki najboljše poznajo svet tišine. Izhajati je potrebno iz dejstva, da je kretalni jezik njihov materni jezik, in le oni vedo, kako so se ga učili, kakšna je struktura stavkov: da ne vsebuje različnih časov, zaimkov, da ne uporabljajo sklanjatev itd.

Poleg tega so vsi prispevki tudi podnaslovljeni. Tako lahko naglušni uporabniki sledijo kretnji ali pa berejo podnapise. Poleg branja se lahko naučijo tudi kakšne nove kretnje.

Tudi znakovni jezik ima tako imenovani sleng. Sleng znakovnega jezika uporabljajo gluhi med seboj in nima verbalne predloge ter je najmnogičnejši. Lahko bi ga poimenovali tudi »gluha kretnja«. Gre za okrnjeno, zreducirano slovenščino. Uporabljajo pogovorni znakovni jezik, katerega značilnost so skrajšani stavki z nepravilnim besednim redom, brez sklonskih oblik itn. (Vodopivec 1997: 5–9). Vsak jezik je dober, če omogoča realizacijo uporabnikovih potreb. Potrebe takih uporabnikov pa se pomembno razlikujejo, kar se odraža v jeziku, ki ga uporabljajo. Medtem ko je za evropski in ameriški kretalni jezik značilna verbalna podlaga, ki ji sledi, in so uporabniki večji tudi pisnega koda v enem ali dveh jezikih ter imajo višjo izobrazbeno raven, je za nas značilna nizka izobrazbena raven uporabnikov ter slabo verbalno razumevanje, s čimer so povezane nizke potrebe uporabnikov. Razvoj znakovnega jezika bo zato počasnejši. (Vodopivec 1997: 6–9)

Zelo pomembno je, da se zavedamo pomembnosti uniformiranega znakovnega jezika in da dopustimo, da gluhi tolmači tolmačijo prispevke v tako imenovanem mehkem stilu –

slengu, ampak moramo vztrajati, da kretajo dobesedno, na podlagi napisanega. Le tako bomo morda naredili korak naprej v večji doslednosti uporabe slovenskega znakovnega jezika.

Pomembno je, da v komunikaciji gluhih s slišječimi in v komunikaciji med gluhiimi stremimo k uporabi znakovnega jezika v obliki, ki se karseda drži pravil jezika slišječih, torej vsebuje vse elemente določenega jezika, v našem primeru slovenščine. Upošteva osebo, število, zaimke, veznike, predloge ... Ta oblika znakovnega jezika je del t.i. »totalnega pristopa« v posredovanju informacij, ki ga pri sporočanju uporablja spletna televizija za gluhe in naglušne. Gre za dobesedno prevajanje zapisane ali govorjene slovenščine v slovenski znakovni jezik.

Težava pri tolmačenju se lahko pojavi tudi, ko novinarski prispevek vsebuje besedo, tujko ali besedno zvezo, za katero slovenski znakovni jezik še nima kretnje. Ne moremo prezreti, da SZJ ne vsebuje toliko kretenj, kot obstaja besed v slovenskem knjižnem jeziku. Zaradi tega je tudi izredno pomembno, da se slovenski znakovni jezik sistemsko razvija. Le tako se bo lahko dvigala raven informiranosti gluhih in njihova izobrazbena struktura, saj bodo lahko sprejeli več informacij iz okolja. Besedni zaklad gluhih je zelo skromen. Za marsikakšno besedo niso še nikoli slišali, slišječim pa so samoumevne.

Spletna televizija je za gluhe in naglušne velika pridobitev. Je nov medij, ki posreduje informacije v njim prilagojenih tehnikah. Kako pomembno je informiranje gluhih in naglušnih v njim prilagojenih tehnikah pove naslednji primer. Gospa Dora Vodopivec je učiteljica na šoli za gluhe in naglušne. Izkušnja, ki jo opisuje v referatu z naslovom Gradnja slovenskega jezika s pomočjo znakovnega jezika, je naslednja: Ga. Vodopivec uči književnost in kaj kmalu je pri svojem delu začutila, da po oralni učni metodi ne bo možno realizirati učnega načrta. Otroci, ki jih je poučevala, so sicer brali, toda brali so v najožjem pomenu besede, torej so bolj ali manj gladko razbirali črke in jih glasno posredovali. Vsebine pa ob samostojnem branju skorajda niso razumeli. Ko jih je vprašala, kaj so prebrali, so največkrat zmignili z rameni. Tako je bilo z berili, ugankami, pesmicami. Same črke so (pred pojasnilom vsebine in pogovorom o njej) le redko dobile besedni pomen. Uganke so največkrat ostale brez otroškega odgovora, prebrane pesmi so bile brez odmeva

v otroških srcih. Teh otrok niso žalostile, niso jim nagajale, niso jih razveseljevale. Bile so prazne, kajti pomen besed ni zaživel, ni bil prepoznan v zavesti. Pravljičnost na papirju jim je bila odmaknjena. Tu, piše ga. Vodopivec, se je pokazal resnični prepad med enim in drugim svetom. Kasneje je gospa Vodopivec v poučevanje vključila znakovni jezik. Rezultati so se kmalu pokazali. Znanje pridobljeno na tak način je bilo večje. Za to trditev sicer ga. Vodopivec še nima statistično podprtih dokazov, vedno pa lahko trditev praktično dokaže. Trdi, da se razumevanje s pomočjo znakovnega jezika poveča, pridobljeni fond besed se opazno širi, prepoznavanje branega je na ta način hitrejši, pomen besed se trdneje zasidra v spominu. (Vodopivec 1997: 7)

Dora Vodopivec v svojem delu izpostavlja še eno argumentacijo, zakaj je tako pomembno, da gluhi in naglušni sprejemajo informacije v slovenskem znakovnem jeziku. Razumevanje vidnega se s pomočjo znakovnega jezika poveča, pridobljeni fond besed se širi, prepoznavanje vidnega je na ta način hitrejši, pomen besed se trdneje zasidra v spominu. (Vodopivec 1997: 5–9)

Gluha ali naglušna oseba je, ker slabše obvlada pisni in govorni jezik, v podrejeni vlogi pri sprejemanju sporočil v primerjavi s polnočutnimi ljudmi. (Filipčič-Dolničar 1997) Zanimivo je tudi, da tudi pri jeziku gluhih, podobno kot v slovenskem govornem jeziku, obstajajo krajevne in individualne razlike v jeziku, v tem primeru znakovnem jeziku. Korak naprej k standardizaciji je gotovo pomenilo sprejetje Zakona o slovenskem znakovnem jeziku, ki določa pravico gluhih oseb do uporabe slovenskega znakovnega jezika in pravico gluhih oseb do informiranja v njim prilagojenih tehnikah. (ZUSZJ, Uradni list RS, št. 96/2002) Spoznanje, da je bila pravica do uporabe lastnega – maternega jezika gluhih podeljena šele leta 2002, nam sporoča, da je spletna TV, ki posreduje vse prispevke v slovenskem znakovnem jeziku, zelo pomembna tudi za razvoj, standardizacijo in učenje slovenskega znakovnega jezika.

Torej, nujno se moramo zavedati pomembnosti posredovanja informacij gluhim in naglušnim v njihovem maternem jeziku: slovenskem znakovnem jeziku. Položaj gluhih, ki berejo slovenski jezik, si drznem primerjati z znanjem tujega jezika. Gre za dejstvo, da se

lahko leta in leta učimo drugega jezika, kot dodatnega jezika, pa ga nikoli ne bomo govorili tako dobro, kot ga govorijo tisti, ki jim je bil ta jezik položen v zibel – kot materni jezik.

»Brati in ne razumeti, je kot loviti in ničesar ujeti.« (Vodopivec 1997)

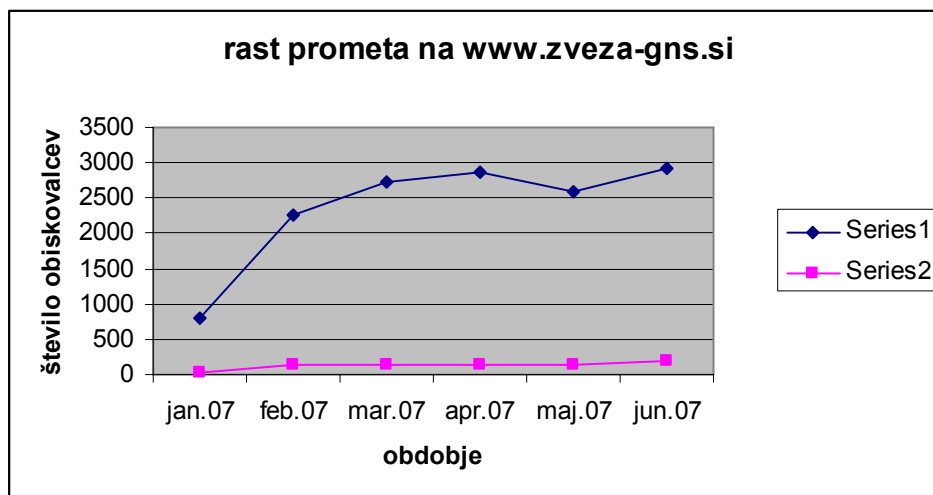
## 6.8 PODATKI O GLEDANOSTI SPLETNE TV

TABELA 6.1: Gledanost spletne televizije od meseca januarja do junija leta 2007

Obdobje	Obiskovalci	Povprečno obiskov na dan	Povprečen Čas ogledov na strani
Januar	791	39	7,5
Februar	2.266	127	5,6
Marec	2.731	135	5,6
April	2.868	140	5,4
Maj	2.595	131	5,9
Junij	2.934	180	7,7

Vir: Števec ZDGNS.

GRAF 6.2: Grafična ponazoritev rasti gledanosti



VIR: Števec ZDGNS.



Na podlagi števca, ki meri obiskanost spletne televizije za gluhe in naglušne, ugotavljamo, da se obisk iz meseca v mesec povečuje. V januarju 2007 si je prispevke spletne televizije ogledalo le 791 uporabnikov. Do meseca marca, ko se je verjetno razširil glas o njenem delovanju, se je število obiskovalcev kar potrojilo. Podatki pravzaprav nakazujejo večanje gledanosti v vseh naslednjih mesecih. To potrjuje veliko zanimanje gluhih in naglušnih za informacije, ki jih dobijo na spletni televiziji ZDGNS.

V svoji raziskavi bom ugotavljala, katere vrste informacij jih najbolj zanimajo, kako pogosto spremljajo določena področja, kateri način podajanja informacij jim je najbolj všeč, kako pogosto spremljajo spletno televizijo in katere informacije oziroma področja je še potrebno uvrstiti v programsko shemo.

## 7. METODOLOGIJA

O vlogi in intenzivnejši prisotnosti medijev za gluhe in naglušne je mnogo teorij in ugibanj, manj pa dejanskih raziskav, ki bi iskale obstoječe pomene medijske porabe in njihove spremembe v času. To je bila spodbuda za raziskovanje, s katero sem želela preučiti, kako je množični medij – medmrežje in z njim povezana spletna TV, integrirana v vsakdanje življenje gluhih in naglušnih, še posebej mladih, ki novo tehnologijo najhitreje integrirajo v vsakdanje življenje.

V določenih primerih ni smiselno ali pa ni možno (predrago, neizvedljivo, prezahtevno itd.) opazovati celotne populacije. Takrat se pri preučevanju populacije omejimo na opazovanje dela enot in iz njega sklepamo na populacijo. Govorimo o vzorčnem opazovanju oziroma vzorcu. (Košmelj, Rovar 2000: 32) Stanje na področju medijskega informiranja - na spletni televiziji za gluho in naglušno populacijo - sem ugotavljala na vzorcu 150 oseb, ki so člani trinajstih medobčinskih društev slušno prizadetih v Sloveniji, in oseb, ki se šolajo v Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana.

Po ocenah ZDGNS je v Sloveniji 2.000 gluhih oseb, naglušnih oseb, ki uporabljajo slušni aparat, je blizu 50.000. V medobčinska društva, ki jih združuje krovna organizacija Zveza društev gluhih in naglušnih, je včlanjenih 5.267 invalidov. (ZBORNİK 2006)

Philip Kotler (1998: 41) pravi, da so ankete za merjenje kakovosti in zadovoljstva uporabnikov storitvenih dejavnosti primerno orodje. Le-te se tudi najpogosteje uporabljajo. S standardiziranimi vprašanji se da izmeriti:

- kaj uporabniki pričakujejo pri/od določeni (-e) storitvi (-e),
- stopnjo zadovoljstva uporabnikov z določeno storitvijo.

Stališča gluhih in naglušnih oseb do spletne televizije Zveze društev slušno prizadetih Slovenije sem preverjala s standardiziranim vprašalnikom zaprtega tipa. Odgovore sem formulirala in napisala vnaprej, tako da so potem anketiranci lahko izbirali odgovore, ki so najbolj ustrezali njihovim stališčem oziroma navadam in prepričanjem. Odgovore anketirancev sem pridobivala z dihotomnimi vprašanji, vprašanji, ki omogočajo

večstransko izbiro (multiple-choice), in z vprašanji, ki so vsebovala kombinacijo sodb in stopenj. Pri slednjih ne gre le za izbiro med sodbami, ampak za to, da anketiranec pri vsaki sodbi (trditvi ali izjavi) odgovori, v kolikšni meri se z njo strinja, kako ustrezna se mu zdi ipd. Trditvam, ki so bile nanizane, sem dodala 5-stopenjsko lestvico, po kateri so anketiranci ocenjevali stopnjo ustreznosti ali neustreznosti teh trditev, stopnjo svojega soglašanja ali nesoglašanja z njimi, ali kar preprosto, ali trditev za njih drži ali jo odklanjajo. (Sagadin 1993: 133–141) Pri ugotavljanju motivov za spremljanje spletne TV in pri ugotavljanju ustreznosti načina podajanja informacij so lahko anketiranci izbirali med naslednjimi stopnjami strinjanja: »sploh ne drži«, »ne drži«, »delno drži-delno ne drži« in »popolnoma drži«. Za ugotavljanje področij, ki jih uporabniki najpogosteje spremljajo, in za ugotavljanje pogostosti pojavov ter za ugotovitev, kje uporabniki dobivajo informacije s področja gluhih in naglušnih, sem uporabila lestvico, ki ponuja naslednje možnosti odgovorov: »nikoli«, »redko«, »včasih«, »pogosto«, »zelo pogosto«. Stopnjo strinjanja anketirancev s posameznimi trditvami sem ugotavljala z lestvico, ki ponuja naslednje stopnje strinjanja: »sploh se ne strinjam«, »se ne strinjam«, »delno se strinjam-delno se ne strinjam«, »se strinjam« in »popolnoma se strinjam«. Anketiranci so na vprašanja odgovarjali pisno. Čeprav sem se zavedala dejstva, »da je odgovor funkcija vprašanja«, sem morala pri sestavljanju vprašanj predvsem upoštevati psihološke zmožnosti in značilnosti gluhe populacije, ki ima v večini skromen pojmovni zaklad, in zato težje razumevajo vsebino prebranega. Vprašanja so kljub poenostavitvi anketirancem predstavljala trd oreh. Zato je anketiranje potekalo na poseben način. Sodno zaprisežen tolmač, ki je vodil izpolnjevanje vprašalnika, je vsako vprašanje najprej »pretolmačil« v slovenski znakovni jezik. Med izpolnjevanjem je nato nudil tudi individualno pomoč in dal dodatna pojasnila, kaj pomeni določeno vprašanje ali odgovor.

Vzorec je bil izbran na naslednji način: eksperimentalni vzorec je zajel tiste gluhe in naglušne člane, ki so se odzvali na povabilo za sodelovanje. S tem je bil upoštevan kriterij naključnosti in razpršenosti, četudi je večja verjetnost, da so se na anketo odzvali tisti, ki so za storitev spletne televizije bolj zainteresirani.

Demografska struktura vzorca gluhih je enaka demografski strukturi populacije gluhih in naglušnih.

Vprašalnik sem pred raziskavo testirala na nekaj gluhih osebah. Pogovorila sem se o razumljivosti in zahtevnosti vprašanj. Odkrila sem vprašanja, ki so bila manj jasna, in jih popravila, da so bila razumljivejša.

Anketirancem je bil predstavljen namen anketiranja. Začutili so, da sodelujejo pri koristni in pomembni stvari in da bodo z odgovori omogočili izboljšanje svojega informiranja. Vsa vprašanja je bilo anketirancem potrebno pretolmačiti in jih voditi od vprašanja do vprašanja.

Anketni vprašalnik sem sestavila po teoretični razčlenitvi namena raziskave in na osnovi izkustvenih podatkov, ker sodelujem v projektu spletne TV ZDGNS. Kot merski postopek za merjenje stališč sem uporabila Likertovo lestvico, s katero so anketiranci izrazili stopnjo soglašanja ali nesoglašanja s trditvami po običajni petstopenjski lestvici. Izjave so variirale od takih, ki izražajo skrajno pozitivna (zaželena) stališča, do takih, ki izražajo skrajno negativna. Med podatki, ki sem jih potrebovala za raziskovalne cilje, sem za spremenljivko izbrala »starost« in anketirance razvrstila v pet razredov: 1. razred od 14–18 let, 2. razred od 19–25 let, 3. razred od 26–39 let, 4. razred od 40–55 let, 5. razred nad 56 let. Ugotavljala sem zveze med spremenljivkami.

Za analizo podatkov sem uporabila deskriptivno metodo. Z deskriptivno ocenjevalno metodo sem želela oceniti nivo zadovoljstva uporabnikov s spletno televizijo za gluhe in naglušne, pogostost spremljanja spletne televizije, stopnjo zadovoljstva z razpoložljivimi vsebinami na spletni televiziji in želje uporabnikov, česa si še želijo. Osnovne podatke, ki sem jih potrebovala za analizo stanja novonastale storitve – spletne TV, sem pridobila z anketnim vprašalnikom. Podatke, pridobljene z anketnim vprašalnikom, sem obdelala s pomočjo statističnega programskega paketa SPSS (Statistical Package for Social Sciences).

Ključni rezultati univariatne analize, iz katerih sklepam o oceni storitve spletne TV s strani uporabnikov, so prikazani v nadaljevanju diplomskega dela s pomočjo tabel.

## 7.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Kaj sem želela izvedeti?

1. Kako pogosto gluhi in naglušni gledajo prispevke na spletni TV ?
2. Kje vse uporabniki najbolj pogosto gledajo prispevke na spletni TV ?
3. Kakšni so pozitivni in negativni motivi uporabnikov za gledanje prispevkov na spletni TV ?
4. Prispevki s katerega področja uporabnike najbolj zanimajo?
5. Prispevki s katerega področja uporabnike najmanj zanimajo?
6. Zakaj uporabniki gledajo spletno TV?
7. S katerega področja je na spletni TV preveč informacij?
8. S katerega področja je na spletni TV premalo informacij ?
9. Informacije s katerega področja bi morala spletna TV še vključiti v svoj program?
10. Informacije iz katerega področja bi morali izključiti iz programa spletne televizije?
11. V katerih medijih dobivajo gluhi in naglušni največ informacij iz njihovega področja?
12. V katerih medijih dobivajo gluhi in naglušni najmanj informacij iz njihovega področja?
13. Ali uporabniki spletne TV najbolj razumejo informacije, ki so podane v slovenskem znakovnem jeziku?

## 8. INTERPRETACIJA REZULTATOV IN RAZPRAVA

### 8.1 DEMOGRAFIJA

Tabela 8.1: Spol anketirancev

		spol			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	moški	86	57,3	57,3	57,3
	ženski	64	42,7	42,7	100,0
	Total	150	100,0	100,0	

Med anketiranci je nekoliko več moških (57,3 %) kot žensk (42,7 %).

Anketirance sem razdelila v 4 razrede. V 1. razredu se nahajajo tisti, ki imajo končano osnovno šolo, v 2. razredu so anketiranci z zaključeno poklicno šolo, v 3. razred so razvrščeni tisti, ki imajo končano štiriletno srednjo šolo. V 4. razredu pa so anketiranci z zaključeno višjo ali visoko šolo.

Tabela 8.2: Izobrazba anketirancev

		izobrazba			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	osnovna šola	18	12,0	12,0	12,0
	poklicna šola	68	45,3	45,3	57,3
	štiriletna srednja šola	57	38,0	38,0	95,3
	višja ali visoka šola	5	3,3	3,3	98,7
	99	2	1,3	1,3	100,0
	Total	150	100,0	100,0	

Osnovno šolo je zaključilo 12 % anketiranih. Med anketiranci je največ takšnih, ki imajo končano poklicno šolo (45,3 %). Štiriletno srednjo šolo ima zaključeno 38 % anketiranih. Najnižji odstotek izobraženosti se je pokazal v zadnjem, četrtem razredu. Višjo ali visoko šolo je zaključilo le 3,3 % anketiranih.

Anketirance sem razdelila v pet starostnih razredov. V prvem razredu so anketiranci stari od 14 do 18 let, v drugem od 19 do 25 let, v tretjem od 26 do 39 let, v četrtem od 40 do 55 let, v petem razredu pa so anketiranci starejši od 55 let.

Tabela 8.3: Starostni razredi anketirancev

starostni razredi					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	15	10,0	10,1	10,1
	2	27	18,0	18,2	28,4
	3	45	30,0	30,4	58,8
	4	38	25,3	25,7	84,5
	5	23	15,3	15,5	100,0
	Total	148	98,7	100,0	
Missing	-1	2	1,3		
	Total	150	100,0		

V prvem starostnem razredu so predvsem dijaki srednjih šol, v drugem razredu so študentje ali tisti, ki so že končali srednjo šolo, v tretjem iskalci prve zaposlitve in mlade družine, v četrtem razredu so anketiranci srednjih let, z dolgoletnimi delovnimi izkušnjami. Anketiranci v petem razredu so že invalidsko ali starostno upokojeni.

Največ anketirancev se nahaja v tretjem razredu, to so tisti, ki so stari od 26 do 39 let.

Vsi trije parametri v vzorcu – spol, starost in izobrazba (tabele od 8.1.1. do 8.1.3.) – se porazdeljujejo enakomerno in se približujejo dejanski populaciji. Nekoliko bolj izstopa parameter »izobrazba«. Med anketiranci prevladujejo ljudje, ki so nekoliko manj izobraženi od povprečja v Sloveniji. (Statistični urad RS: [www.stat.si/popis2002](http://www.stat.si/popis2002), 2007)

## 8.2 ANALIZA MEDIJSKIH NAVAD GLUHIH IN NAGLUŠNIH

V raziskavi sem želela najprej ugotoviti, kje uporabniki dobijo največ informacij s področja gluhih in naglušnih.

Tabela 8.4: Viri informacij s področja gluhih in naglušnih glede na starost

v dnevni časopisih pri prijateljih, sorodnikih revijalni tisk na spletni tv na televiziji (SLO, POP) v društvu v medijih ZDGNS drugje \* starostni razredi

Mean	starostni razredi					Total
	14-18	19-25	26-39	40-55	56+	
v dnevni časopisih	3,40	3,46	3,05	2,73	3,73	3,19
pri prijateljih, sorodnikih	3,87	3,19	3,25	2,88	3,00	3,18
revijalni tisk	2,00	2,58	2,43	2,12	3,25	2,46
na spletni tv	3,73	3,65	3,78	3,73	3,39	3,69
na televiziji (SLO, POP)	2,93	3,38	3,24	3,39	3,74	3,34
v društvu	3,40	3,26	4,07	3,79	3,95	3,76
v medijih ZDGNS	3,47	3,27	3,80	3,85	3,45	3,63
drugje	1,70	1,87	2,44	2,95	2,92	2,45

Ugotovila sem, da največ informacij s področja gluhih in naglušnih dobijo v tiskanih medijih anketiranci iz 3. starostnega razreda (3,05), najmanj pa srednješolci (3,40). Najmlajši dobijo največ informacij pri starših, kar je pričakovano, saj so starši največkrat mnenjski voditelji mlajše populacije, zato ta rezultat ni presenetil (3,87). Največ informacij o gluhih in naglušnih pa dobijo na spletni TV anketiranci iz 4. razreda (3,73). Tretja skupina, stari od 26 do 39 let, je tista, ki se je opredelila, da največ informacij s področja gluhih in naglušnih dobijo v "svojem" društvu. Pričakovala sem, da bo ta odstotek višji pri starejših, ker sem mislila, da se starejša populacija številčno bolj združuje v društvu kot mlajša. A razmerje ni tako. Tudi mladi veliko hodijo v društva, kjer si pridobivajo informacije, se družijo z drugimi mladimi in starejšimi in si ob druženju izmenjujejo izkušnje.

Pri naslednjem vprašanju me je zanimalo, kakšno vrednostno lestvico za različne medije imajo gluhi in naglušni, če jih povprašamo o pridobivanju dnevni novic, novic in obvestil s področja gluhih in naglušnih, novic iz sveta zabave in o prispevkih za sprostitev.



Ugotovila sem, da uporabniki največ dnevni novic (Glej tabelo 8.5) dobijo na spletni TV (24 %). Tudi potrebo po novicah s področja gluhih in naglušnih najbolj zadovoljuje spletna TV (Glej tabelo 8.6). Pri zadovoljevanju potrebe po zabavi in sprostitvi (Glej tabelo 8.7) prednjačita internet (28 %) in televizija (27,3%), kar je pričakovan rezultat, saj spletna TV zaradi omejenih sredstev trenutno ne pokriva vseh področij dovolj obsežno. Upoštevati moramo dejstvo, da sta internet in televizija medija, ki širše pokrivata spekter medijske potrebnosti in gre zato temu pripisati višji odstotek gledanja. Vendar pa so anketiranci pri vprašanju o obvestilih za gluhe in naglušne, ponovno za pridobivanje tovrstnih informacij, pripisali najvišji odstotek spremljanja spletni TV. Za nosilca in izvajalca projekta pa je to najpomembnejše, da ugotavljamo, da spletna TV dobro pokriva potrebe gluhih in naglušnih uporabnikov in da zapolnjuje vrzel, ki je do sedaj obstajala na področju informiranja gluhih in naglušnih.

Tabela 8.5: Viri dnevni informacij

**največ dnevni novic dobim v**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
dnevni tisk	28	18,7	21,1	21,1
glasilo iz sveta tišine	12	8,0	9,0	30,1
televizija	29	19,3	21,8	51,9
spletna tv	36	24,0	27,1	78,9
video časopis	4	2,7	3,0	82,0
internet	24	16,0	18,0	100,0
Total	133	88,7	100,0	
Missing	99	17	11,3	
Total	150	100,0		

Tabela 8.6: Viri dnevni informacij s področja gluhih in naglušnih

**novice iz področja gluhih in naglušnih**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
dnevni tisk	6	4,0	4,6	4,6
glasilo iz sveta tišine	33	22,0	25,4	30,0
televizija	5	3,3	3,8	33,8
spletna tv	71	47,3	54,6	88,5
video časopis	5	3,3	3,8	92,3
internet	10	6,7	7,7	100,0
Total	130	86,7	100,0	
Missing	99	20	13,3	
Total	150	100,0		

Tabela 8.7: Zadovoljevanje potreb po zabavi in sprostitvi v medijih

zabava in sprostitvev					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	dnevni tisk	9	6,0	7,1	7,1
	glasilo iz sveta tišine	8	5,3	6,3	13,5
	televizija	41	27,3	32,5	46,0
	spletna tv	23	15,3	18,3	64,3
	video časopis	3	2,0	2,4	66,7
	internet	42	28,0	33,3	100,0
	Total	126	84,0	100,0	
Missing	99	24	16,0		
Total		150	100,0		

### 8.3 UPORABA SPLETNE TELEVIZIJE

Tabela 8.8: Dostopnost anketirancev do svetovnega spleta

ali imate doma računalnik z dostopom do interneta					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	da	109	72,7	77,9	77,9
	ne	31	20,7	22,1	100,0
	Total	140	93,3	100,0	
Missing	99	10	6,7		
Total		150	100,0		

72,7 % anketiranih ima doma računalnik z dostopom do interneta. 20,7 % anketiranih pa doma nima dostopa do svetovnega spleta. Visok odstotek tistih, ki imajo doma računalnik z dostopom do interneta, lahko verjetno pripišemo temu, da živimo v informacijski dobi, v kateri dostop do interneta postaja nuja, ali pa je na velik odstotek vplivala pripravljenost udeležencev na sodelovanje v anketi. Medtem ko nizek odstotek tistih, ki doma nimajo računalnika z internetom, verjetno zajema starejše in manj izobražene osebe.

Za mlajše generacije in bolj izobražene ljudi postaja internet vedno bolj razširjen medij, ker vsebuje mnogo informacij. Posledice gluhot se najbolj kažejo pri sporazumevanju in aktivnemu vključevanju v družbeno okolje. Oviranost v komunikaciji osebam z okvaro

sluha otežuje ali preprečuje enakovreden dostop do informacij, ki jih ponujajo množični mediji. Verjetno je nedostopnost nekaterih medijev za gluhe in naglušne razlog, da jih ima tako visok odstotek doma računalnik z dostopom do interneta. Dostop do svetovnega spleta jim omogoča branje spletnih strani, kar pa je zanje tudi najboljša in edina možnost, saj avditivnih sporočil ne morejo sprejemati.

Nadalje sem želela ugotoviti, kje uporabniki, ki nimajo doma računalnika z dostopom do interneta, lahko spremljajo prispevke spletne televizije za gluhe in naglušne (v nadaljevanju spletna TV). Med razpoložljive možnosti sem naštel naslednje: do interneta dostopam doma, pri prijateljih, pri sorodnikih, v društvu in drugje.

#### 8.4 KJE UPORABNIKI NAJPOGOSTEJE DOSTOPAJO DO SPLETNE TELEVIZIJE

Tabela 8.9: Najbolj pogosto gledam spletno TV doma

najbolj pogosto gledam spletno televizijo doma

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nikoli	22	14,7	15,9	15,9
	redko	16	10,7	11,6	27,5
	včasih	44	29,3	31,9	59,4
	pogosto	26	17,3	18,8	78,3
	zelo pogosto	30	20,0	21,7	100,0
	Total	138	92,0	100,0	
Missing	99	12	8,0		
Total		150	100,0		

37,3 % anketirancev (združila sem trditvi »pogosto« in »zelo pogosto«) si prispevke s spletne TV ogleda doma.

Tabela 8.10: Najpogosteje gledam spletno televizijo pri prijateljih

**najbolj pogosto gledam spletno televizijo pri prijateljih**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nikoli	48	32,0	38,1	38,1
	redko	32	21,3	25,4	63,5
	včasih	27	18,0	21,4	84,9
	pogosto	11	7,3	8,7	93,7
	zelo pogosto	8	5,3	6,3	100,0
	Total	126	84,0	100,0	
Missing	99	24	16,0		
Total		150	100,0		

Oblikovanje motivov je odvisno od osebnostnih lastnosti in interesov. Ljudje situacije ocenjujejo po vrednosti, ki jo imajo zanje. Uporabljajo različne načine zadovoljevanja svojih motivov, kot kaže rezultat, pa spletne TV ni med njimi. Pridobljene navade se hitro spreminjajo, prijatelji vplivajo drug na drugega. Prijateljski krog bi bil aktivnejši, če bi imeli skupen cilj, da si na spletni TV kaj ogledajo. Ogledovanje dejavnosti spletne TV je stvar popolnoma svobodne izbire skupine ali posameznika. Pri ljudeh v skupini je to lahko trenutni specifični dražljaj: sklepam, da zaradi športnega dogodka, ki se je zgodil in so o njem slišali ali so bili udeleženi. Če tema ni privlačna, hitro pade zanimanje. Socialno okolje je zelo vplivno na ravnanje in doživljanje posameznika. Stiki z vrstniki so pomembno sredstvo socializacije posameznika, ki pa ni obvezno povezano s prijateljskim druženjem, oblikovanje stališč pa je v veliki meri odvisno od družbene skupine, ki ji posameznik pripada, in kakšna stališča v tej skupini zagovarjajo. (Rot 1973: 258)

Tabela 8.11: Najpogosteje gledam spletno televizijo pri sorodnikih

**najbolj pogosto spremljam spletno televizijo pri sorodnikih**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nikoli	84	56,0	67,2	67,2
	redko	16	10,7	12,8	80,0
	včasih	22	14,7	17,6	97,6
	pogosto	3	2,0	2,4	100,0
	Total	125	83,3	100,0	
Missing	99	25	16,7		
Total		150	100,0		

Visok odstotek (56 %) anketirancev ne spremlja spletne TV pri sorodnikih. Določeni načini obnašanja in pojmovanja se razvijajo počasi. Sklepam, da imajo bolj ali manj ustaljen sistem medsebojnih odnosov. Posebno v novejši dobi postajajo sorodstveni odnosi manj pomembni, posebno še, če ne živijo blizu in so srečanja le občasna. Sorodniški odnosi nudijo socialno in emocionalno podporo (Ule 1993: 117), uživamo v njihovi družbi, delimo z njimi določene interese in dejavnosti, pa tudi izvor informacij, za katere ni nujno, da so s spletne TV in niso sestavni del družjenja.

Rezultat ankete, ki jo je izpolnilo 150 anketirancev, je pokazal, da ima 72,7 % anketiranih doma računalnik z dostopom do interneta. 20,7 % anketirancev pa doma nima računalnika z dostopom do interneta (glej Tabela 1.1). Nadalje sem želela ugotoviti, kje uporabniki, ki doma nimajo računalnika z dostopom do interneta, dostopajo do prispevkov spletne TV.

TABELA 8.12: Najpogosteje gledam spletno televizijo v društvu

**ali imate doma računalnik z dostopom do interneta \* najbolj pogosto spremljam spletno televizijo v društvu Crosstabulation**

			najbolj pogosto spremljam spletno televizijo v društvu					Total
			nikoli	redko	včasih	pogosto	zelo pogosto	
ali imate doma računalnik z dostopom do interneta	da	Count	39	16	28	14	5	102
		% within ali imate doma računalnik z dostopom do interneta	38,2%	15,7%	27,5%	13,7%	4,9%	100,0%
		% within najbolj pogosto spremljam spletno televizijo v društvu	88,6%	80,0%	73,7%	77,8%	50,0%	78,5%
	ne	Count	5	4	10	4	5	28
		% within ali imate doma računalnik z dostopom do interneta	17,9%	14,3%	35,7%	14,3%	17,9%	100,0%
		% within najbolj pogosto spremljam spletno televizijo v društvu	11,4%	20,0%	26,3%	22,2%	50,0%	21,5%
Total		Count	44	20	38	18	10	130
		% within ali imate doma računalnik z dostopom do interneta	33,8%	15,4%	29,2%	13,8%	7,7%	100,0%
		% within najbolj pogosto spremljam spletno televizijo v društvu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tisti anketiranci, ki doma nimajo računalnika z dostopom do interneta, največkrat dostopajo do spletne TV v društvu, kjer so včlanjeni. Pri analizi sem združila trditvi »pogosto« in »zelo pogosto« dostopam do spletne TV v društvu. 32,3 % anketiranih si prispevke spletne TV pogleda, ko pridejo v društvo. Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (tudi zaradi slabega socialnega položaja njenih članov) je vsem trinajstim društvom, ki jih združuje, omogočila nakup računalnikov, s pomočjo katerih dostopajo do svetovnega spleta (intervju ZDGNS, 2007). Visok odstotek predstavljajo tudi anketiranci, ki si prispevke spletne TV ogledajo v društvu včasih. Takih anketirancev je kar 35,7 % Menim, da je odstotek tistih, ki si spletno TV ogledajo včasih, ko pridejo v društvo, tako visok zato, ker se člani društev običajno enkrat tedensko srečajo v posameznih društvih, da se družijo in pogovarjajo na njim razumljiv način. Čutijo pripadnost skupini v društvu. Večino motivov, ki so povezani z družbenim življenjem, lahko zadovoljijo le v neposrednem stiku s sebi enakimi. (Rot 1973: 195) Druženje je pomemben socialni motiv. Gluhi se radi družijo z določenimi ljudmi, ki jih srečajo v društvu, tudi zato, da se izognejo osamljenosti. Osebe, s katerimi prihajajo v stik, so pomembne za njihov moralni razvoj. Redna srečanja so tendenca proti zapiranju vase, da se zanimajo za stvari in da bi se čim dlje ohranilo zanimanje za pojave v okolju, ki jim je blizu.

Člani dobijo v društvih individualno pomoč, ki jo potrebujejo v svojem življenju. Društva jim omogočajo razvoj lastne identitete, pomagajo jim pri vključevanju v njihovo širše socialno okolje, nudijo pomoč pri ustvarjanju specifične kulture gluhih in omogočajo integracijo. Prav zato so društva gluhih in naglušnim po vsej Sloveniji "drugi dom". (ZBORNIK 2006: 9)

Menim, da ima spremljanje prispevkov spletne TV v društvu pomembno komunikacijsko vrednost tudi zato, ker si lahko med seboj izmenjajo mnenja o aktualnih prispevkih. Ker so gluhi "zaprta" skupina (subkultura), drug drugega vzpodbujajo h komunikaciji, izmenjujejo mnenja o problemih, ki so jim skupni. Možno je tudi, da tisti, ki sicer prispevkov spletne TV niti ne bi gledali, to storijo v društvu, ker tam poteka skupinska dinamika, ki jo usmerja in vodi sekretar društva ali mnenjski vodja.

V nadaljnji analizi me je zanimalo, v katerem starostnem razredu je največ tistih, ki imajo doma računalnik z dostopom do interneta.

Tabela 8.13: Povezanost domačega dostopa do svetovnega spleta s starostjo

**ali imate doma računalnik z dostopom do interneta \* starostni razredi Crosstabulation**

		starostni razredi					Total	
		1	2	3	4	5		
ali imate doma računalnik z dostopom do interneta	da	Count	13	21	38	29	8	109
		% within ali imate doma računalnik z dostopom do interneta	11,9%	19,3%	34,9%	26,6%	7,3%	100,0%
		% within starostni razredi	86,7%	77,8%	86,4%	78,4%	50,0%	78,4%
	ne	Count	2	6	6	8	8	30
		% within ali imate doma računalnik z dostopom do interneta	6,7%	20,0%	20,0%	26,7%	26,7%	100,0%
		% within starostni razredi	13,3%	22,2%	13,6%	21,6%	50,0%	21,6%
Total		Count	15	27	44	37	16	139
		% within ali imate doma računalnik z dostopom do interneta	10,8%	19,4%	31,7%	26,6%	11,5%	100,0%
		% within starostni razredi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Najvišji je odstotek anketirancev iz tretjega in četrtega starostnega razreda. V tretjem razredu ima 34,9 % anketirancev doma računalnik z dostopom do interneta, v četrtem pa 26,6 %. Če združimo prvi in drugi starostni razred, v katerem so študentje oz. tisti, ki so srednjo šolo že končali, in dijaki, zato ker ti dve skupini številčno predstavljata manj

anketirancev, lahko ugotovimo, da ima doma računalnik z dostopom do interneta 31,2 % anketiranih, ki so stari od 14 do 25 let.

Odstotek tistih, ki imajo doma računalnik z dostopom do interneta je višji v tretjem in četrtem razredu. Morda gre višji odstotek pripisati temu, da so anketiranci starejši, so zaposleni oziroma so si nakup računalnika lahko privoščili. Višji odstotek sem pričakovala pri mladih, rojenih v informacijski dobi, v času največje širitve uporabe računalnikov. Vendar nižji odstotek takih verjetno nakazuje na to, da si ga ne morejo kupiti, prav tako ne družina.

## **8.5 POGOSTOST SPREMLJANJA PRISPEVKOV SPLETNE TV**

Pri tretjem vprašanju sem anketirance spraševala, kako pogosto gledajo spletno TV. Ugotovila sem, da najpogosteje, vsak dan, spremljajo spletno televizijo anketiranci iz tretjega starostnega razreda (45,5 %) in anketiranci iz četrtega razreda (18,2 %). Verjetno gre visok odstotek spremljanja spletne TV pripisati ciljnemu informiranju v teh dveh skupinah. Anketirancem je storitev bolj znana, verjetno jim ponuja tisto vrsto informacij, ki jih vsakodnevno potrebujejo ali pa le želijo biti seznanjeni z njimi. Poleg tega gre pogostost uporabe verjetno pripisati tudi temu, da so anketiranci v teh dveh "izobrazbenih" razredih večji uporabe interneta, ki omogoča hiter in enostaven prenos podatkov. Menim, da je precej verjetno, da je ogledovanje prispevkov spletne TV uporabnikom postalo dnevni ritual, ki omogoča informiranje, zabavo in obenem sprostitev.

Med mlajšimi anketiranci (1. in 2. razred) je pogostost gledanja nekoliko nižja. Večkrat na mesec gleda spletno TV 23,3 % anketirancev iz 1. razreda in 20 % anketirancev iz 2. razreda. Zanimiva je ugotovitev, da vsak dan spremlja spletno TV le 18,2 % mlajših anketirancev. Ena od možnih razlag je, da mlajši gluhi in naglušni manj gledajo spletno TV med tednom zaradi pouka oziroma predavanj, ker imajo zelo strukturiran čas.

Upoštevati je potrebno tudi to, da gluhi in naglušni porabijo več časa za predelovanje učnega gradiva zaradi komunikacijske oviranosti, in imajo posledično manj časa in morda tudi volje za dodatno informiranje. Razlogi za slabše zanimanje za spletno TV so lahko tudi, ker prispevki, ki so pretežno informativne narave, ne pokrivajo interesnega polja mlajših anketirancev, zato zanje niso motivirani, nimajo volje, ali pa obratno, da dostopajo



le, kadar so vzpodbujeni, če imajo potrebo po določeni vrsti informacije. Obstaja možnost, da ne znajo dostopiti do spletne TV, ali da nimajo želje po tej obliki komuniciranja. Na splošno je potreba po računalnikih pri mladih zelo razširjena, danes že skoraj ena od osnovnih eksistenčnih nujnosti v komunikaciji v modernem svetu, še posebno, ker so mladi motivirani za socialno komunikacijo s širšim okoljem, s čimer zapolnjujejo potrebo po vključenosti. Spletna TV pa je bolj internega značaja.

Kljub naštetim možnostim pa je konkretno težko presoditi obliko, usmerjenost in intenzivnost uporabe računalnika. Uporaba in namen sta vedno v presoji posameznika, odvisno je tudi od okolja, v katerem poteka njegovo življenje. Vsak ima svoje vrednote, predstave in prepričanje.

V nadaljevanju interpretacije bom predstavila rezultate, ki kažejo povezanost izobrazbe s pogostostjo spremljanja spletne TV.

Podatki o količini spremljanja spletne televizije glede na izobrazbo so precej razpršeni. Osnovni namen vprašanja je bil, ugotoviti, kako pogosto si prispevke spletne televizije uporabniki v povprečju ogledajo (Glej tabelo 8.14).

Ugotovila sem, da je med uporabniki največ takšnih, ki si prispevke s spletne TV ogledajo enkrat na mesec (25,7 %), 51,4 % anketirancev z zaključeno poklicno šolo in 40,5 % anketiranih oseb z zaključeno štiriletno srednjo šolo.

Tabela 8.14: Podatki o količini spremljanja spletne TV glede na izobrazbo

**Crosstab**

			izobrazba				Total
			osnovna šola	poklicna šola	štiriletna srednja šola	višja ali visoka šola	
kako pogosto gledate spletno tv	nikoli	Count	2	2	3	0	7
		% within kako pogosto gledate spletno tv	28,6%	28,6%	42,9%	,0%	100,0%
		% within izobrazba	12,5%	3,0%	5,4%	,0%	4,9%
	enkrat na mesec	Count	3	19	15	0	37
		% within kako pogosto gledate spletno tv	8,1%	51,4%	40,5%	,0%	100,0%
		% within izobrazba	18,8%	28,4%	26,8%	,0%	25,7%
	večkrat na mesec	Count	4	20	4	2	30
		% within kako pogosto gledate spletno tv	13,3%	66,7%	13,3%	6,7%	100,0%
		% within izobrazba	25,0%	29,9%	7,1%	40,0%	20,8%
	enkrat na teden	Count	3	14	14	0	31
		% within kako pogosto gledate spletno tv	9,7%	45,2%	45,2%	,0%	100,0%
		% within izobrazba	18,8%	20,9%	25,0%	,0%	21,5%
	večkrat na teden	Count	2	10	15	1	28
		% within kako pogosto gledate spletno tv	7,1%	35,7%	53,6%	3,6%	100,0%
		% within izobrazba	12,5%	14,9%	26,8%	20,0%	19,4%
	vsak dan	Count	2	2	5	2	11
		% within kako pogosto gledate spletno tv	18,2%	18,2%	45,5%	18,2%	100,0%
		% within izobrazba	12,5%	3,0%	8,9%	40,0%	7,6%
Total	Count	16	67	56	5	144	
	% within kako pogosto gledate spletno tv	11,1%	46,5%	38,9%	3,5%	100,0%	
	% within izobrazba	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Iz dobljenih rezultatov spremljanja spletne televizije lahko sklepamo, da je novonastala storitev še premalo prepoznavna med uporabniki in da ne vedo, da spletna TV vsak dan objavlja nove, ažurne novice s področja gluhih in naglušnih. Verjetno bi bila za pogostejšo uporabo potrebna še dodatna spodbuda in osveščanje gluhih in naglušnih o obstoju novega medija. Upoštevati pa moramo tudi visok odstotek tistih, ki doma nimajo računalnika z dostopom do interneta (Glej tabelo 8.4.). Ugotovila sem, da kar 67,8 % anketirancev, starih od 14 do 25 let, doma nima računalnika z dostopom do interneta. Ravno ta starostna skupina pa predstavlja tiste, ki so, glede na starost, končali poklicno in srednjo šolo. Pričakovala sem, da ravno ta skupina pogosteje spremlja prispevke.

## 8.6 MOTIVI ZA SPREMLJANJE SPLETNE TELEVIZIJE

Podatki o količini in načinu spremljanja spletne TV dobijo pravi smisel šele z vpogledom v motive, zaradi katerih posamezniki spremljajo spletno TV. V nadaljevanju so predstavljeni rezultati, ki sem jih v raziskavi zbrala z zaprtimi vprašanji. Nanašajo se na motive za uporabo spletne TV. Na podlagi Pearsove lestvice motivov za gledanje televizije (Perse v Kamin, Tivadar 2001) sem oblikovala svojo lestvico motivov za spremljanje spletne televizije. Izpostavila sem devet motivov, in sicer: informiranje, razvedrilo, dolgčas, druženje, umik, osamljenost, učenje, sprostitiv in navada. V nadaljevanju bom predstavila le motive za gledanje spletne TV, ki so najbolj izstopali.

Tabela 8.15: Motiv »informiranje«

ker mi nudi možnost informiranja					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	sploh ne drži	11	7,3	7,8	7,8
	ne drži	11	7,3	7,8	15,6
	delno drži, delno ne drži	40	26,7	28,4	44,0
	drži	46	30,7	32,6	76,6
	popolnoma drži	33	22,0	23,4	100,0
	Total	141	94,0	100,0	
Missing	99	9	6,0		
	Total	150	100,0		

Pri ugotavljanju, ali anketiranci spremljajo spletno TV, "ker jim nudi možnost informiranja", sem združila odgovora "drži" in "popolnoma drži" in ugotovila, da je to pomemben motiv za gledanje spletne TV za kar 52,7 % anketirancev.

Glede na to, da so vsi avditivni mediji nedostopni gluhi populaciji, me visok odstotek tistih, ki spletno TV gledajo, ker jim nudi možnost informiranja, ni presenetil. Ena od možnih interpretacij je, da oviranost v komunikaciji osebam z okvaro sluha otežuje in preprečuje dostop do informacij in komunikacij, ki jih ponujajo ostali obstoječi mediji. Imajo torej omejen dostop do informacij, mnogokrat niso v enakovrednem položaju v primerjavi s slišječimi osebami, zato potrebujejo prilagojen način informiranja (intervju ZDGNS 2007). Motiv »informiranja« verjetno prevladuje tudi zato, ker vsebino programa spletne TV v prvi vrsti narekujejo potrebe njenih uporabnikov. Informirani so o vseh aktualnih dogodkih,

ki se nanašajo na življenje in delo gluhih in naglušnih. Torej gre za ciljno informiranje, ko uporabniki vedo, o čem se želijo informirati; omeniti pa je potrebno tudi drugo možnost informiranja, to je pridobivanje nedoločenih, splošnih informacij.

V analizi moramo upoštevati tudi visok odstotek neopredeljenih, saj znaša kar 26,7 %. Ena od možnih interpretacij za tako visok odstotek je, da uporabniki menijo, da je informacij še vedno premalo glede na raznovrstnost informacij, ki jih ponujajo drugi mediji v Sloveniji, ali pa da niso vedeli, kaj motiv »informiranje« sploh pomeni.

Država je dolžna omogočiti invalidom enakopravne pravice z drugimi državljani. Zveza je prevzela veliko odgovornost in vzpodbujevalne ukrepe, da se izdelajo in izvajajo ustrezni programi informativne dejavnosti, ki so dostopni senzornim invalidom.

Tabela 8.16: Motiv »razvedrilo«

ker mi nudi razvedrilo					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	sploh ne drži	16	10,7	12,3	12,3
	ne drži	21	14,0	16,2	28,5
	delno drži, delno ne drži	31	20,7	23,8	52,3
	drži	43	28,7	33,1	85,4
	popolnoma drži	19	12,7	14,6	100,0
	Total	130	86,7	100,0	
Missing	99	20	13,3		
Total		150	100,0		

Zanimivo je (združila sem odgovora “popolnoma drži” in “drži”), da kar 41,4 % anketirancev spremlja spletno TV za razvedrilo.

Na spletni televiziji lahko uporabniki gledajo različne filme gluhih filmskih ustvarjalcev ([www.zveza-gns.si](http://www.zveza-gns.si)), krajše povzetke kulturnih prireditev, reportaže s športnih državnih in svetovnih prvenstev gluhih, veliko je slikovnega materiala o vseh pomembnejših dogodkih. Konkretna potreba po razvedrilu so gluhe in naglušne dosedanji prispevki zadovoljivo motivirali za ogled, in so jih verjetno zaradi tega ocenili kot nekaj, kar jih razvedri.

Tabela 8.17: Motiv »sprostitiv«

**ker se ob gledanju sprostim**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	sploh ne drži	8	5,3	6,0	6,0
	ne drži	12	8,0	9,0	14,9
	delno drži, delno ne drži	34	22,7	25,4	40,3
	drži	55	36,7	41,0	81,3
	popolnoma drži	25	16,7	18,7	100,0
	Total	134	89,3	100,0	
Missing	99	16	10,7		
Total		150	100,0		

Pri ugotavljanju, ali uporabniki gledajo spletno TV zato, da se sprostijo, sem prav tako združila odgovora "drži" in "popolnoma drži". Anketirancev, ki torej gledajo spletno TV zato, da se sprostijo, je kar 53,4 %. Družbeno okolje ima velik pomen. Človeka navaja k določeni aktivnosti. Ob gledanju se razvija posebna posamična ali skupinska socialna dinamika. Stališča o "sprostitvi", ki jo ponuja spletna TV, verjetno nimajo za uporabnike enakega pomena.

Tabela 8.18: Motiv »navada«

**ker sem jo navajen gledati**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	sploh ne drži	15	10,0	10,9	10,9
	ne drži	17	11,3	12,4	23,4
	delno drži, delno ne drži	36	24,0	26,3	49,6
	drži	46	30,7	33,6	83,2
	popolnoma drži	23	15,3	16,8	100,0
	Total	137	91,3	100,0	
Missing	99	13	8,7		
Total		150	100,0		

Zanimivo je (združila sem trditvi "drži" in "popolnoma drži"), da je kar 46 % anketirancev navedlo, da spletno TV gledajo iz navade. Verjetno je postavitev spletne TV vplivala tudi na dnevni ali pa tedenski ritem uporabnikov. Lahko sklepam, da so spletno stran, kjer se nahaja spletna TV, uvrstili med svoje priljubljene strani, ki jih pogosto pregledujejo. Do spletne TV imajo poseben, drugačen odnos, kot do drugih medijev, obiskujejo jo tudi iz čustvene potrebe, ker se čutijo z njo na nek poseben način povezani. Verjetno se bo navada, da jo obiskujejo, po daljšem času delovanja, še bolj vpela v njihov način življenja.

Izpostavila sem prevladujoče motive za gledanje spletne TV. Ugotovitve kažejo, da so najpomembnejši motivi uporabnikov razvrščeni takole: na 1. mestu je informiranje, nato sprostitvev in razvedrilo, sledi navada.

## 8.7 KATERE VRSTE PRISPEVKOV UPORABNIKI IZBIRAJO NAJPOGOSTEJE

Z naslednjim vprašanjem sem želela ugotoviti, katere vrste prispevkov uporabniki najpogosteje izbirajo.

Tabela 8.19: Najpogosteje izbiram »šport«

		šport			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nikoli	14	9,3	9,7	9,7
	redko	13	8,7	9,0	18,6
	včasih	37	24,7	25,5	44,1
	pogosto	30	20,0	20,7	64,8
	zelo pogosto	51	34,0	35,2	100,0
	Total	145	96,7	100,0	
Missing	99	5	3,3		
Total		150	100,0		

Tabela kaže (združila se trditvi “pogosto” in “zelo pogosto”), da kar 54 % anketiranih najpogosteje izbira šport.

Visok odstotek anketirancev, ki najpogosteje med razpoložljivimi prispevki izbirajo šport, verjetno nakazuje to, da je šport pomembna dejavnost gluhih in naglušnih. Z njim se lahko ukvarjajo ljudje vseh starostnih kategorij in je nenadomestljiva prvina kakovosti življenja. Šport je področje, na katerem so gluhi od začetka svojega prostovoljnega združevanja vedno dosegali dobre rezultate. Pomeni jim možnost vključevanja v svet tistih, ki slišijo, saj lahko kljub svoji komunikacijski oviranosti dosegajo enakovredne rezultate. Šport ima že dolgoletno tradicijo, ki je pripeljala do posameznih vrhunskih rezultatov. Poleg tega je šport eden izmed pomembnih socialnih programov, ki jih ZDGNS izvaja za svoje člane. Gojijo ga v izobraževalnem programu v vseh treh šolskih centrih za gluhe in naglušne, vendar v polni meri zaživi šele takrat, ko se gluhi vključijo v društva. Tam sodelujejo v

programih, ki potekajo na dveh nivojih. Vključevanje kvalitetnih posameznikov v obstoječe športne klube s slišočimi in športne sekcije gluhih, ki obstajajo v nekaterih društvih. (Redžepovič 1995) Gluhi in naglušni se udeležujejo tudi državnih prvenstev<sup>2</sup>.

Šport je zelo popularen, poteka na izredno visokem nivoju in ima med gluhih številne posameznike, ki dosegajo vrhunske rezultate. Vsa državna prvenstva organizira Športna zveza gluhih Slovenije. V to Zvezo je včlanjenih 325 članov iz enajstih športnih klubov, ki delujejo v svojih matičnih društvih. V kolikor upoštevamo dejstvo, da na vseh državnih prvenstvih sodelujejo le člani vseh trinajstih društev, ki jih ZDGNS vključuje, in o katerih potem poročamo na spletni TV, je visok odstotek spremljanja tovrstnih prispevkov popolnoma pričakovan. Gre namreč za področje, na katerem sodeluje veliko gluhih in naglušnih, in si verjetno ravno oni sami po končanem tekmovanju pogledajo še prispevek o tekmovanju na spletni TV. (Vse to so razlogi za tako visok odstotek priljubljenosti pri spremljanju prispevkov s področja športa na spletni TV.)

Naslednje področje, ki ga anketiranci spremljajo najpogosteje, je kultura.

Tabela 8.20: Najpogosteje izbiram »kulturo«

		kultura gluhih			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nikoli	7	4,7	5,1	5,1
	redko	19	12,7	13,9	19,0
	včasih	47	31,3	34,3	53,3
	pogosto	34	22,7	24,8	78,1
	zelo pogosto	30	20,0	21,9	100,0
	Total	137	91,3	100,0	
Missing	99	13	8,7		
Total		150	100,0		

<sup>2</sup> Ravno v mesecu juniju (2007) je potekalo državno prvenstvo v košarki, bowlingu, šahu in malem nogometu. Gluha košarkaška ekipa je odšla v mesecu juniju na svetovno prvenstvo v košarki, na Kitajsko. Osvojili so 4. mesto. Saša Lukić, kapetan reprezentance, je bil proglašen za najboljšega igralca letošnjega svetovnega prvenstva. Med gluhih in naglušnimi je veliko vrhunskih športnikov. Med njimi je tudi Miha Zupan, ki trenutno igra košarko za barve Uniona Olimpije.

Prispevke s področja kulture si »pogosto« ogleduje 22,7 % anketiranih, »zelo pogosto« pa 20 % anketiranih. V nadaljnji analizi moramo upoštevati tudi visok odstotek tistih, ki si tovrstne prispevke ogledujejo včasih, saj jih je kar 33,3 %.

Kultura je pomemben program ZDGNS. Kulturni programi so bili vedno pomembni za izobrazbeni in družbeni razvoj njenih članov. Duhovno in estetsko bogatijo, obenem pa razvijajo večšine in prirojeni talent, ko nastopajoči zabavajo gluhe in drugo publiko s pomočjo svojega medija – znakovnega jezika. Spodbujajo uporabo znakovnega jezika, odkrivajo njegovo lepoto in izrazne možnosti ter združujejo gluhe osebe v njihovi družbeni skupnosti. (Rezar 2004: 3) Upoštevati moramo dejstvo, da v okviru socialnih programov, ki jih ZDGNS izvaja za svoje člane, kultura predstavlja pomembno dejavnost, v kateri gluhi in naglušni radi sodelujejo. Na razpisane filmske, fotografske, likovne in igralske natečaje se prijavljajo v velikem številu. Tudi zelo resno sodelujejo na njih. Po končanih likovnih delavnicah, samostojnem filmskem ali pa fotografskem ustvarjanju je vedno moč videti številna dela, ki so jih ustvarili. Vsa dela, oziroma izbrana, najboljša dela, so potem predstavljena v posameznih društvih ali pa na ZDGNS, včasih v počitniških kapacitetah ali pa na vsakoletni skupščini ZDGNS, tako da si jih vedno lahko ogleda širok krog gluhe in naglušne populacije. Izredno priljubljene so gledališke predstave<sup>3</sup>, ki jih ustvarjajo gluhi in naglušni umetniki (To kažejo podatki na števcu, ki ga ima ZDGNS za spremljanje gledanosti posameznih prispevkov.) Ekipa spletne TV vedno posname vsak dogodek in potem objavi o tem prispevek. Verjetno si ga vsi sodelujoči potem na spletni TV tudi ogledajo; prav tako tudi njihovi najbližji in ostala zainteresirana javnost. Menim, da visok odstotek zanimanja za prispevke o kulturi na spletni TV odraža bogastvo dolgoletnega kulturnega udejstvovanja gluhih.

---

<sup>3</sup> Damjan Šebjan je z Lado Lištvanovo ustanovil svojo gledališko skupino z Imenom ONA-ON. Ustvarita veliko pomembnih predstav. Je edini med gluhih, ki ima priznan status svobodnega umetnika. Poleg tega te skupine deluje na slovenskih tleh še skupina gluhih umetnikov z imenom Tihe stopinje.



Tabela 8.21: Najpogosteje izberem »zakonodajo«

zakonodaja s področja gluhih					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nikoli	19	12,7	14,0	14,0
	redko	30	20,0	22,1	36,0
	včasih	33	22,0	24,3	60,3
	pogosto	28	18,7	20,6	80,9
	zelo pogosto	26	17,3	19,1	100,0
	Total	136	90,7	100,0	
Missing	99	14	9,3		
	Total	150	100,0		

Iz odgovorov anketirancev, ki se nanašajo na spremembe v zakonodaji, sem ugotovila, da je visok odstotek anketirancev, ki prispevkov s tega področja ne gledajo (nikoli 12,7 %, redko 20 %, včasih 22 %).

Ena od možnih razlag je ta, da je izobrazbena raven gluhih in naglušnih nižja v primerjavi s prebivalstvom Slovenije. 89 % gluhih, ki so včlanjeni v društva, ima dokončano največ srednjo poklicno šolo (Juhart 2006). Menim, da je raven znanja večine obravnavane populacije prenizka, da bi imeli interes za prebiranje zakonov oziroma obvestil o spremembah zakonov, uredb ali določil. Druga možna razlaga pa je ta, da ljudi zakonodaja ne zanima preveč, dokler se ne soočijo z lastnim konkretnim problemom. Kljub temu kar 17,3 % anketirancev zelo pogosto spremlja takšne prispevke. Če dodamo še tiste, ki spremljajo tovrstne prispevke pogosto (18,7 %) lahko ugotovimo, da velik delež anketirancev spremembe zakonodaje zanimajo (36 %).

Morda večje zanimanje za zakonodajo lahko pripišem vplivu bližnjega dogodka. Maja, 2007, ravno ko sem začela z izvajanjem ankete za svoje diplomsko delo, je potekala razprava v Fiesi, kjer so gluhi in naglušni sodelovali pri oblikovanju predlogov za novo nastajajoči Zakon o izenačevanju možnosti invalidov. Gre za pomemben zakon, ki bo nadomestil zelo star Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb iz leta 1983. Sprejetje novonastalega Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (v nadaljevanju ZIMI) pomeni najprej uveljavljanje 14. člena Ustave, ob tem pa tudi uresničevanje programa Strategije razvoja Slovenije (2005) in Akcijskega plana za invalide 2007–2013 (99. seja Vlade RS, 2006).

Bistvene novosti, ki jih bo potrebno upoštevati v ZIMI, so: definicija invalidnosti in definicija invalida, definicija diskriminacije zaradi invalidnosti, definicija primerne prilagoditve, definicija jezika, dostopnost, enakost pred zakonom, samostojno življenje in vključenost v skupnost, dostop do informacij itd.

Tabela 8.22: Najpogosteje izberem »tehnične pripomočke«

		tehnični pripomočki			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nikoli	23	15,3	16,8	16,8
	redko	29	19,3	21,2	38,0
	včasih	34	22,7	24,8	62,8
	pogosto	33	22,0	24,1	86,9
	zelo pogosto	18	12,0	13,1	100,0
	Total	137	91,3	100,0	
Missing	99	13	8,7		
Total		150	100,0		

Ugotovila sem, da so odstotki ogleda s področja tehničnih pripomočkov razmeroma razpršeni. Takšne prispevke včasih izbira 22,7 % anketirancev. Odgovora "pogosto" in "zelo pogosto" sem združila in dobila razmeroma visok odstotek anketirancev, ki tovrstne prispevke pogosto izbirajo. Takšnih anketirancev je 34 %.

Nizek odstotek spremljanja (»nikoli« 15,3 % in »redko« 19,3 %) po eni strani nakazuje, da je za to področje manj zanimanja. To me je negativno presenetilo, saj je v društva vključenih kar 5267 invalidov (ZBORNIK 2006: 6), ki imajo poškodovan sluh. Osebe, ki imajo vsaj majhen ostanek sluha, lahko, na primer, uporabljajo slušni aparat kot tehnični pripomoček, ki omogoča vsaj delno zaznavo zvočnih dražljajev. Slušni aparat (v nadaljevanju SA) je elektro-akustični aparat, ojačevalnik, ki mora čim bolj nepopačeno ojačati predvsem zvoke v človekovem slušnem oz. govornem področju. Sluh pogojuje razvoj in ustvarjalnost vsake osebe (Redžepovič 1995: 173). Pričakovala bi, da uporabnike bolj zanimajo spremembe in novosti na tem področju, saj je, na primer, slušni aparat drag in nepogrešljiv medicinski pripomoček, zato je pomembno, da zavarovane osebe z okvaro sluha poznajo glavne korake v postopku uveljavljanja pravice do slušnega aparata v breme zdravstvenega zavarovanja.

V ta namen je ZDGNS izdala zloženko, ki na preprost način razloži vse pomembne korake, ki jih je potrebno pozorno prebrati, preden se naglušna oseba odloči pridobiti aparat. Vsa podrobna navodila o samem postopku lahko uporabniki najdejo tudi na spletni strani ZDGNS. Morda gre nižje zanimanje za tehnične pripomočke pripisati tudi temu, da so gluhi in naglušni edina populacija invalidov, ki nima priznane pravice do uveljavljanja dela stroškov za tehnične pripomočke. Te bi jim morala priznati država kot socialno pravico.

Po drugi strani pa visok odstotek tistih, ki pa omenjene prispevke gledajo, nakazuje na to, da interes s strani gledalcev obstaja. Zato mislim, da je prav, da je natančen postopek za pridobivanje slušnega aparata in opis drugih razpoložljivih pripomočkov vsem uporabnikom dostopen na internetu. Predvsem zato, da so uporabniki spletne TV oziroma vsi gluhi in naglušni v Sloveniji seznanjeni z vsemi razpoložljivimi možnostmi in izboljšavami, ki jih današnja tehnologija ponuja. Verjetno so med tistimi, ki predstavljajo višji odstotek spremljanja tovrstnih prispevkov takšni, ki pozdravljajo nove tehnologije in jih tudi uporabljajo. Verjetno ravno njih najbolj zanimajo novice s tega področja. Pri druženju z gluhiimi osebami, med svojim delovnim časom, sem opazila, da je najbolj priljubljena novost, ki jo gluhi največ uporabljajo, UMTS tehnologija, ki jo omogoča naš mobilni operater, Mobitel. Gre namreč za video telefonijo, ki gluhim omogoča, da se s kretnjo lahko pogovarjajo z osebo na drugi strani, saj je med njima vzpostavljena video povezava. To je le ena izmed tehnologij, ki omogoča boljšo in lažjo komunikacijo med gluhiimi in naglušnimi. Za priljubljen in priročen način komuniciranja velja tudi Messinger, program za hitro izmenjavo sporočil na internetu, ki omogoča brezplačno komuniciranje med uporabniki. Prav tako velja omeniti web kamero, ki omogoča pogovor med dvema ali več osebami s pomočjo slovenskega znakovnega jezika, saj je med njimi vzpostavljena video povezava. Prispevke o omenjeni tehnologiji smo na spletni TV že objavili.

Tabela 8.23: Najpogosteje izberem »aktualne dogodke«

		aktualni dogodki			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nikoli	9	6,0	6,4	6,4
	redko	23	15,3	16,3	22,7
	včasih	32	21,3	22,7	45,4
	pogosto	28	18,7	19,9	65,2
	zelo pogosto	49	32,7	34,8	100,0
	Total	141	94,0	100,0	
Missing	99	9	6,0		
Total		150	100,0		

Visok odstotek anketirancev, ki "pogosto" in "zelo pogosto" spremljajo aktualne dogodke (51,4 %), pravzaprav ni presenetil. Upoštevati je potrebno to, da informativna dejavnost, ki jo je prej izvajala ZDGNS, ni zadoščala potrebam gluhih in naglušnih. Časopis Iz sveta tišine namreč izhaja le enkrat mesečno, prav tako Video časopis. Na TV SLO predvajajo oddajo Prisluhniimo tišini 2-krat mesečno že 25 let, a to vseeno ni dovolj, da bi lahko uporabniki in zainteresirana javnost dobili informacije o, na primer, skupščini ZDGNS, o organiziranih tečajih, delavnicah, o kulturi, spremembah zakonodaje, športu, kongresih, in še bi lahko naštevali.

Tabela 8.24: Povezanost spremenljivke »starost« z izbiro področja

Report						
Mean	starostni razredi					Total
	14-18	19-25	26-39	40-55	56+	
šport	3,47	3,93	3,78	3,63	2,90	3,61
kultura gluhih	3,20	3,19	3,53	3,70	3,47	3,46
zakonodaja s področja gluhih	2,60	2,54	3,21	3,77	2,56	3,08
tehnični pripomočki	2,53	3,04	2,88	3,29	2,74	2,96
zdravstveno zavarovanje	1,87	2,25	2,79	3,37	3,06	2,78
prosti čas	3,07	3,59	3,13	3,58	3,42	3,37
aktualni dogodki	3,07	3,50	3,62	3,91	3,55	3,60

Rezultati kažejo, da se mlajše (gluhe in naglušne) osebe manj zanimajo za prispevke s področja zakonodaje kot starejše, kar je logično, saj se ljudje v zrelejših letih bolj zavedajo pomembnosti zakonov, ki krojijo naše življenje. V mlajših letih pa so interesi običajno

drugačni. Najbolj zanimajo prispevki s področja sprememb zakonodaje anketirance v 4. razredu, v starosti od 40–55 let.

Za prispevke o tehničnih pripomočkih se zanimajo tudi mlajši anketiranci, iz 2. razreda (stari od 19–25 let), in anketiranci iz četrtega razreda (stari od 40–55 let).

Zanimala me je tudi povezanost spremenljivk s stopnjo izobrazbe.

Tabela 8.25: Povezanost spremenljivke »izobrazba« z izbiro področja.

Report						
Mean	izobrazba					Total
	osnovna šola	poklicna šola	štiriletna srednja šola	višja ali visoka šola		
šport	3,35	3,67	3,64	3,80		3,62
kultura gluhih	3,38	3,24	3,65	4,60		3,46
zakonodaja s področja gluhih	2,86	2,71	3,45	4,40		3,08
tehnični pripomočki	2,88	2,89	2,96	4,00		2,96
zdravstveno zavarovanje	2,75	2,67	2,76	4,40		2,78
prosti čas	3,50	3,41	3,18	4,40		3,37
aktualni dogodki	3,63	3,23	3,93	4,80		3,60

Pri analizi signifikance sem ugotovila, da sta le spremenljivki “zakonodaja” in “aktualni dogodki” statistično povezani s spremenljivko “izobrazba”. Rezultati kažejo, da bolj izobraženi bolj spremljajo področje zakonodaje kot manj izobraženi (3. razred – 3,45, 4.razred – 4,40). Tudi aktualne dogodke si bolj izobraženi ogledujejo pogosteje (4,80 – 4. razred), vendar pa je potrebno upoštevati, da razlike med posameznimi razredi le niso tako očitne. Aktualne prispevke si pogosto ogledujejo tudi tisti, ki imajo zaključeno osnovno šolo (2,86). Interes za spremljanje prispevkov z različnih področij se kaže v vseh razredih, le da je v nekaterih nekoliko nižji.

## 8.8 ODNOS UPORABNIKOV DO SPLETNE TELEVIZIJE

V nadaljevanju interpretacije rezultatov bom predstavila odnos uporabnikov do spletne TV. Za pridobitev rezultatov sem v anketi naštel nekaj trditev, uporabniki pa so izrazili strinjanje oziroma nestrinjanje z njimi.

Tabela 8.26: Trditev: Na spletni TV lahko vidim ljudi, ki jih poznam

na spl. tv lahko vidim ljudi, ki jih poznam					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	sploh se ne strinjam	8	5,3	5,6	5,6
	se ne strinjam	9	6,0	6,3	11,9
	delno se strinjam, delno se ne strinjam	40	26,7	28,0	39,9
	se strinjam	65	43,3	45,5	85,3
	popolnoma se strinjam	21	14,0	14,7	100,0
	Total	143	95,3	100,0	
Missing	99	7	4,7		
	Total	150	100,0		

Visok odstotek anketirancev, ki se strinjajo in popolnoma strinjajo s trditvijo, da na spletni televiziji lahko vidijo ljudi, ki jih poznajo (57,3 %), lahko utemeljim na naslednji način: spletna TV je nov medij, na katerem lahko vidijo svoje prijatelje in znance, kar pomeni – “druženje s sebi enakimi”. Gluhi se med seboj v večini dobro poznajo, saj je svet tišine zaradi komunikacijske oviranosti “zaprt svet”, odvisni so od organiziranega dogajanja s strani ZDGNS in društev, v katera so včlanjeni. Verjetno jih videni prispevki, posebej s športnega dogajanja ali pa z delavnic, likovnih kolonij idr., še posebej vzpodbudijo za sodelovanje, ker vidijo, koliko drugih ljudi se je dogodka udeležilo. Poleg tega se verjetno pomen dosežkov še dodatno zviša tistim, ki se vidijo na spletni TV. S predstavitvijo njihovih osebnih dosežkov in uspehov, ki so bili javno objavljeni, čeprav samo na »njihovi« spletni strani, se jim poveča tudi motiviranost za dostopanje na spletno TV. Te trditve sicer ne morem podpreti z nobeno teorijo množičnega komuniciranja. Napisala sem jo na podlagi osebnega izkustva. V 8-mesečnem delu sem bila mnogokrat prisotna, ko so si uporabniki ogledovali prispevke in zraven kazali na ekranu ljudi, ki so jih prepoznali, in mi seveda takoj povedali še dodatne informacije o tej osebi in kaj poleg prikazanega še počne. Javni mediji praviloma ne poročajo o dosežkih gluhih in naglušnih.

S trditvijo »Na spletni TV se lahko seznanim z dejavnostmi ZDGNS.« sem želela ugotoviti, ali so uporabniki zainteresirani, da bi se seznanili z dejavnostmi svoje krovne organizacije.

Tabela 8.27: Trditev: Na spletni TV se lahko seznanim z dejavnostmi ZDGNS

**na spl. tv se lahko seznanim z dejavnostmi ZDGNS**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
sploh se ne strinjam	11	7,3	7,8	7,8
se ne strinjam	14	9,3	9,9	17,7
delno se strinjam, delno se ne strinjam	37	24,7	26,2	44,0
se strinjam	52	34,7	36,9	80,9
popolnoma se strinjam	27	18,0	19,1	100,0
Total	141	94,0	100,0	
Missing	99	6,0		
Total	150	100,0		

Tudi pri tej trditvi so rezultati pokazali razmeroma visok interes s tem, da se na spletni TV lahko uporabniki seznanijo z dejavnostmi krovne organizacije ZDGNS. Delno se strinja s to trditvijo 24,7 %, odgovora “se strinjam” in “popolnoma se strinjam” pa sem zaradi lažje interpretacije združila in dobila razmeroma visok odstotek strinjanja, 52,7 %.

Visok odstotek je tistih uporabnikov, ki menijo, da se na spletni TV lahko seznanijo z dejavnostmi Zveze, kar nakazuje interes za spremljanje dejavnosti njihove krovne organizacije. Morda gre visoko strinjanje pripisati tudi temu, da so člani ZDGNS radi seznanjeni s tem, kaj se dogaja na Zvezi, da imajo nadzor in pregled nad njenim delovanjem. Pomembno je, da so uporabniki seznanjeni z vsakodnevno z dejavnostjo ZDGNS, saj le s stalnim spremljanjem dejavnosti lahko vplivajo na spremembe, podajo svoje mnenje, graje ali pa dodatne spodbude in predloge. Poleg tega stalen stik članov s krovno organizacijo, po mojem mnenju, poveča občutek pripadnosti in povezanosti.

Tabela 8.28: Trditev: Spletno TV gluhi in naglušni v svojem vsakdanjem življenju potrebujejo

**spl. tv gluhi in nagl. v svojem vsak. življ. potrebujejo**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
sploh se ne strinjam	5	3,3	3,5	3,5
se ne strinjam	8	5,3	5,6	9,0
delno se strinja, delno se ne strinjam	23	15,3	16,0	25,0
se strinjam	51	34,0	35,4	60,4
popolnoma se strinjam	57	38,0	39,6	100,0
Total	144	96,0	100,0	
Missing				
99	6	4,0		
Total	150	100,0		

S trditvijo, da gluhi in naglušni spletno televizijo v vsakdanjem življenju potrebujejo, se je strinjalo 34 %, popolnoma pa se je s trditvijo strinjalo 38 % anketirancev.

Visok odstotek strinjanja gre verjetno pripisati temu, da uporabniki lahko vsak dan dobijo aktualne informacije. So v stalnem stiku z novostmi in spremembami, saj so vse informacije ažurne. Poleg tega lahko najdejo tudi informacije, ki so koristne in uporabne, na primer, kako lahko pridejo do tolmača v nujnih primerih, kako lahko pokličejo urgentno reševalno vozilo, koliko ur tolmačenja jim plača Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, ki jim pripadajo po zakonu ... Medij jim ponuja potrebne informacije, zbrane na enem mestu. Nadalje je to edina spletna stran, ki je v prvi vrsti namenjena in prilagojena gluhim in naglušnim tako, da je za njih razumljiva, medtem ko bi v vsej poplavi spletnih strani težko našli koristne nasvete ali informacije s področja gluhih in naglušnih, ki jih potrebujejo vsak dan. Še ena od možnih interpretacij je, da se nekateri gluhi in naglušni nekaterih dogodkov ne morejo udeležiti (geografska oddaljenost, starost, mobilnost). Tako si lahko reportaže o tekočem dogajanju pogledajo doma, na računalniku. Spletna TV na nek način rešuje tudi problem geografske oddaljenosti od Ljubljane, kjer se, resnici na ljubo, odvija večina dogodkov.



Tabela 8.29: Trditev: Spletno TV gledam, ker so vsi prispevki podani v slovenskem znakovnem jeziku in jih zato bolje razumem

spl. tv gledam, ker prispevki v SZJ in jih bolje razumem

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
sploh se ne strinjam	6	4,0	4,2	4,2
se ne strinjam	5	3,3	3,5	7,7
delno se strinjam, delno se ne strinjam	20	13,3	14,1	21,8
se strinjam	45	30,0	31,7	53,5
popolnoma se strinjam	66	44,0	46,5	100,0
Total	142	94,7	100,0	
Missing				
99	8	5,3		
Total	150	100,0		

Z naslednjo trditvijo, da uporabniki gledajo spletno TV, ker so prispevki podani v SZJ, in jih zato bolje razumejo, se strinja (združila sem odgovore “se strinjam” in “popolnoma se strinjam”) kar 74 % anketirancev.

Tako visoko strinjanje sem tudi pričakovala, saj vem, da je znakovni jezik materni, naravni in prvi jezik gluhih.

Pri interpretaciji rezultatov moramo za njihovo lažje razumevanje upoštevati, da je uravnotežena dvojezičnost redka. Neobičajno je, da bi se govorni in znakovni jezik pridobivala na enak način in vzporedno (Mahnshie 2004: 125). Slovenski knjižni jezik in slovenski znakovni jezik sta torej dva različna jezika, ki se ju gluhi in naglušni ne morejo naučiti naenkrat in ju uporabljati istočasno. Znanje slovenskega knjižnega jezika gluhih in naglušnih bi morda lahko primerjali z znanjem drugega jezika pri sliščih. Slednjega ne bomo nikoli tako dobro razumeli in se v njem izražali kot se v svojem maternem jeziku. Ravno zato menim, da je tako visok odstotek strinjanja poudaril potrebo gluhih in naglušnih, da dobijo informacije v svojem naravnem jeziku, to je v slovenskem znakovnem jeziku. To je tudi njihova pravica, ki je zapisana v Zakonu o uporabi slovenskega znakovnega jezika, ki gluhim v 1. členu daje pravico do uporabe znakovnega jezika in pravico gluhih do informiranja v njim prilagojenih tehnikah (ZUSZJ, Uradni list št. 96, 2002).

Visok odstotek strinjanja gre verjetno pripisati temu, da je spletna TV edini medij, ki jim posreduje vse informacije v slovenskem znakovnem jeziku, sočasno pa zraven tečejo

podnapisi. Podnaslavljanje televizijskega programa sicer pri nas v Sloveniji obstaja, in sicer na Televiziji Slovenija. Vendar se s strani uporabnikov pojavljajo mnoge pritožbe, ki jih sporočajo ZDGNS. Pritožujejo se zaradi slabega podnaslavljanja na TVS, ki je sicer edina televizija, ki podnaslavlja nekatere oddaje, vendar je storitev zaenkrat še nepopolna. Dnevnoinformativne oddaje so podnaslovljene (teletekst, stran 771), vendar se mi postavlja vprašanje, koliko govorčevih podnapisov, zaradi hitre menjave, gluhi in naglušni preberejo in na koncu razumejo ter smiselno povežejo.

Rezultat ankete nakazuje tudi na to, da je potrebno poudarjati vizualno pozornost in podajati informacije v znakovnem jeziku, če želimo uporabnikom spletne TV omogočiti normalen, celosten razvoj in doseči popolno razumevanje povedanega. Poleg tega pa lahko morda s takšnim posredovanjem informacij vplivamo na večje poznavanje kretenj in na kognitivni razvoj gluhih.

Tabela 8.30: Trditev: Na spletni TV lahko vsak dan dobim informacije, ki me zanimajo

na spl. tv lahko dobim vsak dan nove info, ki me zanimajo

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
sploh se ne strinjam	8	5,3	5,6	5,6
se ne strinjam	5	3,3	3,5	9,1
delno se strinjam, delno se ne strinjam	32	21,3	22,4	31,5
se strinjam	42	28,0	29,4	60,8
popolnoma se strinjam	56	37,3	39,2	100,0
Total	143	95,3	100,0	
Missing				
99	7	4,7		
Total	150	100,0		

Uporabniki spletne TV se v razmeroma visokem odstotku strinjajo tudi z izjavo, da na spletni televiziji lahko dobijo vsak dan informacije, ki jih zanimajo. S to trditvijo se strinja 28 % anketirancev, popolno strinjanje pa je izrazilo 37,3 % anketiranih.

Visoko strinjanje s trditvijo kaže na zadovoljstvo z uredniško politiko spletne TV, ki zajema široko pokrivanje vseh dogajanj (delavnice, državna prvenstva, poročila s svetovnih kongresov idr.), obvestil (razpisi, natečaji, kolonije, možnost brezplačnega letovanja za socialno ogrožene družine idr.), navodil (sedem korakov do slušnega aparata, kako lahko

gluha oseba pokliče gasilce, policijo, zdravnika idr.). Poleg tega bi visoko zanimanje za objavljene prispevke lahko pripisali temu, da te tematike uporabnike zanimajo.

Tabela 8.31: Trditev: Spletna TV je velika pridobitev na področju informiranja gluhih in naglušnih

spl. tv je velika pridobitev na področju informiranja g&nagl

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
sploh se ne strinjam	2	1,3	1,4	1,4
se ne strinjam	12	8,0	8,4	9,8
delno se strinjam, delno se ne strinjam	24	16,0	16,8	26,6
se strinjam	43	28,7	30,1	56,6
popolnoma se strinjam	62	41,3	43,4	100,0
Total	143	95,3	100,0	
Missing	99	7	4,7	
Total	150	100,0		

Tudi trditev, da je spletna TV velika pridobitev na področju informiranja gluhih in naglušnih, je bila ocenjena z visokim strinjanjem. Z njo se strinja (združila sem odgovora “se strinjam” in “popolnoma se strinjam”) kar 70 % anketiranih.

Visoko strinjanje gre verjetno pripisati temu, da je spletna TV drugačna od ostalih medijev, ker uporabnikom daje več informacij o invalidskem področju kot drugi mediji, in to na njim razumljiv način. Upošteva vse posebnosti in značilnosti gluhotе, informacije so vedno na razpolago, kar spletni medij omogoča; informacije, ki so na voljo, so ažurne. Poleg tega gre dejansko za veliko pridobitev, saj je spletna TV moderen medij, dostopen na medmrežju, kar omogoča uporabnikom, da si informacije pogledajo, kadar želijo in kjer želijo.

## 8.9. MNENJE UPORABNIKOV O PROGRAMU SPLETNE TELEVIZIJE

Z naslednjim vprašanjem sem želela ugotoviti, kakšno je mnenje uporabnikov o programu spletne TV. Predvsem me je zanimalo, katerih informacij je preveč in katerih premalo in na katerih področjih.

Tabela 8.32: Spletna televizija nudi dovolj informacij s področja športa

**spl. tv nudi dovolj info športa**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	sploh se ne strinjam	7	4,7	4,9	4,9
	se ne strinjam	12	8,0	8,5	13,4
	delno se strinjam, delno se ne strinjam	47	31,3	33,1	46,5
	se strinjam	47	31,3	33,1	79,6
	popolnoma se strinjam	29	19,3	20,4	100,0
	Total	142	94,7	100,0	
Missing	99	8	5,3		
	Total	150	100,0		

Iz tabele razberemo, da se s to trditvijo strinja 31,3 % anketiranih. Popolnoma se jih s trditvijo strinja 19,3 %, kar 31,3 % anketirancev pa se s trditvijo delno strinja, delno pa ne strinja. Kar verjetno pomeni, da radi gledajo športne prispevke in da je le-teh premalo. Dejstvo je, da spletna TV pokriva vsa tekmovanja gluhih in naglušnih doma in po svetu in objavi vsa poročila in reportaže s tekmovanj. Očitno želijo uporabniki še več prispevkov s področja športa.

Tabela 8.33: Spletna TV nudi dovolj informacij o kulturi in kulturnih dogodkih

**spl. tv dovolj info o kulturi in k.dogodkih**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	sploh se ne strinjam	7	4,7	5,1	5,1
	se ne strinjam	15	10,0	10,9	16,1
	delno se strinjam, delno se ne strinjam	39	26,0	28,5	44,5
	se strinjam	45	30,0	32,8	77,4
	popolnoma se strinjam	31	20,7	22,6	100,0
	Total	137	91,3	100,0	
Missing	99	13	8,7		
	Total	150	100,0		

Rezultati o zadostni količini prispevkov s področja kulture kažejo na podoben rezultat kot pri prispevkih s področja športa. Sicer se jih nekaj več kot 50 % strinja s tem, da je informacij dovolj, vendar je razmeroma visok delež tudi tistih, ki menijo, da bi morale biti tovrstnih prispevkov občutno več.

Zanimivo se mi zdi, da so rezultati odražali podobno sliko tudi pri vprašanjih, če je dovolj informacij s področja zakonodaje, informacij o tehničnih pripomočkih, slikovnem materialu in mednarodnih informacij. Uporabniki sporočajo, da informacije radi gledajo, visok delež anketirancev pa celo meni, da bi jih bilo lahko še več.

Želja uredništva spletne TV je, da bi bili uporabniki zadovoljni s programom. Z namenom, da programsko shemo čim bolj približamo željam in interesom uporabnikov, sem v nadaljevanju raziskave želela ugotoviti, katere informacije oziroma katera področja bi morali še vključiti v program. Uporabniki so lahko izbirali med naslednjimi možnostmi: informacije s sveta zabave in horoskop, informacije o zdravem načinu življenja, mali oglasi, blog, ki bi ga pisali uporabniki spletne strani, povzetek osrednje dnevnoinformativne oddaje na TV SLO (Dnevnik) v slovenskem znakovnem jeziku in povzetek osrednje dnevnoinformativne oddaje na POP TV (24 ur) v slovenskem znakovnem jeziku.

Predstavila bom rezultate ankete, ki so najbolj izstopali, in področja, na katerih se je pokazalo največ zanimanja za vključitev v program spletne TV s strani uporabnikov.

Tabela 8.34: Želim še informacij o zdravem načinu življenja

**info o zdravem načinu življenja**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
sploh se ne strinjam	7	4,7	4,8	4,8
se ne strinjam	7	4,7	4,8	9,6
delno se strinjam, delno se ne strinjam	24	16,0	16,4	26,0
se strinjam	55	36,7	37,7	63,7
popolnoma se strinjam	53	35,3	36,3	100,0
Total	146	97,3	100,0	
Missing	99	4	2,7	
Total	150	100,0		

72 % anketiranih (združila sem odgovora »se strinjam« in »popolnoma se strinjam«) meni, da bi v program spletne TV morali uvrstiti tudi informacije o zdravem načinu življenja.

Tabela 8.35: Na spletni TV želim povzetek Dnevnika v slovenskem znakovnem jeziku

**povzetek dnevnika na TVSLO v SZJ**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	sploh se ne strinjam	5	3,3	3,4	3,4
	se ne strinjam	7	4,7	4,8	8,2
	delno se strinjam, delno se ne strinjam	12	8,0	8,2	16,4
	se strinjam	45	30,0	30,8	47,3
	popolnoma se strinjam	77	51,3	52,7	100,0
	Total	146	97,3	100,0	
Missing	99	4	2,7		
Total		150	100,0		

Povzetek dnevnoinformativne oddaje Dnevnik, ki jo predvaja TVS, bi si na spletni televiziji v slovenskem znakovnem jeziku želelo ogledati kar 81,3 % anketiranih (združila sem odgovora »se strinjam« in »popolnoma se strinjam«). Visok odstotek strinjanja nakazuje na veliko potrebo in željo gluhih in naglušnih, da bi bili informirani v svojem maternem jeziku, v slovenskem znakovnem jeziku. Morda gre visoko strinjanje pripisati tudi nezadovoljstvu s podnaslavljanjem na TV Slovenija in večjemu zaupanju ZDGNS, da bi lahko bila pod njenim okriljem celotna oddaja prevedena v slovenski znakovni jezik, četudi bi vsebovala vklapljanja poročevalcev v živo in nepričakovane programske spremembe, saj bi bila oddaja šele naknadno prevedena. Strinjanje anketirancev ponazarja tudi naslednji graf.

Tabela 8.36: Trditev: Na spletni TV želim povzetek oddaje 24 ur, v znakovnem jeziku, ki jih predvaja POP TV

**povzetek 24 ur na POPu v SZJ**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	sploh se ne strinjam	8	5,3	5,6	5,6
	se ne strinjam	4	2,7	2,8	8,4
	delno se strinjam, delno se ne strinjam	10	6,7	7,0	15,4
	se strinjam	41	27,3	28,7	44,1
	popolnoma se strinjam	80	53,3	55,9	100,0
	Total	143	95,3	100,0	
Missing	99	7	4,7		
Total		150	100,0		

81,3 % anketiranih (združila sem odgovora »se strinjam« in »popolnoma se strinjam«) želi, da bi na spletni strani objavili povzetek oddaje 24 ur.

V raziskavi sem želela tudi ugotoviti, katero dnevnoinformativno oddajo bi gluhi in naglušni raje videli v slovenskem znakovnem jeziku: ali oddajo nacionalne ali komercialne televizije. Presenetilo me je, da je odstotek strinjanja s prevodom 24 ur v slovenski znakovni jezik (80,6 %) pravzaprav skoraj enak strinjanju s prevodom Dnevnika na TV SLO (81,3 %). Ena izmed možnih interpretacij je ta, da je potreba uporabnikov po povzetku dnevnoinformativne oddaje v slovenskem znakovnem jeziku tako velika, da je uporabnikom pravzaprav vseeno za oddajo katere televizije gre. Graf, ki ponazarja željo uporabnikov po povzetku 24 ur, je predstavljen v nadaljevanju.

## 8.10 NAČIN PODOJANJA INFORMACIJ, KI UPORABNIKOM NAJBOLJE USTREZA

V nadaljnjem raziskovanju me je zanimalo, kako morajo biti na spletni TV podane informacije, da jih uporabniki najbolje razumejo.

Tabela 8.37: Informacije najbolje razumem, če so podane v slovenskem znakovnem jeziku

so podane v SZJ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
sploh ne drži	2	1,3	1,4	1,4
ne drži	5	3,3	3,5	5,0
delno drži, delno ne drži	31	20,7	22,0	27,0
drži	49	32,7	34,8	61,7
popolnoma drži	54	36,0	38,3	100,0
Total	141	94,0	100,0	
Missing	99	6,0		
Total	150	100,0		

Tabela 8.38: Informacije najbolje razumem, če so podane v slovenskem znakovnem jeziku, zraven pa sočasno tečejo podnapisi

**podane v SZJ in s podnapisi**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
sploh ne drži	1	,7	,7	,7
ne drži	7	4,7	5,1	5,8
delno drži, delno ne drži	17	11,3	12,4	18,2
drži	33	22,0	24,1	42,3
popolnoma drži	79	52,7	57,7	100,0
Total	137	91,3	100,0	
Missing				
99	13	8,7		
Total	150	100,0		

Najvišji odstotek strinjanja se je pokazal pri trditvi, da uporabniki najbolje razumejo informacije, ki so podane v slovenskem znakovnem jeziku, zraven pa sočasno tečejo podnapisi. Združila sem odgovora “drži” in “popolnoma drži” in dobila kar 74 % strinjanja s to trditvijo. Visok odstotek me ni presenetil, saj sem že omenila, da je slovenski znakovni jezik prvi jezik gluhih. To, da zraven tečejo še podnapisi, pa je ustrezno tudi za naglušne, še posebej tiste, ki imajo ostanke sluha in v svojem vsakdanjem življenju uporabljajo slušni aparat ter komunicirajo z ljudmi v verbalnem in ne v slovenskem znakovnem jeziku. Dvojni način podajanja informacij omogoča tudi učenje novih kretenj, saj lahko uporabniki za vsako nerazumljeno kretnjo vidijo v podnapisu njen pomen.



## 9. ZAKLJUČEK

Slovenska javnost je premalo seznanjena s tem, kako specifično in težko je gluhim in naglušnim osebam zagotoviti ustrezno in redno informiranje. Država zaradi nezadostnega upoštevanja smernic in pravil v sprejetih dokumentih, ki invalidom zagotavljajo status enakovrednih državljanov, še ni zagotovila ustrezne posebne pomoči.

Pomanjkljivosti sedanjega sistema informiranja postavljajo gluhe in naglušne v neenakopraven položaj, nimajo enakih pravic in možnosti, ki so zagotovljene drugim državljanom, in nimajo enakega deleža pri izboljševanju življenjskih razmer.

ZDGNS je za svoje člane vplivna institucija, ki gluhim in naglušnim nudi močno oporo. V družbi je utrdila svojo legitimnost. Zagovarja avtonomna stališča gluhih in naglušnih. Oblike informativne dejavnosti, ki jih izvaja že od leta 1979, so univerzalna potreba in nujnost družbenega življenja gluhih. Spletna TV ZDGNS je že v kratkem času svojega delovanja pridobila med gluho in naglušno populacijo močan medijski vpliv. Ima tudi močan socialni vpliv, saj njeno delovanje posredno vpliva tudi na delovanje posameznika, na razvijanje odnosov, na njegovo stanje duha. Izhaja iz predpostavke, da morajo invalidi igrati aktivno vlogo enakopravnih partnerjev v družbi. Spletna TV pomeni zmanjšanje možnosti za razlikovanje na družbenem polju. Kljub temu pa senzorna invalidnost prinaša razlike med svetovoma gluhih in slišočih.

„Komuniciranje je življenjski element, v katerega se rojevamo kot kulturna bitja, v katerem živimo, ustvarjamo, se realiziramo, skratka je neizogiben in univerzalen del našega bivanja in bistva.“ (Ule 1993)

Spletna TV je učinkovita, ker komunicira z gledalcem verbalno in neverbalno hkrati, s podnapisi, tolmačem in sliko. Ker upošteva specifične potrebe gluhih in naglušnih, lahko trdim, da je prilagojena in empatična gledalcem, kar pokažejo pridobljeni podatki iz ankete. Krepi tudi čustveno identiteto gluhih in naglušnih in jih čustveno še bolj povezuje, naj je to v društvu ali doma. Posredno se preko spletne TV izboljšuje lastna samopodoba uporabnikov in vsaj delno se odpravljajo občutki zapostavljenosti v širši slišočih družbi. Zmanjšuje medkulturne pregrade in jezikovno diskriminacijo. Svoj namen obstoja

opravičuje s tem, da gluhi in naglušni niso prikrajšani za informacije, posebno, če so jo sprejeli za svoj nov način komuniciranja. Na specifičen način trdno poudarja lastne značilnosti in posebnosti svoje manjšinske kulture in s tem vpliva na večinsko kulturo. Predstavlja kreativno subkulturo s tem, ko „brani“ in vztraja na svojih stališčih, ki so tudi jasno zapisana v Ustavi: senzornim invalidom je potrebno zagotavljati enakopravno udeležbo v družbi.

Spletna TV je povsem izpolnila pričakovanja snovalcev projekta. Je eden pomembnejših socialnih programov gluhih in naglušnih. Večanje števila uporabnikov spletne TV je najboljša spodbuda za celotno uredništvo, ki vsakodnevno skrbi za uresničevanje programa. Pričakovanja gluhih so pozitivna in naklonjena uvedbi novega projekta. Dobro sprejemajo možnosti, ki jih nudi sodobna tehnologija, ker jim omogoča, da so informirani na njim prilagojen in ustrezen način.

Spletni TV je izražena visoka podpora, čeprav uporaba novih tehnologij določenemu delu populacije povzroča tehnične težave, ali pa jim iz drugih različnih vzrokov dostop ni omogočen (27,3 %). Računalnik z dostopom do interneta ima relativno veliko anketirancev (72,7 %), a mislim, da je v celotni populaciji gluhih in naglušnih imetnikov manj. Tistih, ki doma nimajo računalnika (socialni standard je zelo nizek), a spremljajo spletno TV v društvu, je 32 %. Računalniška tehnologija (kot osnovno učno sredstvo za vse gluhe in naglušne) bi morala biti vključena v vzgojno-izobraževalni proces že v zgodnji dobi, z namenom, da se jim omogoča lažje in pestrejše pridobivanje informacij. Hkrati pa bi bila koristna vzpodbuda v razvoju njihovih spretnosti in znanj.

Nujno bi bilo treba povečati število računalnikov za individualno rabo (država bi morala gluhim in naglušnim priznati pravico do računalnika kot tehničnega pripomočka) in v društvih. Društva morajo ob vsakem obisku člana omogočiti dostop do interneta in spletne TV. Predlagam, da društva organizirajo računalniške tečaje za svoje člane, ki bi jih prilagodili specifičnemu načinu komunikacije oziroma učenja. Srečanja v društvih naj bi bila namenjena tudi sistematičnemu ogledovanju aktualnih prispevkov na spletni TV. Aktualizacija dogajanja in razprava med člani, bi pomenila tudi večjo uporabno vrednost.

Izsledki raziskave so pokazali, da največ uporabnikov dostopa do spletne TV le enkrat na mesec (38 %), medtem ko večkrat na teden spremlja spletno TV 28 % uporabnikov. Menim, da bi bilo nujno potrebno predsednikom in sekretarjem vseh trinajstih medobčinskih društev poslati dopis, da naj člani svojih društev spodbudijo za spremljanje programa spletne TV. Sklepam, da tako nizek odstotek spremljanja "vsak dan" odraža preslabo obveščenost gluhih in naglušnih o obstoju spletne TV. Svojo trditev lahko podkrepim s tem, da je bila več kot ena tretjina anket, ki so jih izpolnjevali gluhi in naglušni, praznih, ker uporabniki še niso slišali za spletno TV, zato tudi niso mogli odgovorjati na vprašanja, ki so sledila.

Da spletna TV nudi možnost informiranja, se je izreklo 70 % anketirancev. To je spodbuden rezultat za celotno uredništvo spletne TV, ker daje vsakodnevno velik poudarek prav ažurnosti in kakovosti informacij. Področje informiranja sodi med temeljne človekove pravice. Spletna TV v večji meri uresničuje te pravice. Standardna pravila OZN o izenačevanju možnosti invalidov posebej opredeljujejo zagotavljanje dostopa do informacij za gluhe in naglušne osebe (države podpisnice naj bi ta pravila spoštovale; Slovenija jih povzema in uvršča v svojo zakonodajo). V kolikor bi uredništvu spletne TV uspelo pridobiti še dodatna sredstva iz Fundacije za invalidske in humanitarne organizacije ter iz državnega proračuna, bi moralo zaposliti več novinarjev in montažerjev, da bi povečali količino in kakovost informacij.

Veliko število uporabnikov se popolnoma strinja s tem, da prispevke razumejo boljše, ker so podani v slovenskem znakovnem jeziku. To je pravzaprav največja prednost, zaradi katere se spletna TV razlikuje od drugih elektronskih medijev. Spletna TV upošteva osnovno vodilo, da gluhi razumevajo neverbalna sporočila in nanje reagirajo bolj avtomatsko kot bi pri verbalnem sporočanju. Z verbalnimi sporočili bi imeli velike težave, da bi jih dekodirali. Neverbalno komuniciranje je neizčrpno bogastvo katerihkoli sporočil. Komunikacijska vloga spletne TV je zaradi tega posebnost in je neprimerljiva z drugimi TV.

ZDGNS je ustvarila televizijo, namenjeno vsem, ki v svojem vsakdanjem življenju uporabljajo neverbalni govor. Svoj jezik. Slovenski znakovni jezik. To je velik korak naprej

na področju informiranja gluhih in naglušnih, saj jim velika večina ostalih medijev, ravno zaradi komunikacijske oviranosti, ni popolnoma dostopna.

Raziskava je pokazala, da si uporabniki želijo različnih prispevkov. S kadrovske razširitvijo uredništva, bi lahko bolj kakovostno pokrivali posamezna področja. Na primer športno, ki ga gleda večina anketirancev. Anketiranci so izrazili potrebo po dodatnih prispevkih, prav tako po prispevkih s področja preživljanja prostega časa, kulture ...

Kultura je široko področje, na katerem so gluhi zelo dejavni, zato menim, da bi tudi tukaj moral delati novinar, ki bi »pokrival« samo kulturo. Nekoliko nižji odstotek sem zasledila pri spremljanju prispevkov s področja zakonodaje. (nikoli 12,7 %, redko 20 %, včasih 22 %) Gluhi in naglušni bi morali poznati vsaj svoje osnovne pravice in dolžnosti. Korak naprej na tem področju pomeni Vodnik po pravicah invalidov, ki ga je letos, 2007, izdalo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. V njem so strnjene vse pravice invalidov v slovenski zakonodaji. Nekaj zakonov je na spletni TV že predstavljenih. Rezultati so pokazali, da je zanimanje za zakonodajo povezano tudi s stopnjo izobrazbe. Bolj kot so ljudje izobraženi, bolj jih tovrstni prispevki zanimajo. Ker pa je med gluhi in naglušnimi zelo malo tistih, ki so bolj izobraženi, menim, da je nujno potrebno o zakonodaji še pisati, vendar na preprost in zanimiv način. Potrebno je določila približati uporabnikom.

Nižjo gledanost dosegajo tudi prispevki o tehničnih pripomočkih. Menim, da je to signal, da je potrebno pisati enostavno in zanimivo, da se bodo uporabniki navadili spremljati še druga področja, ne le športa. Ali pa gre nižjo gledanost pripisati temu, da uporabniki tovrstne informacije dobijo drugje, na primer v zloženki Kako do slušnega aparata, ki ga je letos, 2007, izdala ZDGNS, ali pa te informacije pridobijo v Tehničnem centru ZDGNS, kjer lahko uporabniki od strokovnih sodelavcev dobijo vse informacije o slušnem aparatu in o drugih razpoložljivih tehničnih pripomočkih.

Izredno veliko zanimanje so anketiranci pokazali za povzetek tako Dnevnika na TV SLO (81,3 %), kot tudi 24 ur na POP TV (80,6 %). Rezultat kaže na velik interes anketirane populacije za spremljanje omenjenih informativnih oddaj. Le-te so na TV SLO sicer podnaslovljene, a ne v zadostni količini (cca. 60 %, po podatkih multimedijskega centra na RTV SLO). Prevečkrat se zgodi, da podnapisov ni, da zaostajajo, da manjkajo podnapisi za goste v studiu in podobno.

Raziskava je pokazala, da mora ZDGNS nujno narediti na tem področju še korak v to smer in se z odgovornimi na eni ali drugi televiziji dogovoriti, da se začne osrednja informativna oddaja povzemati na spletni TV, v znakovnem jeziku. Moj predlog je, da se dogovori z odgovornimi na TV SLO, da dovolijo uporabo njihovega avtorskega dela na način, da prispevke poenostavimo. Nato bi v studiu naredili nove napovedi za prispevke tako, da bi gluhi tolmač iz bobna prejemal besedilo, ki bi ga sočasno tolmačil. Verjetno bi prihajalo do enega dneva zamude v objavljanju, a zaenkrat druge rešitve ni videti. To je namreč zelo zahteven projekt, ki je povezan z znatno višjimi finančnimi sredstvi.

Novonastali projekt spletne televizije kaže na podlagi pridobljenih rezultatov na veliko uspešnost. Pomeni veliko pridobitev na področju informiranja gluhih in naglušnih, kar dokazuje izvedena raziskava, in velik korak naprej v premagovanju komunikacijske ovire in v približevanju vseh sredstev informiranja populaciji gluhih in naglušnih. Poleg tega izvedena raziskava daje napotke, katere informacije uporabniki najraje spremljajo, kar je izredno pomembno vedenje za urednika spletne TV. Gre za dragocen podatek, saj je eno izmed temeljnih načel delovanja spletne TV jo še bolj približati uporabnikom. Program ustvarjamo v prvi vrsti za njih.

Želim si, da bi izvedena raziskava pripomogla k utemeljitvi potrebe po dodatnih sredstvih iz Evropskega strukturnega sklada. Dodatna finančna sredstva so zdaj še bolj upravičena, ko vidimo, da uporabniki radi spremljajo program spletne TV. Večje finančne možnosti bi omogočile bogatejšo produkcijo.

Menim, da je spletna TV medij prihodnosti za gluhe in naglušne, ki bo čedalje bolj združeval svetovno gluho populacijo. Zato bi država morala bolj podpirati ukrepe, da se spremenijo negativna stališča do invalidov, ki obstajajo tudi zaradi nepoznavanja njihove problematike.

Določen del na področju informiranja gluhih je sistemsko neurejen oziroma obstaja v njem pravna praznina. Vsak državljan ima pravico do pomoči s strani države. Dostop do informacij v prilagojeni obliki je gluhim in naglušnim potrebno omogočiti in izhajati iz njihovih specifičnih potreb. Ugotoviti bo potrebno, na kakšen način se bo v širšem in boljšem obsegu omogočala dostopnost storitev spletne TV v družini, v društvih ... kar je sedaj velika pomanjkljivost in praznina. Izboljšana samooskrba pa pomeni, da bi moral biti nakup računalnika gluhi osebi priznan in dostopen kot nepogrešljiva socialna pravica,

tehnični pripomoček ali osnovno sredstvo za komunikacijo in izobraževanje pa participiran s strani države.

Spletna TV je poseben socialni program, ki ga mora država ekonomsko in na druge načine podpreti, zagotoviti trajno, stabilno in neodvisno financiranje. Njeno temeljno vodilo je, da se ozira na svoje uporabnike. Upošteva Ustavo in druge dokumente o temeljnih človekovih pravicah, predvsem v tistih delih, da invalidi zaradi svoje invalidnosti ne smejo biti zapostavljeni.

Spletna TV je sodobna tehnologija, ki komunicira s senzornimi invalidi na njim prijazen in prilagojen način, z uporabo slovenskega znakovnega jezika, kar podpira surdološka stroka. Upošteva načelo enakih pravic državljanov po informiranju in uporablja vsa razpoložljiva sredstva za vključitev invalidov v družbeno življenje. Na ta način zagotavlja učinkovitejše komuniciranje gluhih in naglušnih kot javna TV. Trdimo lahko, da pripomore k razvoju neodvisnosti gluhih.

V ponovni fazi preverjanja zadovoljstva in stališč uporabnikov spletne TV bo potrebno projekt kompleksno ovrednotiti učinkovitost izpolnjevanja zastavljenih ciljev. Dolgoročno naj bi spletna TV pripomogla k osveščanju javnosti, premagovanju in odstranjevanju negativnih stališč in predsodkov glede invalidov. Uredniška politika spletne TV je naravnana v smer, da bi se kultura življenja gluhih in naglušnih tudi zaradi spletne TV izboljšala. Realizacija in kritična analiza evalvacije programskih nalog je izhodišče za dvig kvalitete programa v bodoče.

Izvajanje projekta »informiranje in izobraževanje s spletno TV« mora postati nacionalni in učinkovit sistem. Sedanja premajhna učinkovitost je posledica obstoječe neustrezne zakonodaje, predvsem finančno nestabilnega financiranja in sistemske neurejenosti. Zveza društev gluhih in naglušnih je ravnala do svojih članov zelo odgovorno, ker je socialnemu programu namenila tudi finančno prioriteto in omogočila, da je spletna TV »zaživela«.

## 10. LITERATURA IN VIRI

### LITERATURA

1. Berlogar, Janko (1999): *Organizacijsko komuniciranje*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
2. Juhart, Matjaž (2006): *Socialna struktura gluhih članov društev gluhih in naglušnih v Sloveniji za leto 2005*. Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
3. Juras, Zvonko (1970): *Principi i kriteriji primjene individualnih slušnih aparata kod starijih naglušnih osoba*. Doktorska dizertacija. Zagreb: Sveučilište Zagreb.
4. Kamin, Tanja in Blanka Tivadar, (2001): Za dober dan in lahko noč: mediji v življenju študentov. V Branko Lobnikar in Jurij Žurej (ur.): *Raziskovalno delo podiplomskih študentov v Sloveniji – novo tisočletje*, 107–119. Ljubljana: Društvo mladih raziskovalcev Slovenije.
5. Kolarič, Zinka, Andreja Černak-Meglič in Maja Vojnovič (2002): *Zaključno poročilo, Evalvacijska raziskava posebnih socialnih programov invalidskih in socialnih programov humanitarnih organizacij, ki jih je v letu 2000 so/financirala FIHO*.
6. Košir, Stanislav (1997): Bilingvizem pri izobraževanju gluhih v Sloveniji. V *Pravica gluhih do znanja*. Ljubljana: Zavod za gluhe in naglušne.
7. Košir, Stanislav (1999): *Sluh, naglušnost in gluhost*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
8. Košmelj, Blaženka in Jože Rovan (2000): *Statistično sklepanje*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
9. Kotler, Philip (1998): *Marketing Management*. Ljubljana: Slovenska knjiga.
10. Redžepovič, Aljoša (1994): *Vloga organiziranosti gluhih in naglušnih oseb pri razvijanju njihove socialne kompetentnosti*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
11. Redžepovič, Aljoša (1995): *Odrasli gluhi in naglušni v Sloveniji*. Ljubljana: Založba DAN.
12. Redžepovič, Tjaša (2002): *Medijsko informiranje gluhih*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

13. Redžepovič, Aljoša (2004): *Štrekelj*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
14. Sagadin, Janez (1993): *Poglavja iz metodologije pedagoškega raziskovanja*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo in šport.
15. Savič, Ljubomir (1998): Socialne posledice gluhotе. V *Klasifikacija in socialne posledice gluhotе*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
16. Uršič, Cveto (2007): Predgovor. V *Vodnik po pravicah invalidov v slovenski zakonodaji*. Ljubljana: Inštitut za delo pri Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.
17. Vukotič, Dragoljub (1986): *Naš svet je vaš svet*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
18. Zore, Lea (2007): *Zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje*. V *Vodnik po pravicah invalidov v slovenski zakonodaji*. Ljubljana: Inštitut za delo pri Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.
19. Zimmermann, A (1986): *Uvodni seminar o komunikaciji s osobama oštečena sluha*. Zagreb: Savez osoba oštečena sluha grada Zagreb.

## VIRI

1. Arhiv Zveze združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik (1986): Zapis posveta z mednarodno udeležbo, Ljubljana.
2. Arhiv Zveze združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik (1990): Projekt, uvajanje znakovnega jezika v vzgojo, izobraževanje in usposabljanje slušno prizadetih v Sloveniji, Ljubljana.
3. Bauman, Jasna (2002): prispevek v glasilu *Iz sveta tišine* XXII (4). Ljubljana.
4. Filipčič - Dolničar, Anamarija (1997): Jezikovne ovire in motnje v sporočanju pri prenosu informacij med gluhih in sliščimi. V *Defektologica Slovenica* (3).
5. Mahnshie, Shawn Neal (2004): Prvi jezik, kdo naj izbira. V *COGITO* (9).
6. Plaza - Pust, Carolina (2002): Dvojezičnost in gluhotа. V *COGITO* (9).
7. Redžepovič, Aljoša (2007): osebni intervju v mesecu Marcu.
8. Redžepovič, Aljoša (2007): intervju v *Iz sveta tišine* XXVII (5).
9. Uradni list Republike Slovenije (1992): Zakon o socialnem varstvu. Ur. l. 54.
10. Uradni list Republike Slovenije (1995): Zakon o društvih. Ur. l. 60.



11. Uradni list Republike Slovenije (1996): Zakon o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije. Ur. l. 44.
12. Uradni list Republike Slovenije (1998): Odlok o ustanovitvi fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (OdFIHO). Ur. l. 9.
13. Uradni list Republike Slovenije (1999): Pravila fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji. Ur. l. 9.
14. Uradni list Republike Slovenije (2004): Zakon o splošnem upravnem postopku. Ur. l. 73.
15. Uradni list Republike Slovenije (2002): Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika. Ur. l. 96.
16. Uradni list Republike Slovenije (2002): Zakon o invalidskih organizacijah. Ur. l. 108.
17. Vodopivec, Dora (1997): Gradnja slovenskega jezika s pomočjo znakovnega jezika. V *COGITO*: ISSN 1580-2175 (3).
18. ZBORNIK (2006): *75 let organiziranega delovanja odraslih gluhih in naglušnih na Slovenskem*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
19. Žele, Andreja (2002): Med znakovnim jezikom in pisnim sporočanjem. V *Iz sveta tišine*: ISSN 1318-1394 XXII (7).
20. Žele, Andreja (2002): Nekaj spoznanj ob srečanju z znakovnim jezikom. V *Iz sveta tišine*: ISSN 1318-1394 XXII (6).
21. 1. redna skupščina ZDGNS (2007): poročilo o finančnem poslovanju FIHO v letu 2006.
22. 99. seja Vlade RS (2006): Razprava o akcijskem planu za invalide 2007 – 2013.

#### INTERNETNI VIRI

1. Intranet - interni vir RTV SLO (2007): Statut RTV SLO
2. Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (2007): števec obiskov spletne TV: <http://www.zveza-gns.si:81/cgi-bin/awstats.pl>
3. Statistični urad RS (2007): [www.stat.si/popis2002](http://www.stat.si/popis2002)



**V1. ALI IMATE DOMA RAČUNALNIK Z DOSTOPOM DO INTERNETA?**  
(Obkrožite en odgovor.)

1. da
2. ne

**V2. KJE NAJPOGOSTEJE GLEDATE SPLETNO TELEVIZIJO ZDGNS?**  
(V vsaki vrstici obkrožite en odgovor.)

	nikoli	redko	včasih	pogosto	zelo pogosto
1. doma.	1	2	3	4	5
2. pri prijateljih.	1	2	3	4	5
3. pri sorodnikih.	1	2	3	4	5
4. v društvu.	1	2	3	4	5
5. drugje _____	1	2	3	4	5
6. spletne televizije ne gledam.	1	2	3	4	5

**V3. KAKO POGOSTO GLEDATE SPLETNO TELEVIZIJO ZDGNS?**  
(Obkrožite en odgovor.)

1. nikoli
2. enkrat na mesec
3. večkrat na mesec
4. enkrat na teden
5. večkrat na teden
6. vsak dan

**V4. KDAJ OBIČAJNO GLEDATE SPLETNO TELEVIZIJO ZDGNS?**

(Obkrožite en odgovor.)

- a.) Med tednom, ob delavnikih.
- b.) Med vikendom.

**V5. ZAKAJ OBIČAJNO GLEDATE SPLETNO TELEVIZIJO ZDGNS?**

**NAŠTETE SO TRDITVE. ODLOČITE SE, KOLIKO ZA VAS OSEBNO DRŽIJO.**

(Pri vsaki trditvi obkrožite en odgovor v vrstici.)

Spletno televizijo gledam,...	sploh ne drži	ne drži	delno drži, delno ne drži	drži	popolnoma drži
1. ker mi nudi možnost informiranja.	1	2	3	4	5
2. ker mi nudi razvedrilo.	1	2	3	4	5
3. ker z gledanjem preganjam dolgčas.	1	2	3	4	5
4. ker jo lahko gledam skupaj s prijatelji.	1	2	3	4	5
5. ker se na ta način odklopim od zunanjega sveta.	1	2	3	4	5
6. ker mi zmanjša občutek osamljenosti.	1	2	3	4	5
7. ker se ob gledanju naučim novih kretenj.	1	2	3	4	5
8. ker se ob gledanju sprostim.	1	2	3	4	5
9. ker sem jo navajen gledati.	1	2	3	4	5

**V6. V PROGRAMU SPLETNE TELEVIZIJE ZDGNS JE VELIKO RAZLIČNIH PRISPEVKOV.**

**KATERE VRSTE PRISPEVKOV IZBIRATE NAJBOLJ POGOSTO?**

(Pri vsaki trditvi obkrožite en odgovor v vrstici.)

	nikoli	redko	včasih	pogosto	zelo pogosto
1. šport	1	2	3	4	5
2. kultura gluhih	1	2	3	4	5
3. zakonodaja s področja gluhih	1	2	3	4	5
4. tehnični pripomočki	1	2	3	4	5
5. zdravstveno zavarovanje	1	2	3	4	5
6. prosti čas	1	2	3	4	5
7. aktualni dogodki	1	2	3	4	5

## V7. SPLETNA TELEVIZIJA JE NOV PROJEKT ZDGNS.

### V KOLIKŠNI MERI SE STRINJATE Z NASLEDNJIMI TRDITVAMI?

(Pri vsaki trditvi obkrožite en odgovor v vrstici).

	sploh se ne strinjam	se ne strinjam	delno se strinjam, delno se ne strinjam	se strinjam	popolnoma se strinjam
1. na spletni televiziji lahko vidim ljudi, ki jih poznam.	1	2	3	4	5
2. na spletni televiziji se lahko seznanim z dejavnostmi ZDGNS (skupščine, delavnice, seje, delovni sestanki,...)	1	2	3	4	5
3. spletno televizijo gluhi in naglušni v svojem vsakdanjem življenju potrebujejo.	1	2	3	4	5
4. spletno televizijo gledam, ker so prispevki podani v slovenskem znakovnem jeziku in podnaslavljani in jih zato bolje razumem.	1	2	3	4	5
5. na spletni televiziji lahko vsak dan dobim nove informacije, ki me zanimajo.	1	2	3	4	5
6. spletna televizija je velika pridobitev na področju informiranja gluhih in naglušnih.	1	2	3	4	5
7. spletne televizije na potrebujem.	1	2	3	4	5
8. spletne televizije ne poznam.	1	2	3	4	5

**V8. NAŠTETO JE NEKAJ TRDITEV.  
V KOLIKŠNI MERI SE STRINJATE Z NJIMI?**  
(Pri vsaki trditvi obkrožite en odgovor v vrstici.)

	sploh se ne strinjam	se ne strinjam	delno se strinjam, delno se ne strinjam	se strinjam	popolnoma se strinjam
1. Spletna televizija nudi dovolj informacij s področja športa.	1	2	3	4	5
2. Na spletni televiziji dobim dovolj informacij o spremembah zakonodaje s področja gluhih in naglušnih.	1	2	3	4	5
3. Na spletni televiziji najdem vse potrebne informacije o tehničnih pripomočkih, ki jih potrebujem.	1	2	3	4	5
4. Spletna televizija nudi dovolj informacij o kulturi in kulturnih dogodkih gluhih in naglušnih.	1	2	3	4	5
5. Na spletni televiziji najdem vse potrebne informacije s področja zdravstvenega zavarovanja.	1	2	3	4	5
6. Spletna televizija dovolj informira o dejavnostih, ki jih organizira ZDGNS (sestanki organov Zveze, delavnice, obiski delegatov, seminarji...)	1	2	3	4	5
7. Na spletni televiziji je dovolj mednarodnih novic za gluhe in naglušne.	1	2	3	4	5
8. Spletna televizija vsebuje dovolj slikovnega materiala o dogodkih gluhih in naglušnih.	1	2	3	4	5

**V9. KAKO POGOSTO RAZMIŠLJAŠ OZIROMA SE Z DRUGIMI POGOVARJAŠ  
O PRISPEVKIH S SPLETNE TELEVIZIJE?**

(Pri vsaki trditvi obkroži en odgovor v vrstici.)

	nikoli	redko	včasih	pogosto	zelo pogosto
1. Ko si prispevek ogledam do konca, razmišljam o tem, kar sem videl/a.	1	2	3	4	5
2. Potem, ko si prispevek ogledam, si še drugje poiščem dodatne informacije o tem kar sem videl/a.	1	2	3	4	5
3. S prijatelji, sorodniki ali drugimi se pogovarjam o videnih prispevkih.	1	2	3	4	5
4. Informacije, ki jih dobim upoštevam in jih koristno uporabim.	1	2	3	4	5
5. Ko si prispevek enkrat ogledam o njem ne razmišljam več.	1	2	3	4	5
6. V društvu se o videnih prispevkih pogovarjamo.	1	2	3	4	5



**V10. ZDAJ PA ŠE NEKAJ VPRAŠANJ O TEM, KATERE INFORMACIJE BI ZDGNS MORALA ŠE UVRSTITI NA SVOJO SPLETNO TELEVIZIJO?**

**V KOLIKŠNI MERI SE STRINJATE Z NASLEDNJIMI TRDITVAMI?**

(Pri vsaki trditvi obkrožite en odgovor v vrstici.)

<b>Med vsebino na spletni televiziji bi morali nujno uvesti še:</b>	sploh se ne strinjam	se ne strinjam	delno se strinjam delno se ne strinjam	se strinjam	popolnoma se strinjam
1. informacije iz sveta zabave, horoskop itd.	1	2	3	4	5
2. informacije o zdravem načinu življenja (športne aktivnosti, zdrava prehrana,...)	1	2	3	4	5
3. male oglase	1	2	3	4	5
4. bloge, ki bi jih pisali uporabniki spletne strani.	1	2	3	4	5
5. povzetek osrednje dnevno informativne oddaje na TV SLO (Dnevnik), v slovenskem znakovnem jeziku.	1	2	3	4	5
6. povzetek osrednje dnevno informativne oddaje na POP TV (24 ur), v slovenskem znakovnem jeziku.	1	2	3	4	5

**V11. INFORMACIJE LAHKO UPORABNIKOM PODAJAMO NA RAZLIČNE NAČINE (s kretnjo, s podnapisi, z branjem besedila,...)**

**ZANIMA ME, KATERI NAČIN PODAJANJA INFORMACIJ JE NAJBOLJ USTREZEN OZIROMA KAKO MORAJO BITI INFORMACIJE PODANE, DA JIH NAJBOLJE RAZUMEŠ?**

(Pri vsaki trditvi obkrožite en odgovor v vrstici.)

<b>Informacije najbolj razumem, če...</b>	sploh ne drži	ne drži	delno drži, delno ne drži	drži	popolnoma drži
1. so podane v slovenskem znakovnem jeziku (SZJ).	1	2	3	4	5
2. so podane v SZJ in s podnapisi.	1	2	3	4	5
3. govorec besedilo prebere, zraven pa istočasno tečejo podnapisi.	1	2	3	4	5
4. preberem napisan prespevek (članek).	1	2	3	4	5
5. govorcju berem z ust.	1	2	3	4	5

**V12. NAŠA DRUŽBA JE PREPREDENA Z INFORMACIJAMI, KI JIH LAHKO DOBIMO V RAZLIČNIH MEDIJIH.**

**KJE VI DOBITE INFORMACIJE S PODROČJA GLUHIH IN NAGLUŠNIH?**

(Pri vsaki trditvi obkrožite en odgovor v vrstici.)

<b>Informacije najboljše razumem, če...</b>	nikoli	redko	včasih	pogosto	zelo pogosto
1. v dnevnih časopisih (Delo, Dnevnik, Večer,...)	1	2	3	4	5
2. pri prijateljih, sorodnikih, znancih	1	2	3	4	5
3. v revialnem tisku (Lady, Jana, Mladina,...)	1	2	3	4	5
4. na spletni televiziji ZDGNS	1	2	3	4	5
5. na televiziji (TV SLO, POP TV, Kanal A, TV Pika,...)	1	2	3	4	5
6. v društvu	1	2	3	4	5
7. v medijih, ki jih izdaja ZDGNS	1	2	3	4	5
8. drugje _____	1	2	3	4	5

**V13. KATERI MEDIJ NAJBOLJ ZADOVOLJUJE VAŠO POTREBO PO:**  
(Pri vsaki trditvi s križcem **X** označite en medij.)

	dnevni tisk	glasilo Iz sveta tišine	televizija	spletna TV ZDGNS	video časopis	internet
1. dnevnih novicah?						
2. novicah s področja gluhih in naglušnih?						
3. zabavi in sprostitvi?						
4. obvestilih za gluhe in naglušne?						

**V14. ČE BI VIDEO ČASOPIS OBJAVILI NA STRANEH SPLETNE TELEVIZIJE, :**  
(Obkrožite eno trditev v vrstici.)

	sploh se ne strinjam	se ne strinjam	delno se strinjam, delno se ne strinjam	se strinjam	popolnoma se strinjam
1. bi ga gledal bolj pogosto?	1	2	3	4	5
2. bi ga še vedno gledal v enaki meri	1	2	3	4	5
3. bi ga gledal manj pogosto.	1	2	3	4	5
4. ga ne bi gledal.	1	2	3	4	5